

๓. เพื่อความศรัทธา ความเชื่อหรือของบุญกรรม เชื่อว่าการทำบุญอันใดก็ไม่เท่ากับการสร้างวัดไว้กับพระพุทธศาสนา แม้ในพระไตรปิฎกก็กล่าวสรรเสริญถึงผู้ที่สร้างและบำรุงวัดว่า จะมีผลทำให้ผู้นั้นมีแต่ความเจริญ

สิ่งหนึ่งที่ทำให้ชาวนครศรีธรรมราชภูมิใจมากที่สุด คือได้เกิดมาในดินแดนพระพุทธศาสนา อยู่ในรัศมีแห่งพระบรมธาตุเจดีย์ อันเป็นเครื่องหมายแห่งความดีทั้งปวง และนามของจังหวัดก็ยังเป็นมงคล เพราะว่ามีคำว่า ธรรม ปราภูก่อจังหวัดแห่งเดียวของประเทศ ถ้าเมื่อใดธรรมปรากฏอยู่ที่ใจแล้ว การคิด การพูด และการทำ ก็จะเกิดประโยชน์กับส่วนตนและส่วนรวม บ้านเมืองนครก็ย่อมอยู่เย็นเป็นสุขตลอดกาลนาน

(อ้างอิง สารนครศรีธรรมราช ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๔)

ภูมิปัญญา ศรัทธา ความเชื่อ ในพุทธคุณของพระพุทธรูป

อาจารย์สุจริต บัวพิมพ์ กล่าวไว้ว่า กระบวนการศรัทธาในมวลมนุษยชาติ ในแต่ละทวีป และในแต่ละภูมิภาค จะมีความศรัทธา มีความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป แต่จุดสุดท้ายของแต่ละชนชาติในศาสนา นั้น คือ ต้องการอยู่อย่างสงบ ปราศจากความเบียดเบียนซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นในศรัทธาของแต่ละชนชาติก็มักจะมีรูปเคารพของศาสนาในศาสนานั้นๆ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยเฉพาะชาวพุทธศาสนิกชนก็จะมีรูปเคารพคือ พระพุทธรูปซึ่งมีปางต่างๆ กัน มีพระพุทธรูปประจำวัน มีทั้งแบบนั่ง ยืน นอน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีพุทธศิลป์ในยุคสมัยต่างๆ ที่งดงามแฝงไว้ด้วยพระเมตตาธิคุณ พระกรุณาธิคุณ แผ่รัศมีให้แก่ชาวโลกโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ

ชาวไทยพุทธในประเทศมักจะให้ความเคารพนับถือพร้อมๆ กันไปตามความเชื่อทั้งในเรื่องศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ และนับถือผี โดยเฉพาะมีหมายถึงวิญญานของบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย เช่น เวลาจัดงานมงคลสมรส จะมีพิธีสงฆ์ในช่วงเช้า มีการทำน้ำพระพุทธมนต์ ถวายภัตตาหารพระสงฆ์ ขณะเดียวกันก็จะมีการถวายอาหารกับพระภูมิเจ้าที่ และทำพิธีเซ่นผีไปพร้อมๆ กับ เพียงแต่ต่างวาระก็เรียกได้ๆ ในการประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ จะกระทำด้วยจิตคารพ นอบน้อมและจากผู้มีศีลอันบริสุทธิ์

ความเชื่อก็เช่นเดียวกัน ในทุกชาติทุกภาษา ทุกวัฒนธรรม จะมีความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปบางชาติ บางภาษา อาจเชื่อในเรื่องจิต วิญญาณ :เชื่อในเรื่องโชค ความฝัน ลางสังหรณ์ ผี เสน่ห์ น้ำทิพย์พรหม คากาลาตบ เครื่องรางของขลัง การสวดมนต์ เข็มรุ่งสว่างเลข :เชื่อในเรื่องงูที่คิดว่าผิดธรรมชาติ เรื่องฤกษ์ยาม เรื่องทิศ ฯลฯ

ในเรื่องของภูมิปัญญา มีนักวิชาการหลายคนได้ให้คำนิยามไว้อย่างต่างกันไป เช่น ภูมิปัญญา หมายถึง การใช้สติปัญญาในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว สรุปรวมเป็นองค์ความรู้ไว้ใช้ในการแก้ปัญหาของการดำเนินชีวิตให้ได้อยู่ในสังคมนั้นๆ ได้อย่างมีความสุข

ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาที่สอนให้คนมีเหตุมีผล และสามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ เช่น ธรรมะว่าด้วยอริยสัจสี่ อันประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นธรรมะในเชิงวิทยาศาสตร์ เมื่อเป็นอย่างนี้ ศรัทธา ความเชื่อและภูมิปัญญา ก็เป็นเปลือกในการห่อหุ้มแก่นพระศาสนา ไม่ให้ถูกมด ปลวกกัดกิน ซึ่งดูเหมือนเป็นภูมิปัญญาในเบื้องต้นที่จะรักษาพระพุทธศาสนาเอาไว้ให้คงอยู่

ภูมิปัญญา ความเชื่อ ความศรัทธา ในพุทธคุณของพระพุทธรูป เป็นสิ่งที่หลายคนมองว่า พระพุทธรูป พระเครื่อง สามารถที่จะปกป้องรักษาคุ้มครองให้ผู้ครอบครองรอดพ้นจากบรรดาอุบัติเหตุ หรือภัยอันตรายต่างๆ ได้โดยคิดแต่เพียงองค์วัตถุมงคลที่มีชาวพุทธจัดทำขึ้นมาตั้งแต่หลายยุคหลายสมัย อาจกล่าวได้ว่าหลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานก็เริ่มมีบรรดาชาวพุทธ ได้ออกแบบปั้นรูปของพระองค์มีปางและขนาดต่างกันไป ลักษณะพุทธศิลป์จะเป็นพระพุทธรูปที่จะเกิดจากจินตนาการ อาศัยจากโครงสร้างของมนุษย์ ความงดงามจะเกิดขึ้นจากนักปั้นประติมากรรมอย่างวิจิตรบรรจง บางครั้งเกิดจากแรงบันดาลใจคงข้างพื้นบ้าน ความงดงามอ่อนช้อยดูมีเมตตา

มีผู้กล่าวกันว่า ลักษณะพุทธศิลป์จะขึ้นอยู่กับเหตุการณ์บ้านเมืองในยุคสมัยนั้น เช่น ยุคมีศึกสงคราม พุทธศิลป์จะออกมาในลักษณะหนึ่ง หากยุคสงบร่มเย็นพุทธศิลป์จะเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ในยุคที่การรุกรานของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อแสดงอำนาจหรือขยายอาณาจักร สิ่งที่ยึดเหนี่ยวและสิ่งที่สร้างขวัญ กำลังใจให้ทหารกล้า เห็นจะได้แก่พระเครื่องและเครื่องราง ที่ใช้ห้อยคอหรือคาดเอว ฯลฯ จึงมีผู้ทำพระเครื่องขึ้น ส่วนใหญ่ก็จะเกิดจากพระสงฆ์เป็นผู้ทำขึ้นก่อนแล้วปลุกเสกให้บุคคลศรัทธาได้บูชา ซึ่งจริงๆ แล้วน่าจะเป็นการให้ไว้เพื่อเตือนสติและยึดมั่นในพระพุทธศาสนา แต่ผู้นำไปใช้มักเข้าใจว่า เพื่อยึดของคงกระพัน เหนียว พ้นทางไม่เข้าหรือมีเสน่ห์ เมล็ดดา เมหาภิรมหรือทำหาคำเจ้า

ส่วนสำคัญที่ชาวพุทธควรยึดถือจริงๆ นั้นคือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ทำความดีละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ และหากชาวพุทธปฏิบัติได้ตามศีล ๕ ก็สามารถครองตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

จะอย่างไรก็ตาม แม้เราจะยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธองค์ แต่ความชอบอ่อนใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีรูปเคารพอยู่แบบกาย อยู่ในรถยนต์ อยู่ในพาหนะต่างๆ และนิยมกันมากที่สุดก็คือ มีพระพุทธรูปอยู่ประจำบ้านจะเป็นปางใด แบบใด ขึ้นอยู่กับความศรัทธา ความเชื่อ ความสวยงามในพุทธศิลป์

ข้อสำคัญที่ชาวพุทธควรจะปฏิบัติก็คือ ทำอย่างไรเมื่อมีพระพุทธรูปอยู่ในบ้าน จะตั้งไว้ที่ไหน ตั้งอย่างไร ตั้งหันหน้าไปทิศไหน ตั้งไว้ห้องใด ตั้งไว้แล้วจะบูชาท่านอย่างไร จึงจะเกิดความสงบสุข เกิดความสบายใจ นั่นคือความจริงที่เคลือบในจิตใจ

ความนิยมโดยทั่วไป จะตั้งพระพุทธรูปไว้บนโต๊ะหมู่บูชา ประดับบูชาด้วยดอกไม้สด กล้วยไม้ เกี๊ยว หันหน้าพระพุทธรูปไปทางทิศเหนือ ทิศตะวันออก ไม่นิยมทิศใต้ และทิศตะวันตก ไม่ควรตั้งพระพุทธรูปไว้ในห้องนอน เว้นแต่ถ้าไม่มีห้องพระ ควรจะจัดหาหิ้งไว้บนที่สูง โดยไม่ต้องมีโต๊ะหมู่ การบูชาด้วยรูปเทียน ควรระวัง ในกรณีอยู่ในห้องนอนเวลามีกิจกรรมทางเพศอาจดูไม่เหมาะสม (คนโบราณถือมาก ถ้าจะมีเพศสัมพันธ์จะเว้นวันโกนและวันพระ)

หากทิศทางไม่สมควรไม่อำนวย ก็ต้องหันหน้าไปทางห้วนอนและให้อยู่ในระดับสูง หรือ เว้นหน้าห้องนี้ เพราะปัจจุบันการซื้อที่อยู่อาศัย กำหนดทิศทางไม่ได้เอง

การบูชาควรทำช่วงเช้า หากถวายน้ำอาหารเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเอง ควรก่อน ๑๑.๐๐ น. ดอกไม้สดควรเปลี่ยนบ่อยๆ

ก่อนนอนกราบไหว้บูชาและอธิษฐานว่า จะเป็นคนดี ประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลในธรรม พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ว่า การบูชามีสองประการ คือ อามิสบูชาและปฏิบัติบูชา แต่พระองค์ประสงค์ให้เป็นการบูชาประการหลังจะได้บุญมากกว่า

สีมา

คำว่า สีมา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง เขต แดน เครื่องหมาย ขอบเขตโบสถ์ ดังนั้น อุโบสถกัศิ ปวารณากัศิ สังฆกรรมกัศิ จะต้องกำหนดด้วยเขตที่หมายรู้กัน อันเรียกว่า สีมา ซึ่งมีอยู่ ๒ ประเภท

๑. เขตอันสงฆ์กำหนดเอาเอง เรียก พัทธสีมา แปลว่า แดนผู้ก่ แดนที่ผู้ก่
๒. เขตอันเขากำหนดไว้โดยปกติของบ้านเมืองกัศิ มีสัตตมัตถ์อย่างอื่นเป็นเครื่องกำหนดกัศิ เรียก อพัทธสีมา แปลว่า แดนที่ไม่ได้ผู้ก่

พัทธสีมา

ทรงอนุญาตให้สงฆ์กำหนดเขตเอาเองตามความพอใจ แต่มีจำกัดที่สุด ทั้งข้างเล็ก ทั้งข้างใหญ่ไว้ ห้ามไม่ให้สมมติสีมาเลื้อยเกินไปจนภิกษุ ๒๑ รูปนั่งในหัตถบาทไม่ได้ และห้ามไม่ให้สมมติสีมาใหญ่เกินไปกว่า ๓ โยชน์ สีมาเล็กและใหญ่เกินไป เป็นสีมาวิบัติใช้ไม่ได้

ในกาลต่อมาเขตพัทธสีมา ต้องมีจำกัดเข้าทุกทีจนเป็นที่จับจองและต้องได้อนุญาตจาก อาณาจักรด้วยและบรรพชนแห่งการกำหนดเขต จะต้องหมายเขตด้วยวัตถุต่างๆ ในการกำหนดเขตสีมาทรงพระอนุญาตให้หมายกำหนดด้วยวัตถุบางอย่าง เรียกว่า นิमित แปลว่า เครื่องหมาย ระบไว้โดยบาลีมี ๘ ชนิด คือ ภูเขา ๑ สีลา ๑ ป่าไม้ ๑ ดินไม้ ๑ จอมปลวก ๑ หนทาง ๑ แม่น้ำ ๑ น้ำ ๑ วัตถุอื่นจาก ๘ ชนิดนี้ท่านห้ามไม่ให้กำหนดเป็นนิमित

เกิดทั้งไปก็จำกัดว่าเท่าไร แต่สิ่งนี้ตั้งแต่ ๓ ขึ้นไปจึงจะใช้ได้ จำนวนไปกำหนดมีเพียง ๒ จะชักแนวบรรจบไม่ถึงกันจึงใช้ไม่ได้ สีมานี้มี ๓ แห่ง มีพื้นฐานเป็นกงจาก สีมานี้มี ๔ แห่ง จะมีพื้นฐานเป็นสี่เหลี่ยมรูปต่างๆดังในรูป ถัดออกจากหนังสือวินัยมุขเล่ม ๓ มาสีในคันธีร์เรียวว่า สมเด็จสีมามีนิเทศที่ดี มีอาณาไปบิณฑลดี หากเกิดมิได้เลยก็ดีเก็บสีมาไว้ดี สีเมื่อบิณฑลด้วย ได้แก่ บิณฑลแนวเดียว จักรบรรจบไปถึงกับใช้ไม่ได้ ดังดังข้าง

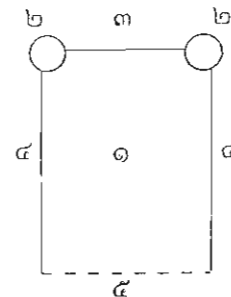
พื้นที่สีมา

๑. บิณฑ

๒. แนวนิเทศในระหว่างแห่งกัน

๓. แนวบิณฑลระหว่าง

๔. แนวเขต

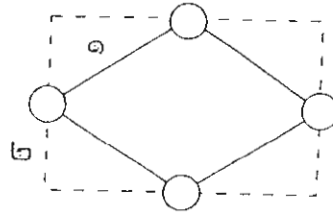
อธิบายว่า ในระหว่างบิณฑ ๒ แห่งนั้น อาจชักแนวถึงกับ ดังหมายเลข ๓ บิณฑลระหว่างก็อาจชักแนวตรงออกไปดังหมายเลข ๔ แต่จะไปสุดลงตรงไหนไม่มีที่กำหนด จึงชักแนวอีกด้านหนึ่งซึ่งหมายเลข ๕ หาได้ไป เก็บสีมาบิณฑลแนวนี้กว่า ๒ แห่งแต่ก็แนวเขตเช่นนี้ ก็ใช้ไม่ได้

มีเป็นธรรมเนียมว่า เมื่อจะสมมติสีมา ให้สงฆ์สวดก่อนก่อน ทำดูว่าพื้นที่นั้นเป็นสีมาอยู่ก่อนแล้วเพื่อการลาเกี่ยวกับสีมาเดิม ทำให้เสียการ เก็บสีมาสังกระ

เมื่อจะสวดก่อน ต้องประชุมภิกษุผู้อยู่ในเขตทั้งนั้น หรือนำดินหะของเรามาตามระเบียบสังฆกรรมประชุมสวดก่อนเป็นแห่งๆ ไปจนกว่าจะเห็นพอดี

ในการสวดก่อน ให้สวดจบ ดิฉัรวาจิโหวาสักจบแล้วจึงสวดจบสมณสังวาสสีมา ในการสวดก่อนนี้ทำล่วงหน้าก็ได้ จะทำในวันสุกพัทธสีมาก็ได้ แต่มักนิยมทำล่วงหน้า เพราะในวันสุกพัทธสีมานั้นมีเรื่องที่จะต้องทำมากมาย

วัตถุอันเป็นนิเทศในบัดนี้โดยมากใช้ศิลาเป็นก้อนกลม แต่ในสมัยโบราณใช้ใบสีมาใหญ่ทำจากหินปึกอยู่ที่พื้นดินเป็นนิเทศ การตั้งนิเทศให้จัดไว้ตามทิศซึ่งโดยมากจะใช้กรบ ๘ ทิศ ซึ่งจะทำให้ชักแนวได้เป็นอย่างดี สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงมีมติว่ามหาสีมาควรมีนิเทศ ๘ สีมาเล็กควรมีเพียง ๔ อยู่ที่มุม เว้นไว้แต่มุมไม่ออกทิศใหญ่ และปรารถนาจะกำหนดทิศใหญ่ เช่นนี้ต้องใช้ ๘ ไม่นั้นนั้นแนวจะชักเข้ามาเป็นรูปข้าวหลามตัดครึ่งรูป

๑. แนวบิณฑ

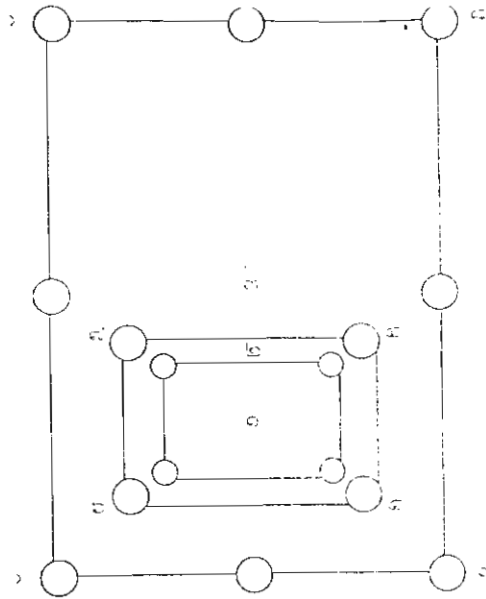
๒. แนวที่ขาดไป

เมื่อจะสมมติสิมา ต้องประชุมภิกษุอยู่ในเขตคือ ภายในนิมิตพร้อมกันหรือนำฉันทะของ ภิกษุผู้มาเข้าไม่ได้มาตามธรรมเนียมทำสังฆกรรมแล้ว ควรจัดสามเณรหรืออุปัชฌาจารย์ ให้คอย ห้ามภิกษุอื่น อย่าให้ผ่านเข้าไปในเวลานั้น เมื่อการทั้งปวงพร้อมแล้วพึงทักนิมิตก่อน การทัก นิมิตสงฆ์ไม่ต้องยกกันไปทั้งหมดไปเพียง ๔ รูป พอครบสงฆ์ที่เหลือจากนั้นให้คอยอยู่ใน โบสถ์ มีภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้ทักนิมิต พึงจับทักตั้งแต่ทิศตะวันออก (นूर) เป็นต้นไปโดยลำดับ จะทักนิมิตในทิศใดพึงจับภิกษุในบิณฑเข้ามา ระยะห่างจากบิณฑพลสมควร แล้วปล่อยให้แลเห็นหัน หน้าไปทางนิมิต กล่าวคำทักตามทิศ (แสดงทิศนूरเป็นอุทาหรณ์) ปุรตถิมาย ทิศาย ก็ บิณฑดี แปลว่า ในทิศตะวันตกไกลอะไรเข้าบิณฑ ใครคบใครคบหึงตลก็ได้ ถ้าบิณฑเก็บศิลา ตอบว่า ปาสาโณ ภันเต แปลว่า ศิลาเจ้าขา ตามชนิดของนิมิต นี่เป็นใจความสำคัญแห่งการ ระบุนิมิต นี่เป็นใจความสำคัญแห่งการระบุนิมิต เรียกว่า ทักนิมิต ทักมาโดยลำดับจนถึงลูก สุดท้าย ในทิศอีสาน ทักว่า อุดคราย อนุทิสาย ก็ นิมิตดี เหมือนครั้งแรก เมื่อมีผู้ตอบแล้ว จึง กลับเข้าอุโบสถ

ในลำดับนั้น มีภิกษุรูปหนึ่งผู้ฉลาดเข้าใจสวดกรรมวาจา พึงสวดกรรมวาจาเสมอตามเขต ภายในนิมิตเป็นสมานสังวาสสิมา ด้วยฉันทะทุกขกรรมวาจา ตามแบบในอุโบสถชั้นในคัมภีร์ มหาวรรค อันจัดไว้แผนกหนึ่ง ในภาคกรรมวาจา จบอนุสาวนา คือ ลงที่คำว่า โส ภะเสยยะ แล้ว พักที่ภิกษุในบิณฑนั้น ทักว่าเลิกตลลดน้ำรดแผ่ดินเก็บภิกษุสังวาสสิมา แล่นเสียงวาสา เสมอกัน มีอุโบสถเดียวกัน ที่ตั้งแห่งนิมิตเป็นภายนอกแห่งสิมา ข้อนี้ท่านกำหนดส่วนลึกของ สิมานั้นพึงเห็นเช่นจุดสระในสิมานั้น ภิกษุอยู่ในสระก็มีสังวาสเสมอกัน เป็นผู้ควรเข้าประชุม หรือให้จับทะ

กรรมทั้งปวง คือ กลบ ทักนิมิต สวดสมมติถ้าได้ลงทำภิกษุในสิมา ท่านออกสิมาเป็นกรรม วาจา สิมาจับพลกเข้าในสิมาวาจาไปตามกัน ดังนั้นกรรมแม้จะถึงนิมิตศิลาฝังไว้ในท่านกลาง อุโบสถ เพื่อเป็นเครื่องหมายว่า สงฆ์ได้สวดสมมติครั้งนี้แล้ว แต่ในบาลีไม่ได้กล่าวถึงเลย

ในอรรถกถาท่านสมมติสิมา ๒ ชั้นไว้ แสดงโดยใจความว่า สิมาใหญ่ ในเวลาทำสังฆ กรรม เรียกประชุมหรือนำฉันทะไม่สะดวก จะสมมติสิมาเล็กในนั้นเป็นชั้นใน เว้นที่เป็นสิมา มั่นตรึกไว้พอสมควร ท่านกล่าวเรียกลงมาตั้งแต่ ๑ สอก ๑ คืบ ถึง ๔ นิ้ว สมมติสิมาใหญ่ขึ้น เก็บขึ้นมคคก็ได้ สิมาเล็กนี้ มีหลายแห่งก็ได้ สิมาเล็กเรียกว่า จักขุสิมา มีสิมาเล็กสิมาเล็กเรณู คุดเกาะมีน้ำล้น สิมาใหญ่เรียกมหาสิมา ดังตัวอย่าง

๑ จัณหาสีมา

๒ สิมันตริก

๓ มหาสีมา

๔. นิมิตในแห่งมหาสีมา ในทิศบูร

๕. นิมิตในแห่งมหาสีมา ในทิศทักษิณ

๖. นิมิตในแห่งมหาสีมา ในทิศปัจฉิม

๗. นิมิตในแห่งมหาสีมา ในทิศอุดร

๘. นิมิตนอกแห่งมหาสีมา ในทิศบูร

๙. นิมิตนอกแห่งมหาสีมา ในทิศทักษิณ

๑๐. นิมิตนอกแห่งมหาสีมา ในทิศปัจฉิม

๑๑. นิมิตนอกแห่งมหาสีมา ในทิศอุดร

วิธีผูก สมมติสีมาใดให้อยู่ในสีมานั้น สมมติจัณหาสีมาก่อนตามวิธีกล่าวแล้ว เมื่อจะสมมติมหาสีมาทำให้ทักษิณที่สิมันตริกก่อน นิมิตแห่งมหาสีมาในด้านตะวันออก จัดบริเวณหมายเลข ๘ เป็นหนบูร นิมิตหมายเลข ๔ เป็นหนปัจฉิม และในด้านตะวันตกก็จัดเช่นนั้น นิมิตหมายเลข ๖ เป็นหนบูร นิมิตหมายเลข ๑๐ เป็นหนปัจฉิม สลับกันไป ท่านแนะไว้ว่าจะทักษิณที่สิมันตริกในทิศปัจฉิม แต่จัณหาสีมาหมายเลข ๖ ให้กับหลังบริเวณ หน้าไปทางทิศตะวันออก การทำอย่างนี้เป็นการหักข้ามลูก น่าจะหักที่สิมันตริกในทิศบูรแต่จัณหาสีมาหมายเลข ๔ ยืนหลังนิมิตในทิศปัจฉิม แต่จัณหาสีมาหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มุ่งหักนิมิตหมายเลข ๔ นั้นว่า ปุรคณิมา ทิศาย ก็ นิมิตค หักข้ามคั้งนี้ก็ได้ เพราะการผูกสีมาใหญ่ครั้งก่อน ที่ไหนจะไปหักนิมิตถึงที่ได้ตลอด การผูกสีมา ๒ ชั้น ผู้อยู่ตรงหักนิมิตในแห่งมหาสีมาเท่านั้น นอกจากนั้นก็ไปผูกทำตามแบบเดิมกล่าวแล้ว เมื่อหักบริเวณแล้วแล้วสวดสมมติมหาสีมาที่แห่งสีมา ๒ แห่ง เป็นสิมิตต่างกัน ท่านว่าไม่สังกระทบ สิมันตริกไม่กับพัทธสีมา จัดว่าเป็นอันเดียวกันกับคามสีมา

พัทธสีมา ใบวัดบึงมี ๓ ชนิด คือ

๑. จัณหาสีมา หมายถึง สีมาผูกเฉพาะบริเวณโรงอุโบสถ มีอยู่ทั่วไป

๒. มหาสีมา หมายถึง สีมาผูกทั่ววัด เช่น วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร

๓. สีมาผูก ๒ ชั้น หมายถึง ในวัดเดียวกันมี ๒ สีมา สีมาชั้นแรกเรียกว่า มหาสีมา ชั้น

ที่ ๒ เรียกว่าจัณหาสีมา ซึ่งเป็นสีมารอบอุโบสถ เช่น วัดโสมนัสวิหาร เขตถนนกลาง

เพื่อกำหนดให้สีกาจำแนกและจำแนกในคาบเกี่ยวกับ เรียกว่า สีกาเดริก วัดที่มีสีกา ๒ จำแนก
พระสงฆ์สามารถประชุมทำสังฆกรรมได้ทั้งที่พระอุโบสถและพระวิหาร แต่ถ้าทำใน
พระวิหาร ต้องให้พระสงฆ์ทุกรูปในวัดมาร่วมพิธี มิฉะนั้นถือว่าพิธีนั้นเป็นโมฆะ ใน
ปัจจุบันเพื่อให้สะดวกในการดูแลให้อุบัติตามพระวินัยกำหนด ทางวัดจึงทำสังฆ
กรรมที่พระวิหารเพื่อรับกฐินอย่างเดียว นอกนั้นทำในพระอุโบสถ

ใบฉัตรหรือฉัตรวัด กล่าวถึงสีกาเล็กชนิดหนึ่งเรียกว่า บัทธิพรสีกา แปลว่า สีกา
ผู้รับ คือสีกาที่สีกาเดริกคนเฝ้าบ้น้ำทั้ง ๒ เกิดแก่บ้น้ำไว้กลาง

๑. แก่น้ำ

๒. ผีงใน

๓. ผีงนอก

๔. นิมิตต์เหนือน้ำผีงใน

๕. นิมิตต์ใต้น้ำผีงใน

๖. นิมิตต์ใต้น้ำผีงนอก

๗. นิมิตต์เหนือน้ำผีงนอก ๘. แนววิถี

สีกาชนิดนี้ ไม่ได้ผูกกันแล้ว แต่นำมาเพื่อให้ทราบ

คัพพัทสีกา

คัพพัทสีกา ถ้าสงฆ์ไม่ได้กำหนดเขตสีกาเองแล้ว เขตแห่งความสะอาดคือวัดให้กำหนดเขต
ตามเขตบ้าน เขตนิคมอันตนเข้าอาศัยอยู่ ที่ฝ่ายอาณาจักรจัดไว้ เรียกว่าคามสีกาบ้าง นิคมสีกาบ้าง
มีสังฆาสนมอภิมุขอุโบสถเดียวกัน

คำว่า บ้าง หมายความว่า ตั้งแต่แดนจนกว้าง ที่อยู่ของคนครัวเดียวกัน มีเรือนหลัง
เดียวกัน ๒ หลัง ๓ หลัง หรือมากกว่านั้น ก็เรียกว่า บ้าง

คำว่า นิคม เป็นที่รวมแห่งบ้านโดยในหลังหลายตำบลเข้าถือ เช่น รวมตำบลบ้านหลาย
แห่งเข้าเป็นเขตตำบล ดังนั้น เขตบ้านกับเขตวัดแยกกันไม่หนีกัน

วิสุงคามสีมา พระราชกำหนดเขตแห่งหนึ่งว่าเขตหนึ่งจะเป็นบ้านต่าง หรือจะเป็น
แผนกหนึ่งจากบ้าน พระราชทานแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง แม้เขตหนึ่งก็เป็นคามสีมาต่างออกไป เรียก
วิสุงคามสีมา วิสุงคามสีมาก็ดี คามสีมาโดยปกติก็ดี ข้อมเป็นเหมือนคัพพัทสีกา แต่จะสมมติเป็นคิ
จารวิปัสสนาไม่ได้เท่านั้น สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นศาสนูปถัมภกทรงพระราชประสงค์ถวาย
ความสะดวกแก่สงฆ์ จึงทรงออกประกาศพระราชทานที่ตั้งวัดเป็นวิสุงคามสีมา ซึ่งในปัจจุบันนี้ยัง
มีสำนักสงฆ์อีกหลายแห่งที่จะขอจัดตั้งเป็นวัด และขอพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อทรงอนุญาต
แล้วก็จะทราบเขตคามหนังสือและแผนผังเฉพาะที่ตั้งอุโบสถ ทางวัดจะได้สร้างอุโบสถ เมื่อสร้าง
เสร็จแล้วก็จะจัดการฝังลูกนิมิต ผูกคัพพัทสีกาต่อไป

สัดลัพกับทรรสิกา ใบไปหาคนตั้งบ้านเรือนไปได้ ครัสให้กำหนดเขตแห่งสาธิตใบเข้า ๓
อักษณคร โดยรอบนับแต่ที่สุดแนวแห่งสงฆ์ต่อไป โดยทแยงจึงเป็นข้างละ ๑๔ อักษณคร
(อักษณครหนึ่งเท่ากับ ๒๘ สอก หรือ ๓ วา) เท่ากับ ๔๕ วา

อุทกุกเขป นานน้ำสมมติเป็นสีมาไม่ได้ ครัสให้กำหนดเขตสามกคิ ด้วยชั่ววกน้ำ
สาธแห่งคนมีอายุและกำลังเป็นปานกลาง เรียก อุทกุกเขป

คามสีมา สัตตัทภันครสีมา และอุทกุกเขป รวมเป็นประเภทเดียวกัน เรียก อพัทธ
สีมา ที่กำหนดเขตตามชนิดดังกล่าวแล้ว

สีมาสังกระ เบื้องจากครัสหน้าใบให้สวเนลสีมาตามเถียวกับ ถ้าสีมาตามเถียวกับเถียว
สีมาสังกระ เช่น สีมาไม่มีสงฆ์ปกครองเป็นเจ้าของ ไม่มีอะไรเหลือเป็นซากเพื่อจะให้รู้ได้ ท่านว่า
ยังไม่ละวัดอุ คงเป็นพัทธสีมาอยู่นั้นเอง สงฆ์ภายหลังไม่รู้ สมมติสีมาใหญ่คาบเกี่ยวสีมาเดิมเข้า
สีมาใหญ่ก่อนวัดใช้ให้ใช้ได้ ดังนั้นจึงต้องสวดกลบก่อนที่จะทักบิณฑและสวดสวเนลความละเกลียด
ต้องคุในพระวินย

บทสรุป

สีมา หมายถึง เขต แคน ที่พระบรมสาธุาทรงอนุญาตให้สงฆ์พร้อมเพรียงกัน
ทำสังฆกรรมตามพระวินยบัญญัติ ในเขต แคน สีมาเท่านั้น สังฆกรรมที่ทำ เช่น

อุโบสถ หมายถึง การที่สงฆ์ประชุมกันฟังสวดพระปาฏิโมกข์ ทุกกึ่งเดือน

ปวารณา หมายถึง การที่สงฆ์ประชุมกันในวันก่อนออกพรรษา เพื่อ
ปวารณา ให้ตักเตือนซึ่งกันและกันแทนการสวดพระปาฏิโมกข์

กรานกฐิน หมายถึง การที่ทายกนำผ้ากฐินมาถวายให้ภิกษุสงฆ์ผู้จำพรรษา
ถ้วนไตรมาส และประชุมสงฆ์ในเขตสีมา เพื่อให้สงฆ์อนุโมทนาเฉพาะการกรานกฐินต้องมีสงฆ์
อย่างน้อย ๕ รูป

การอุปสมบท หมายถึง การรับบุคคลเข้าหมู่ ดังนั้นจึงประชุมสงฆ์ในเขตสีมา มี
การตั้งญัตติถามสงฆ์ก่อนรับบุคคลเข้าหมู่

สวดอัพทาน หมายถึง การสวดรับอาบัติสังฆาทิเสสของภิกษุ ต้องทำในเขต
สีมา ใช้ประชุมกัน ๒๔ รูป

กิจหวัระเขตที่กล่าวหาบิ สงฆ์ต้องทำในเขตสีมาเท่านั้น ดังกับการที่ได้สวเนลเครื่อง สีมา ถึ
เพื่อจะให้เห็นความสำคัญของสีมาและรู้จักชนิดของสีมา

(บัณจิต สุทธิภูมิ สารานุกรมศรีธรรมราช ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๑)

การแบ่ง การแยก เขตตำบลท่าซอมก่อนถึงปัจจุบัน

ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๘๒ (จ.ศ.๑๒๑๐) สมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ตำบลท่าซอมปัจจุบัน ยังเป็นตำบลบางนบ อำเภอเบ็ญชะด

ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๐๕ ตำบลท่าซอมปัจจุบัน ยังเป็นตำบลบางนบ

ปี พ.ศ. ๒๔๖๘ แยกเป็นตำบลบางพูด และหลังจากนั้นตำบลบางพูดเป็นตำบลท่าซอม ขึ้นกับอำเภอหัวไทร จนถึงปัจจุบัน

(จากประวัติ พ่อท่านชวน อคิตเจ้าอาวาสวัดบันไดนาค)

กำนันตำบลบางพูด

๑ นายแพ่ง เพชรสงค์

๒ นายพรัด เพชรสงค์

กำนันตำบลท่าซอม

๑ นายเนม ยวนทอง

๒ นายปลอด จันทร์พร

๓ นายธรา สว่างดวง

๔ นายทอง ศรีจับทรัพย์

๕. นายสมปอง อ่อนเกตุพล
๖. นายประสพ จันทรทองเดช (ปัจจุบัน)

ผู้ไต่สวน หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซอม

๑. นายกล่อม
๒. นายแสง หยู่หนุน
๓. นายเร็ก อ่อนเกตุพล
๔. นายเสน อินคง
๕. นายจันทร์ อ่อนเกตุพล
๖. นายผ้วน สุวรรณโณ
๗. นายสมปอง อ่อนเกตุพล (กำนัน)
๘. นายประสพ จันทรทองเดช (กำนัน)

เส้นทางชุดงักของหลวงพ่อดวงแก้วกับความสัมพันธ์กับชุมชนพุทธสิมา

การกัลปนาวัดในภาคใต้เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ ๑๓ – ๑๘ ดัง ปรีดา ศรีษณาลัย ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของกัลปนาไว้ในคำนำประชุมพระตำราบรมราชทิศเพื่อกัลปนา อุตฺตยา ภาค ๑

วัดพระพุทธรบาท ซึ่งเป็นวัดที่พระนางเลียดขาวแม่เจ้าอยู่หัวเป็นผู้สร้างในปี พ.ศ. ๑๗๗๕ พุทธศตวรรษที่ ๑๘ พระราชทานให้เป็นวัดหลวงมาเมื่อ ๗๐๐ กว่าปีมาแล้ว เมื่อสร้างวัดเสร็จก็เก็บธรรมาภิเษกเจดีย์ศรีสุทธานันต์ ตั้งพระราชทานให้เป็นวัดหลวง พระคณาภิเษกเพื่อประเพณีปฏิบัติพระพุทธศาสนา อันจะเกิดผลบำรุงกัลปนาตามสมควร และโปรดให้มีพระเถระอยู่กำกับกัลปนาพุทธาวาสนั้นด้วย สุทธานันต์ พงไพบุลย์ ได้กล่าวไว้ว่า ข้าพระโสมสัจหรือข้าพระคนทาน หรือข้าโปรดคนทาน คนเหล่านี้มีสิทธิพิเศษเหนือกว่าบุคคลธรรมดาหลายประการเช่น ไม่ถูกเกณฑ์เดือน เกณฑ์ส่วย เกณฑ์รับศึก ไม่ให้เข้าเมืองหรือกรรมการเมืองบังคับ กระทั่งความทั้งเพ่งและอาญาแก่บุคคลเหล่านี้

นายสอ่ง รักกิจ หมู่ที่ ๔ ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ เล่าว่า วัดพระพุทธรบาทเคยเป็นวัดหลวงมาก่อน และเป็นวัดที่ได้รับสิทธิพิเศษ กล่าวคือ ไม่ว่าวัดพระพุทธรบาทจะทำกิจการใดๆเพื่อเป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนาและความสงบสุขของคนหมู่มาก ไม่ต้องขออนุญาต มีสิทธิพิเศษที่จะตัดสินใจในเรื่องกิจการสงฆ์

เขตพุทธาวาสถือตามอุทกสีมา คือ บ่อหลา บ่อปรง บ่อหัวเขา เป็นเขต เข้าใจว่า วัด
พระพุทธรบาทถูกยกเลิกจากการเป็นวัดหลวงประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว

จากประวัติเอกสารประวัติวัดพะโคะ (วัดราชประดิษฐาน) อำเภอสะทิงพระ กล่าวว่า
สมเด็จพระเอกาทศรถ ได้พระราชทานที่กัลปนาวัดในเมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง วัดพระ
พุทธรบาทเป็นวัดที่ได้รับพระราชทานที่กัลปนาในสมัยนั้นให้เป็นวัดหลวงอีกยุคหนึ่งประมาณปี
พ.ศ. ๒๑๔๘ - ๒๑๖๓

จากคำบอกเล่าของพระอาจารย์หนูจันทร์ ปุณฺณสุวณโณ ซึ่งเป็นพระเถระผู้ใหญ่ของ
วัดพัทฐสีมาในขณะนั้น เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของวัดอย่างมีมูล

พระอาจารย์หนูจันทร์ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อท่านอายุ ๑๒ ปี (๕๒ พรรษา พ.ศ.
๒๕๐๑) ท่านเคยอ่านหนังสือของวัดพะโคะ ซึ่งเรียกหนังสือนั้นว่า เพรา บันทึกด้วยตัวเขียน
เป็นอักษรขอม ได้พบข้อความว่า สมเด็จพระโคะ หรือหลวงพ่อทวด (สมเด็จพระโคะพระสามิ
รามคุญปมาจารย์) เคยเดินทางผ่านวัดท่าลิพง วัดแดง วัดพระพุทธรบาท (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอ
เชียรใหญ่) และวัดพัทฐสีมา (อำเภอหัวไทร) เมื่อท่านพะโคะเดินทางนี้ วัดทั้ง ๔ มีอยู่
ก่อนแล้วเป็นมาถึงปัจจุบันเวลากว่า ๔๒๓ ปี คำบอกเล่าเป็นข้อมูลอย่างมีเหตุมีผล สามารถบ่ง
บอกถึงเรื่องราวในกิตติคุณของวัดเหล่านี้ได้ดี

สมเด็จพระหลวงพ่อทวด มีชีวิตอยู่ปี พ.ศ. ๒๑๒๕ มรณภาพ ปี พ.ศ. ๒๒๑๕ อายุ ๙๐ ปี
มีพรรษา ๑๕ บิดาคือ นายหนู มารดาคือ นางจันทร์

ตามเอกสารอ้างอิง ประวัติวัดพัทฐสีมาและวัดหัวลำภู อำเภอหัวไทร กล่าวว่า หลวงพ่อ
ทวด เคยใช้เส้นทาง ทางพล เติบทางระหว่างเมืองสะทิงพระกับเมืองนครศรีธรรมราช โดยผ่าน
ทางรงไทรงด ตำบลไทรไทย พักวัดเขาพระบาท หลังเดินทางจากสะทิงพระเข้ามาสักการะถ้ำ
พระครูคาเคิม ณ วัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้อุปสมบทที่นั่น โดยมีพระมหา
เถรปิยทสสี เป็นพระอุปัชฌาย์ มีฉายาว่า สามิราม ได้ออกเดินทางไปกรุงศรีอยุธยา เพื่อศึกษา
เพิ่มเติม

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๑๔๘ - ๒๑๖๓ ในสมัยพระเจ้าเอกาทศรถ เมื่อท่านพะโคะอายุชรา
มากขึ้นก็ได้กราบทูลลาพระมหากษัตริย์ขอกลับไปเยี่ยมบ้านเกิดเมืองนอน ที่อำเภอสะทิงพระ
ท่านเดินทางจุดธูปจารึกกุศลทางบกเรือมา ผ่านเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร
สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช เส้นทางสายนี้ มีวัดอยู่ ๔ วัดที่ค่านานกล่าวถึง คือ วัดท่าลิพง
วัดแดง วัดพระพุทธรบาท วัดพัทฐสีมา ในระหว่างเดินทางได้แวะปักกรดค้างแรม เพื่อแสดง
ธรรมโปรดญาติโยมตามสถานที่ต่างๆอีกสองแห่งคือ ที่บ้านหน้าโกฏี อำเภอปากพนัง และที่หาด
ทรายขาวสะอาด มีต้นลำภูใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาร่มรื่น ท่านก็ได้ปักกรดได้รับลำภูใหญ่ ที่ปาก
บางลำภู (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งวัดหัวลำภู อำเภอหัวไทร) เมื่อท่านจากไปแล้ว ชาวบ้านล้อมใส่
ศรัทธาได้สร้างศาลาครอบบริเวณที่ปักกรด เรียกว่า ศาลาท่านโคะ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่หลวงพ่อ

ทวดชาวบ้านได้พากันถือเอาวันพฤหัสบดี ในรอบปีจอ สมโภชน์กันเป็นประจำสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน

แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. ๒๑๔๔ – ๒๑๖๓ หลวงพ่อทวดเดินผ่านนครศรีธรรมราช กลับสทิงพระผ่านทางอำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอรโนด อำเภอสทิงพระ ซึ่งใช้ทางคอนเหนือของเทือกเขาพระบาท ตลอดเส้นทางได้ช่วยผู้ทุกข์ยากและเผยแพร่ธรรมะมาตลอดทาง

ดังที่ เส้นทางเดินโดยทางบก เทือกเขาโบราณดั่งกลายพิ้นที่ดลโดยธรรมชาติเป็นเส้นทางสายหลัก ในบริเวณนี้มีสันทรายเดี่ยวๆที่เรียกว่า พังการ หรือสันทรายชายพรุ เป็นเส้นทางโดยธรรมชาติที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณ นับตั้งแต่ ทำข้ามช้าง (หัวถนนการะเกด) บ้านหนองจันสี บ้านโคกลาบ บ้านหนองเต่า บ้านบา น้ำคอก มาถึงวัดแดง ที่กล่าวมานี้เป็นเส้นทางเดินบก ผ่านมาบนสันทรายชายพรุ ซึ่งเป็นสันทรายเดี่ยวๆต่อมาในสมัยหลัง สันทรายแห่งนี้ถูกพัฒนาเป็นถนนดิน เรียกว่า ถนนเกอห์ (เมื่อประมาณ ๕๐ – ๖๐ ปีมาแล้ว ทางกรมได้เกณฑ์แรงงานชาวบ้านมาช่วยกันขุดถนนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น) ต่อมาได้พัฒนาเป็นถนนลาดยาง โดยในระยะทางตัดผ่านที่ราบลุ่มลึกปากคลองวัดแดง ผ่านมาทางช่องเขาพระบาททางปากช่องหนองดี เพื่อข้ามระยะทาง เจ็บเส้นทางเพ่งสร้างมาใหม่โดยใช้เครื่องจักรเข้ามาพัฒนาทางที่เห็นในปัจจุบัน เส้นทางสายเดิมจากทำข้ามช้าง ถึงวัดแดง ขึ้นไปทางเหนืออ้อมหัวเขาพระบาทผ่านบ้านไกรไทย ข้ามหุบเขาพระบาทที่เขาน้อย เดินผ่านหุบเขาไปออกที่บ้านไทรงด เดินเลียบเชิงเขาพระบาทผ่านไปทางเกาะเจิงสา ผ่านบ้านหัวค่าย บ้านหัวเขา บ้านโคกเบงลัก ข้ามคลองหัวไทรที่แพรกเมือง ไปสุดที่สันทรายชายทะเลอ่าวไทย นี่คือนเส้นทางสายใหม่ที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ว่าจะติดต่อค้าขายต่างเมืองหรือราชการบ้านเมืองก็ใช้เส้นทางสายนี้ไปหลัก

บ้านไกรไทยบนเส้นทางสายใหม่สุดแดนเมืองนครศรีธรรมราช

เส้นทางเดินจากนครศรีธรรมราช ผ่านเมืองพัทลุง สงขลา ถึง เมืองไทร (เมืองไทรบุรี) ผ่านมาบนเส้นทางชุมชนโบราณบ้านไกรไทย สุดแดนเมืองนครศรีธรรมราช ข้ามเทือกเขาพระบาทไปออกทางทิศตะวันออกเข้าเขตแดนแขวงเขาพังไกร ที่กลับมาเมืองพัทลุง (สทิงพระ) ประมาณปี พ.ศ. ๒๑๔๔ – ๒๑๖๓ จึงเป็นที่มาของชื่อบ้านนามเมือง บ้านไกรไทย ต่อมาเมืองพัทลุงถูกพวกอุซงคะณะบุกปล้นและกวาดต้อนผู้คนไปเป็นจำนวนมาก เมืองหลายเมืองกลายเป็นบ้านร้างเมืองร้าง พัทลุงได้มาขึ้นอยู่กับนครศรีธรรมราช เส้นทางสายใหม่ ยังเป็นเส้นทางโบราณที่ใช้กันมาตลอดถึงปัจจุบัน เริ่มจากเมืองนครศรีธรรมราช ผ่าน เชียรใหญ่ หัวไทร ระโนด สทิงพระ จดหัวเขาแดงถึงหัวดสงขลา ไทรบุรี ปัดตานี กลันตัน เป็นเส้นทางเดินบกเพียงสายเดียวที่ใช้กันในภูมิภาคนี้ และเป็นเส้นทางที่สะดวกสบายรวดเร็วที่สุดที่ธรรมชาติได้สร้างเอาไว้ให้ เปรียบเสมือนเป็นทางหลวงแผ่นดินที่ไหลลื่นทางระหว่างหัวเมืองฝ่ายใต้ ผังตะวันออกไกลไปสุดที่

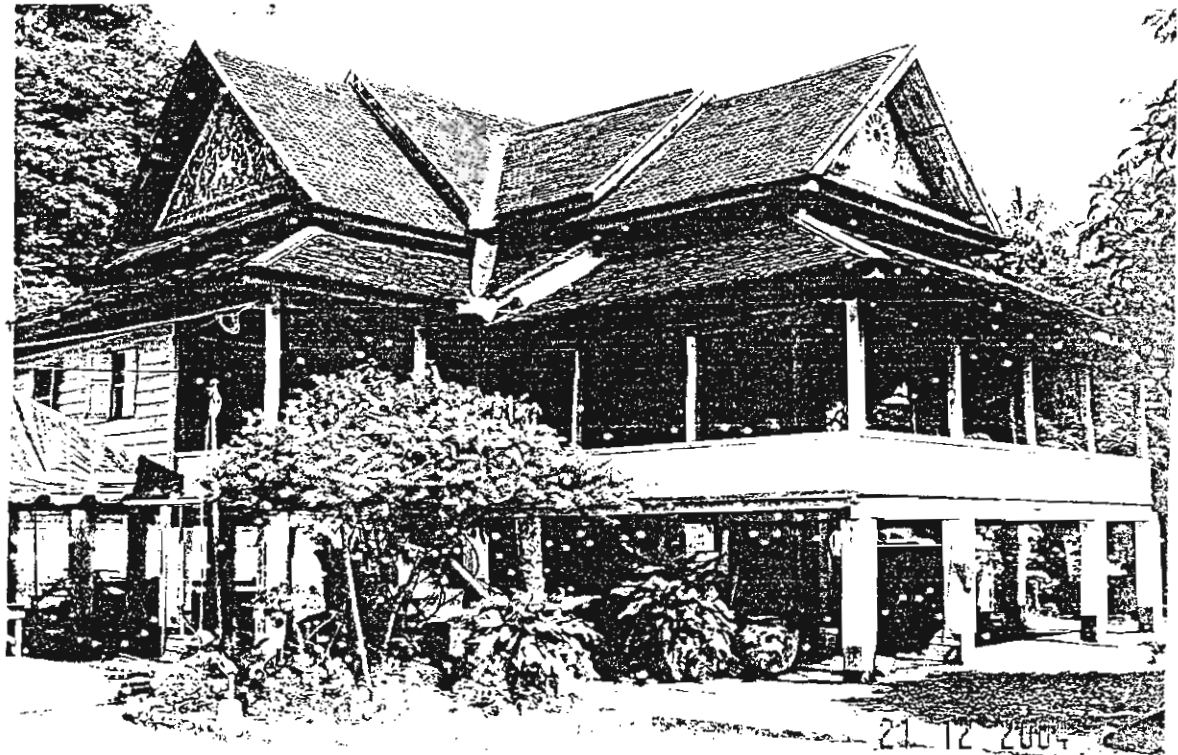
เขาเวียงช้าง ไร่ ที่เดิมทางค้าขายระหว่างเมือง ก็ต้องผ่านบนเส้นทางสายนี้มาตั้งแต่โบราณ ตามหลักฐานที่ปรากฏประมาณ ๔๐๐ กว่าปีมาแล้ว ทางพล ไปออกที่ไทรงด หัวค่าย โดยผ่านมาทางทิศเหนือของเทือกเขาพระบาท ผ่านหมู่บ้านไกรไทยข้ามหุบเขาพระบาทที่เขาน้อย เพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่ราบลุ่มทางตอนใต้ของเทือกเขาพระบาท นับตั้งแต่วัดแดงตลอดไปถึงห้วยกว้นเกร็งสมัยนั้นยังเก็บส่วนหนึ่งของทะเลสาบสงขลา พื้นที่โดยทั่วไปของเทือกเขาพระบาทยังเก็บที่ราบลุ่มเล็ก มีน้ำท่วมขังตลอดปี เป็นเวียงน้ำ เป็นแอ่งกระทะและป่าพรุขนาดใหญ่ขวางกันอยู่ สภาพพื้นดินยังเป็นดินโคลนเลน (ดินชน) ดินยังอ่อนตัว เป็นดินทุรกันดารโรคภัยชุกชุม ยากลำบากต่อการเดินทาง ทำให้ขบวนช้างม้าที่แบกสัมภาระหนักๆผ่านไม่ได้ ผู้ที่ใช้เส้นทางสายนี้ จึงหลีกเลี่ยงที่เวียงน้ำป่าพรุขวางกันอยู่

รูปแบบ ศิลปกรรม

โบราณสถาน โบราณวัตถุ

ของ

วัดพุทธนิมิต

กุฏิหลังใหญ่ (เรียกว่า เมรุ)

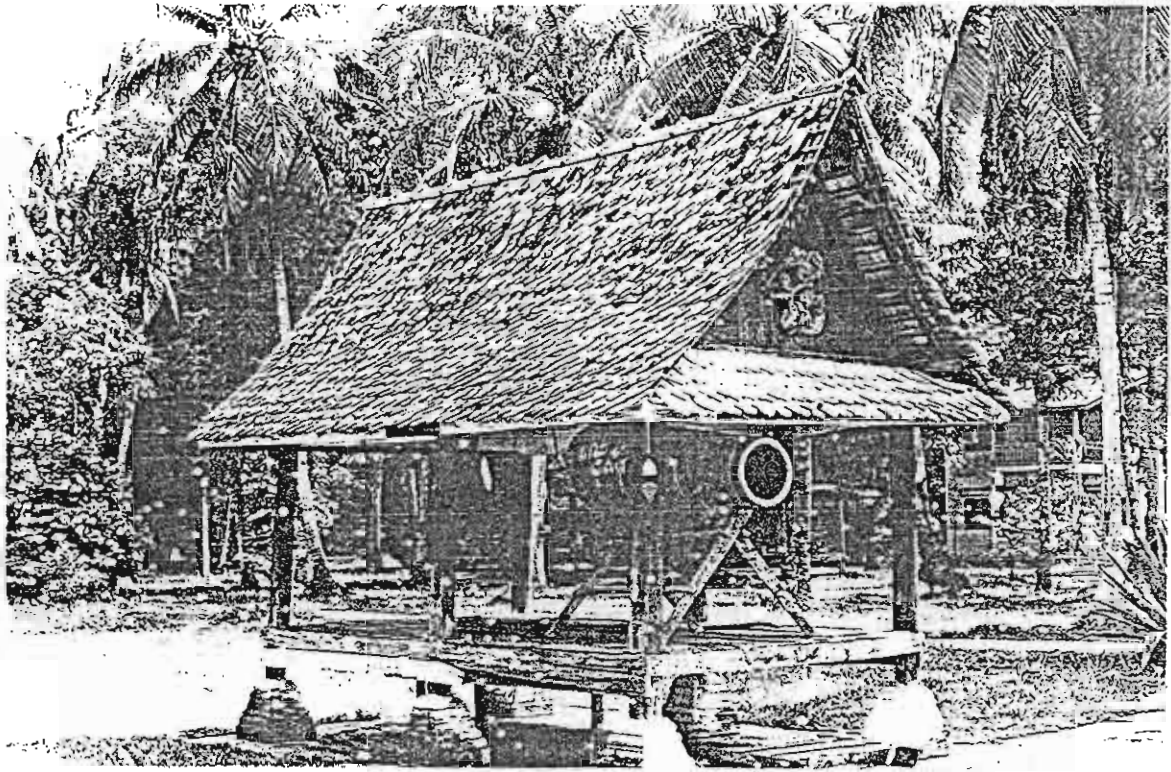
สร้างเพื่อตั้งศพของท่านครูเจ้า เป็นศิลปะท้องถิ่นภาคใต้ สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓
ขณะนี้ ใช้ประดิษฐานรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาสชั่วคราว
สมัยนั้นท่านบวชแล้วเป็นประมุข คือนับทุกขพร้อมสัจยคติบริหาร

คือพระเลี่ยมพระโรยเก็บใบระกา
ต่างปรียากะเกณฑ์ทำเมรุใหญ่
เตรียมเกลี่ยขบวนลงบาวพากหลัด
หาไม้คีมตะเคียนและหลุมพอ
สกลพระเลี่ยมพระโรยเก็บใบระกา
เหี่ยวหาไม้ได้จนความสาแหรก
ถึงลำบากยากจิตไม่คิดตน
ประมาณที่ได้นั่งถึงวัด
ยังมีได้ปลูกเมรุเกณฑ์แต่ไม้
ครั้นล่วงมาพระบวแก้วประมุขสงฆ์
เก็บสกลศพบริษัทธิจัดการ
ระหว่างบั้งทำนอการยึด
จ้างช่างไม้ฉลาดล้ำชำนาญใน
พื้นล่างก่อหล่อเสาอาสน์ลาด
สลับไม้ดีมีราคาบำบิทย
มีหน้ามุขออกข้างข้างประคิษฐ์
เพดานคาชลาดปูกระเบื้อง

บันไดเดินสบายใช้ปูนหล่อ
งามเสาคางกว้างโตโสภาเพียง
ครั้นถึงวันงานฉาปนกิจ
ทั้งภคหัตถ์สมณมาเนืองนอง
มหรสพครบถ้วนกระบวนแห่
กล่าวแต่ก่อกลไ้ใบด้าเล่าให้ฟัง
เมื่อปลงศพพ้อท่านชูท่านบวแก้ว
คือเมรุใหญ่ได้สร้างครั้งคราวงาน

ได้จัดการพร้อมด้วยพระคณาวัด
ตกลงใจฝ่ายพระและภคหัตถ์
คลอกจากัดเข้าไ้ไปเข้าบาน
เพื่อจะก่อสร้างไว้เป็นหลักฐาน
ถึกหลายท่านเหล่าคณะที่จรดล
ด้วยคำบาสาคัดดีจึงมีผล
อุตสาห์ทนศรากลคร่าระกำกาย
ไปจ้างจัดเสร็จสเวลารบกันหมาย
ตระเตรียมไว้พร้อมเสร็จสำเร็จการ
ชราลงเกิดอาพาธขาดสังขาร
กะโครงการพร้อมกันวันต่อใจ
ให้ที่เถียรถึเก็บสกลการจัดการใหม่
ปลูกเมรุใหญ่สวยสง่างามน่าชม
เบื้องบนคาชณะดานปูดูสวยสม
หลังคาคลุมหล่นเก็บชั้นเชิง
กระเบื้องคิมุงหลังคาแลท่าเชิง
มีชายเชิงคาชอบคู่รอบเรียง

เป็นขันต่อชั้นซิดคิณเียง
ที่ตั้งเคียงเรียงประดั้รับโกศทอง
สานุศิษย์พร้อมพร้อมทั้งผอง
คนกายกองก้องเสียงสำเนียงคัง
คู่แข่งแซ่แสนสนุกเป็นสุขขัง
พลกั้ยังดัดว่าเสร็จสำเร็จการ
ครั้นเสร็จแล้วมีสิ่งเป็นหลักฐาน
ตลอดกาลบัดนี้เป็นที่สบาย

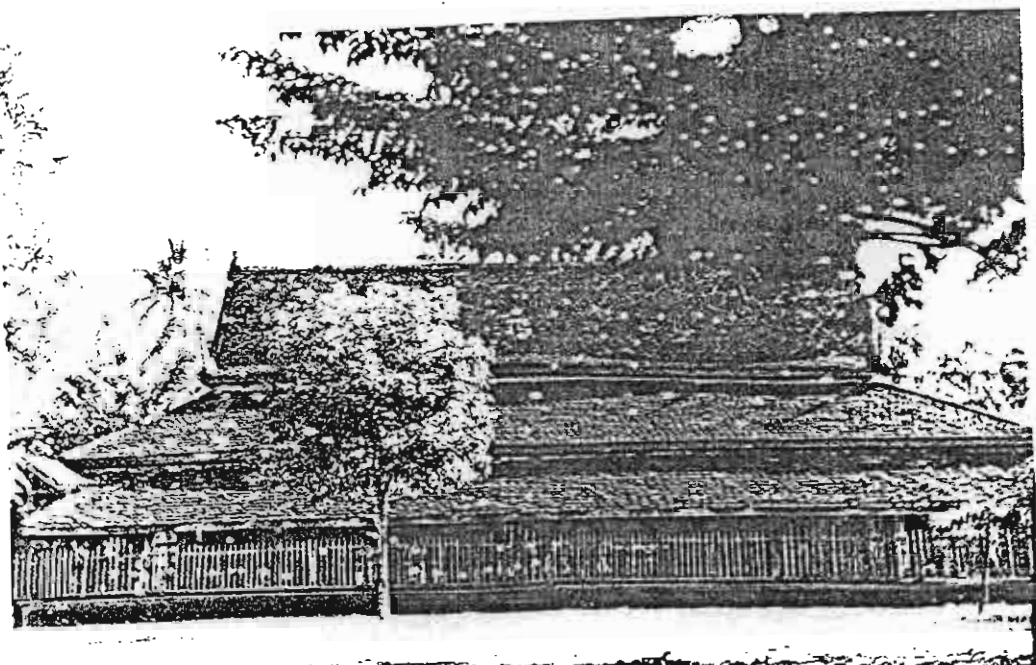

ศาลาบาตร (ศาลาอเนกประสงค์)

ศาลาบาตร เป็นอาคารไม้ทรงไทยและมีอายุมากที่สุดของวัด แบบอาคาร โถงยกพื้นสูง การประกอบอาคารไม้ใช้ลูกสักหรือลิ่มไม้แทนตะปู ซึ่งเป็นเทคนิคของช่างพื้นเมืองภาคใต้ หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา หน้าบันด้านหน้าจำหลักเป็นรูปหนุมารจับยักษ์หรือรบกับยักษ์ มีลวดลายกนกกันแย่งเป็นส่วนประกอบภาพ ตอนบนเป็นรูปเทพพนมครึ่งองค์ หน้าบันด้านหลังเป็นรูปหนุมานจับมัจฉานุหรือรบกับมัจฉานุ แต่ปัจจุบันได้หลุดหายไปเสียแล้ว เป็นฝีมือช่าง

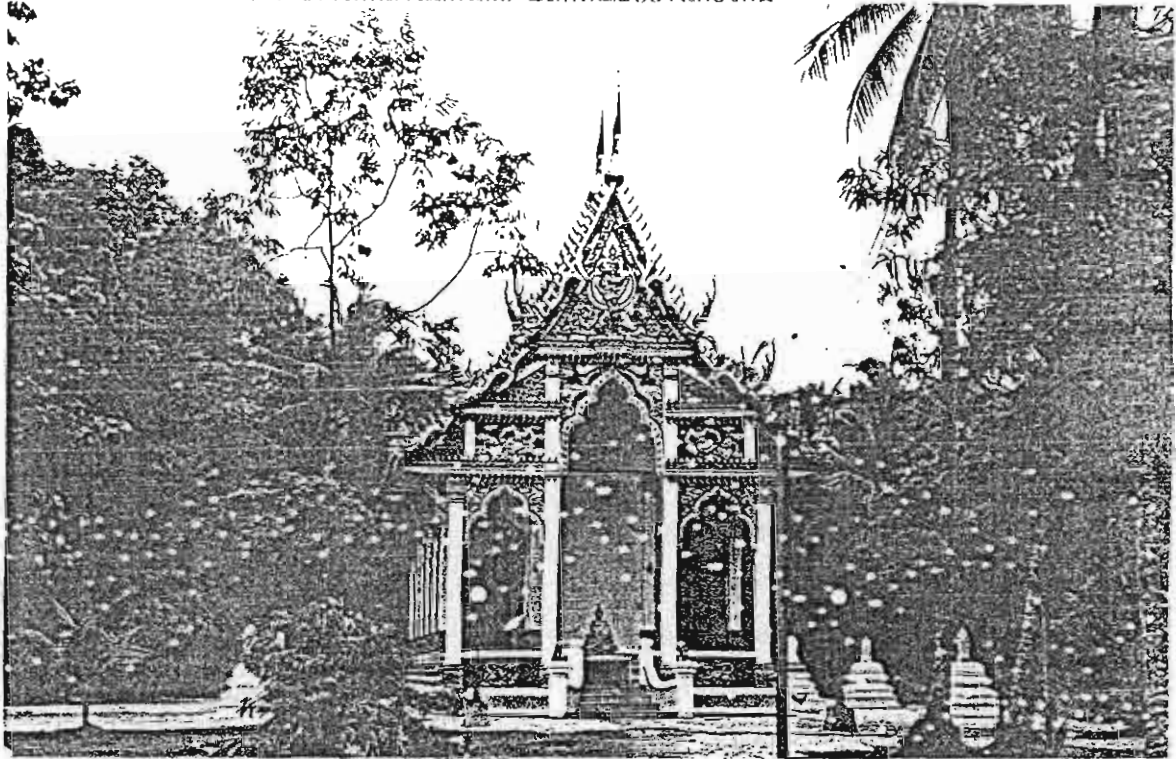
พื้นเมือง ศาลาบาตรเดิมตั้งอยู่หน้าประตูวัด ใช้สำหรับพักบาตรของพระภิกษุหลังจากกลับจาก
บิณฑบาตร และเคยใช้ล่ำคนบ้ำที่มารักษาตัวที่วัด ปัจจุบัน อยู่ทางทิศใต้ของหอไตร ใช้เป็น
สถานที่ทำบุญต่างๆ

วิหารปัจจุบัน

วิหารหลังเก่า

วิหาร เดิมเป็นอาคารไม้ทรงโถงไม่มีฝาผนัง ปัจจุบันได้รื้อทำใหม่เป็นอาคารก่อด้วยอิฐถือปูน ภายในมีพระประธานปูนปั้นปางมารวิชัย ศิลปะสมัยอยุธยา จำนวน ๑ องค์ พระประธานองค์กลางหน้าตักกว้างประมาณ ๒ เมตร มีลักษณะสวยงาม พระพักตร์รูปไข่ พระเกตุมาลาเป็นเปลวเพลิง พระศกละเอียด มีไรพระศก พระขนงเป็นรูปปีกกา พระเนตรมองต่ำ พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์บางเล็กและขึ้นเล็กน้อย องค์พระประทับนั่งบนฐานย่อมุมไม้สิบสอง พระพุทธรูปอีกสององค์จะมีขนาดต่ำกว่าองค์กลางเล็กน้อย มีลักษณะอย่างเดียวกัน

อุโบสถที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา

เดิมเป็นอาคารไม้ทรงโถง หันหน้าไปทางทิศตะวันตก ต่อมาสร้างใหม่เป็นอาคารก่อด้วยอิฐถือปูน สร้างใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ภายในอุโบสถมีพระประธานปูนปั้นปางมารวิชัย ซึ่งได้รับบูรณะใหม่ผิดไปจากรูปทรงเดิม

ลำดับเหตุการณ์สร้างอุโบสถเป็นคำกลอน

อุโบสถของวัดคับแคบนัก
ขาดไปทั่วร้างไม่ทนทาน
อุโบสถตกตำราอาณัติ
จะสร้างแต่เห็นใหม่ให้จับตง
เพราะไม้เก่าเหล่าพวกปลวกรุมกัด

ระเนงหักเบื้องแหกแคร่ร้างราน
มีเนินนานคงทรุดชำรุดลง
เพราะเป็นหลักสังฆกรรมทำกิจสงฆ์
ไรเห็นกองเบืบบาบสักปานใด
ทั้งอัดตะกิดแคนสันไม่ทันสมัย

ส่วนท่านพ่วนไบฎีกามานะใจ
อีกพระเพิ่มพระน้อมพร้อมพระกลั่น
ออกกำลังต่างทรัพย์สินเป็นทุน
จนราวาสใกล้จัดเสนา
ลงบาวาแฉวพาโยเข้าบาน
มุ่งทิศใต้ตะวันตกลอกใจตั้ง
ถึงคลองปรางบ้านป่าเพนาค
คลองแฉกเจดลลเสียวน้ำเซียวไรด
ตั้งแข็งหัวแข็งท้ายพวยบาวา
น้ำเป็นเกลียวเซียวแรงแทงเร็ดหับ
พวยพานพานแห่บียวเกลียวเร็ดไ้
เหนือที่สุดหุดพวยจับไม้ถ่อ
ทั้งหัวท้ายแข็งกลไ้ไรครั้ง
น้ำดกถึงหลังเซียวเป็นเกลียวกลั้
ตั้งเข็นเร็ดจับเห็บเกลียวหักทาบ
ชวนกับเข็นบาวาหนึ่งคะไหล
มีหลายบงหลายชั้นดังบรรพ
ลูตะบึงถึงสถานบ้านห้วยแขง
ทั้งพระพระคฤหัสถ์จัดกันไป
เขาคือนรับค้ำที่ให้อาศัย
หาผู้นำชำนานุด้านพงพร
ต่างดั่งแฉงกายเจ้าไปให้
จนไม้ใหญ่ไกลท่ากลางป่าวัน
ไกลสถานบ้านละไมไกลที่สุด
พระทั้งสี่ที่เป็นกำลังมา
อีกพระเพิ่มน้อมกลั่นต่างมันจิด
พร้อมคณะตามคิดช่วยคิดอ่าน
เก็บหลายเผือกบกว่าจะทำลงสำเร็จ
เสร็จแล้วจ้างช่างลากลงจากดอย
ลัวซัดหาไฟไฟใบแกบับ
นับเป็นบาวาไม่รลพลตั้งถาวร
ชวนกับถ่อกลลไ้ตามสายน้ำ

จะสร้างใหม่ขึ้นสักหลังหวังเอานู
คิดพร้อมกันช่วยรับสนับสนุน
ลงร่วมหุ้นอุโบสถกำหนดการ
เตรียมพร้อมเพริศผ้ายพระหนลัคยขาว
ไ้ไปตามธารวารีบาจิร
ไม่รอรั้งตรงไปป่าไพรสรณ
ต้องทุกขร้อนแสนทุเรศเวทนา
จะคั้วาดเร็ดเห็บเว็บเซียวเซียว
สคงผิงขวพวยบาวาเร็ดทรายไป
วาดไ้ทับทวนทพหลาไ้ไ้หว
ระคาใจเหลือสิ้นพันกำลัง
จค้องจ่อถ่อค้ำถ่าน้ำหลัง
จบกระทั่งทน้ำช่องถาวร
เสียงฉาดฉาช่องไ้คงละหาร
จนข้าวสารจับตั้งระวังกาย
ดามจับโคทดครำไ้ไ้หับพวย
ลำภาดกายเสนสาการมาไป
ต่างอ่อนแรงโรยราหุดอาศัย
ต่างดามไ้ถึงเจ้าถิ่นเขยินดี
ค่อยคลายใจเป็นสุขเกษมศรี
พอสุริศรีรุ่งสางสว่างวัน
ลำภาดกายดัดเดินเบบไพรส
ต่างช่วยกันตั้งทูปลูกปลับปลา
ต่างยังหุดพร้อมพวอยู่ทั่วหน้า
คือพระพ่วนไบฎีกาเป็นประธาน
ไม่เกรงกิจอุปสัคคิดหักหาญ
จึงลงงานเรื่อยไ้ไ้ไม่หุดหย่อน
ครั้นมีเคียดเคียดเลาเบ็ดคัลยพิศผ
ชักไ้ผ่ลอบมาไ้ถึงขามธาร
บับไ้บับพันพวยบาวาสบาย
จาวไ้บไปราดมถ่านับชวนกับทำ
ไ้ไ้ถ่งงานค้ำเพ็ลยเคียดงระ

เหน็ดเหนื่อยก็คิดลดลงเก็บเงินเก็บค่า
กว่าจะพ้นคลองปราบด่านป่าช้า
ถึงที่กว้างทางทะเลสาบดวกดี
ไม่เหนื่อยใส่สอคล้องต้องกำจับ
กลายทุกข์ใจนั่งจ้องมองตาคอย
หลายทิวราตรีที่ผันผาย
ครั้นถึงบางพัทธสีมาโรจาจน
ครั้นเสร็จสรรพดั่งไปไว้ได้ที่
สำหรับเครื่องอุปกรณ์ในด่อนไม้
ยังเป็นทุกข์เรื่องทรายฝ้ายพระพวน
เครื่องเสวยสำหรับรับประทาน
จัดเรือลำใหญ่ๆไปมาหลาย
ให้ทั้งเรือคร่าวหัวด้งแวง
ครั้นพร้อมด้วยฤกษ์สัดชาววัดบ้าน
รวมกำลังเข้าหลายคนชนหญิงชาย
อีกทั้งพระฤกษ์สัดจากวัดวา
ครั้นถึงคลองหัวครุดหยุดทันใจ
ดั่งกำลังสามัคคีมิใช่ลงจัด
ได้มาหลายเกี่ยวนทรายคลาญทุกข์ทน
เครื่องอุปกรณ์อุโบสถจัดไว้มาก
ข้อหนึ่งทรายก็ยังไมพื่อต้องการ
ปูนซิเมนต์ก็ไม่น้อยหลายร้อยสอ
พร้อมด้วยเหล็กดาปดุมไม้เบา
ต้องร่วมหุ้นทุนทรัพย์นับเป็นแสน
แต่ร้อนใจเพราะไม่ได้ทำนา
เรื่องคิดงานการสร้างอุโบสถ
ฝ่ายพระพวนใบฎีกาพาร้อนรน
ได้เป็นผู้รื้อรอบประกอบกิจ
เห็นแต่ท่านหนูจันทร์ขยันดี
ด้วยคิดหวังค้ำหน้าละอามิส
คิดสนและละวิโสละนาใบ
เดิมเคยเป็นอธิการมานานัก

จวนกับงั่วล่าจนเวลาล่วงราตรี
ยุ่งกินกัศโลหิตจนผิดสี
เกาะเวทที่ศาลแลเงาใบพลอย
กรั้นเสร็จสรรพพลอยชลามาน้อยๆ
แพก็ค่อยเคลื่อนคลาญตามสายชล
กว่าจะได้ถึงเสร็จสำเร็จผล
ช่วยกันขับถ่อลากกับเบากาย
ล้าวนไปได้มีเรือด่านมากมาย
เตรียมเอาไว้ท้ายกองพื่อต้องการ
จึงชักชวนบริษัทจัดข้าวสาร
ทั้งข้าวบ้านชาววัดต่างจัดแจง
บรรทุกทรายของหนักจักเข้มแข็ง
เพื่อถ่อแฉ่งให้ครบกินขับทราย
เพราะต้องการคุนมากยากเหลือหลาย
ช่วยเทถ่ายเห็นมียากลำบากใจ
ลงเรือพาแจวพายไม่หยุดไหน
ขนทรายใส่เพียบพอเพราะหลายคน
กลับถึงวัดบ้านวันช่วยกันขับ
ยังกังวลมากเรื่องเครื่องอุปกรณ์
ยังยุ่งยากมากมายหลายสถาน
ก่อรากฐานหินอิฐต้องคิดเอา
เพื่อประกอบการก่อและหล่อเสา
ของนี้เอาเงินจ่ายถึงได้มา
หากขาดแคลนทางวัดต้องจัดหา
ต้องหึ่งพาพวกรชาบ้านท่านทุกคน
เหลือกำหนดกว่าจะเสร็จสำเร็จผล
เพราะว่าคนที่สำคัญนั้นไม่มี
เพื่อรวบคิดกะการงานถ้วนถี่
ก่อนอยู่ที่บางด่านท่านจากไป
เจริญกิจพรหมจรรย์ไม่หวั่นไหว
รักษาใจเพื่อสละตัดดับวิภว
ท่านผู้หลักฐณะปฏิบัติสังขรณ์

การก่อสร้างวัดให้ถาวร
ไม่เบ่งบึ้งถึงไปนิมนต์ท่าน
ท่านมีกรุณาจิตคิดตกลง
ช่วยฝ่าฟันอุปสรรคหลายหนกอก
สงฆ์ทั้งวัดบำเพ็ญศีลถวาย
และพระพวบลัทธิการภิเษกบารมี
ถอยตั้งหน้าหาเครื่องอุปการณ์
วางเงินให้กับเหล่าชาวเขาบาท
บรรทุกเรือมาถึงวัดพัทธสีมา
อีกเรื่องอุทิศอันกับท่านกล้า
วางเงินไว้สำเร็จเสร็จผลควร
ตั้งฐานเตาเผาอุทิศโศก
แต่ขาดจากมุงเดาซื้อเอาไป
หนึ่งคุณเปี่ยมเลขาท่านนายก
การสร้างโบสถ์ที่วัดพัทธสีมา
นักรบว่าเดือนสิบเอ็ดแรมแปดค่ำ
เพื่อชุกกวัดวาไม่รำคิน
เรื่องพระใบฎีกาพวนควรเลื่อมใส
ท่านได้เป็นอธิการประมาณมา
เดือนสิบเอ็ดค่ำ ๘ เดือนเกาะ
เป็นปัจฉิมเวลาขามราตรี
ให้อาเจียนเขียนรากลงโลหิต
จะแก้ไขโรคไม่กลับถึงอับจน
มัจจุราขอหาญท่านไม่รอ
ท่านรู้สึกรู้ถึงถึงความมรณา
ทั้งอาจารย์ท่านหนูจันทร์บรรคานั่ง
และพระเพิ่มเริ่มจากวัดบางคาน
อุโบสถการกิจที่คิดสร้าง
ตั้งถวญถึทุกอย่างต่างๆไป
ขึ้น ๑๑ ไตรมาสขาด ๘ วัน
มัจจุราเข้าชิดปลิดชีวา
ทั้งพระเพิ่มพระปลีกและพระแดง

เดียนจ้รจำพรรษาทำถิพ
ช่วยคิดการบำโบสถ์ประ โยจระสงฆ์
มาช่วยสงเคราะห์ถึกถึกการ
หวังจะยกฐวัดจัดหลักฐาน
ช่วยถึกการศาสนาให้ถาวร
ตั้งเก็บศิมย์เพื่ถึงถ้างศลบ
ไม่หุุดหย่อนจ้างคนชนหินมา
ใกล้อวาสหัวถ้างชายภูผา
ถึกเป็นหลาถ้างอย่างสมควร
ให้คนทำเผาอุทิศตามส่วน
เก็บชนบาบถึหวังถ้างตั้งใจ
อยู่ถึถ้างเขาเงินเนินใส
ขาดถึถ้างท่านถึช่วยด้วยเงินตรา
ได้ถ้างถ้างถึกถึกถ้างหา
ช่วยโบพนาสะสงฆ์ถึกถึก
จะได้นำเงินมาถอกถึก
เพราะท่านอินถึด้วยช่วยโมทนา
ได้ถ้างใจปฏิบัติเรื่องถ้างหา
หกพรรษาอายุ ๑๒ ปี
กรรมเจ้าพะเกดวิถึถ้างถ้าง
เป็นถึกถึกขึ้นปะทะอุราถึก
ใช้ถ้างถ้างถ้างถ้างถ้าง
ถ้างทุกคนถ้างถ้างถ้างถ้าง
ถ้างเป็นหมถ้างไม่ถ้างถ้างถ้าง
ถ้างถ้างถ้างถ้างถ้างถ้าง
อยู่พร้อมพร้อมถ้างถ้างถ้าง
ช่วยรับถ้างถ้างถ้างถ้าง
อย่าให้ถ้างถ้างถ้างถ้าง
ปัจจุถ้าง ๕ น. พอเวลา
ถ้างเสร็จสรรพถ้างถ้างถ้าง
มรณาถ้างถ้างถ้างถ้าง
ถ้างถ้างถ้างถ้างถ้างถ้าง

แต่อาจารย์หนูจันทร์ไม่พรั่นนัก
อันความแก่เจ็บตายเป็นปกติ
เกิดแล้วแก่แปลทุกข์เข้ารุกราน
เพราะฉะนั้นประชาชนคนหญิงชาย
รักษาศีลให้ทานการช่วยตน
ครั้นวอดวายก็จะได้รับความสุข
จะผ่านพ้นอบายไม่ราคืน
ในครั้งนั้นบรรดาศิษย์มีศรหลาย
จะงานอาปนกิจคิดแทนคุณ
และพระเพิ่มแดงไปฝึกฝึกหลายองค์
ทั้งอาจารย์ท่านหนูจันทร์เป็นประธาน
กะโครงการพร้อมด้วยงานทอดกฐิน
เพราะเลขานุการท่านมาทัน
ทั้งเป็นอันประชุมชนคนทั้งหลาย
ญาติสนิทมิตรสหายที่ไกลๆ
ครั้นถึงวัน ๖ ถ้ากำหนดกิจ
ทั้งกฐินท่านเลขาก็มาทัน
จนถึงแรม ๘ ค่ำเดือน ๑๑
ส่วนทางวัดจัดกิจคิดสักไป
ทั้งฝ่ายพระภิกษุสงฆ์จัดพระเพิ่ม
ต้องมาอยู่พัทธสีมาและบางคาน
ฝึกพระไปฝึกพระแดงช่วยแรงทำ
ส่วนอาจารย์ท่านหนูจันทร์ขันธ์
ได้ร่วมจิตคิดอ่านการสร้างโบสถ์
พระทั้งจัดว่าเป็นพระการ
อันพระเพิ่มเริ่มแรกเป็นสมภาร
เพราะท่านเขว้าพรรษาหนักหะวครัน
เหวียนคบกำลังบัลลังก์ดัดยั้ง
ต้องขอช่วยท่านทั้งหลายใกล้และไกล
เครื่องอุปการณ์อุปโภคกำหนดไว้
อีกเครื่องก็ขัดข้องต้องลงทุน
ใบและเบี้ยหกรี้เก้แพงมาก

เพราะรู้หลักธรรมคาถาแจ้งอาการ
เหมือนเงาติดตามสนองกองสังขาร
อันสังขารทั้งหลายใช้ตัวตน
กวรวนขววยสืบสร้างทางกุศล
และสวดมนต์ภาวนาเป็นปกติ
พ้นจากทุกข์สู่วิมานสถานถิ่น
สมควรวินคิดสร้างในทางบุญ
ญาติทั้งหลายครมครองต่างหมองหม่น
ช่วยอุคหนุนโมทนาสละทาน
บรรดาสงฆ์นั่งเรียงเตี้ยงขนาน
ต่างคิดงานปลงศพเตรียมครบครัน
ต่างขอมยืมไม้โหยกเหยกเป็นเอกฉันท
ได้เป็นอันเสร็จกิจตั้งจิตใจ
หญิงและชายมากลุ่มประชุมใหญ่
ได้ตั้งใจไกลคลามาพร้อมกัน
ญาติและมีศรศิษยามาเสร็จสรรพ
ตั้งแต่วันเริ่มงานสำราญใจ
เจ็นวันเสร็จเรื่องงานการสมัย
ก็ตั้งใจพร้อมพรุ่งตั้งอธิการ
เพื่อส่งเสริมวัดวาและบริหาร
เป็นอธิการทางวัดจักรณีย์
รองสมภารตามขนบมโหฬารหนี
ด้วยท่านมีพรรษาเป็นประธาน
รับทุกข์โทษของท่านพ่วนอวสาน
ต้องทำงานข่งยาอยู่มาครัน
ต้องคิดการข่งใจใหญ่หมั่นค
เรื่องสำคัญที่ต้องยกหนักอกใจ
เลขกองหนักกำลังกายแข็งไปไหว
ช่วยร่วมใจร่วมกำลังหวังส่วนบุญ
มีมากมายจะต้องรับสนับสนุน
อยกเจือจุนจับจำเขจึงได้มา
ต้องจรจากจำไปไกลหน้กนภา

สู่กรุงเทพฯพระนครจำจรคลา
แต่ต้องจัญตลค่ากว่าหมื่นบาท
ในตอนนี้ท่านหนูจันทร์เป็นประธาน
ไปกรุงเทพฯพระนครเพราะก่อนการ
ฝ่ายพระเพิ่มอยู่วัดจัดการไป
ทั้งพระแดงพระปลีกไม้เหล็กละ
ด้วยพระหัวนคว้นรับบรรลัษฐาน
อนึ่งอิฐติดกับเขาเอาไว้แล้ว
ครั้นนั้นนางต้องพานาวจว
เมื่อน้ำแห้งเรือติดอิฐคงค้าง
ต้องจัดเรือหลายลำกำลังน้ำ
จึงชักชวนชาวบ้านท่านหญิงชาย
สามสิบห้าบ่าวฉะระเรา
ช่วยกันขนคนมาถึงซากจิด
แต่ของหนักทุกได้ไม่เท่าใด
จนหมดอิฐที่เผาค่อยเบาทุกซ์
ถึงเดือนห้าฝนตกห้วยกวาว
ข้าวที่เผาโหมบาราวท่านพวน
ได้สงฆ์สิบเสียงกว่ามาถ่มจม
ปลูกเป็นโรงคั้วไว้เพื่อขายเหมา
เอาหมอนทอดฟากปูหมายอยู่เย็น
เมื่อก่อนแต่ฝนตกกรำคาญ
ทำข้าวเสียงให้เก็บก่อกลุ่มดังใจ
ฝนมันตกทับถมจมน้ำข้าว
ทั้งเขรพระเห็บคุดจวบหัวเห็บ
ทั้งพระเพิ่มแดงปลีกอีกหลายเท่าบ
ฝนกับตกแรงร้ายช่วยไม่ทัน
ธัญญาหารเสียหายฝนไม่แล้ง
ข้าวที่เปียกใส่กระสอบบอกทุกคน
ฝนทั้งตกทั้งถมจมน้ำข้าว
จึงจนข้าวเรครบข้างจนไว้
แสนสงสารพระเนรขาดเพลหาร

ท่านเลขารับช่วยอำนาจการ
จึงสามารถครบครันดังบรรหาร
ได้รับการธุระกิจดังจิตใจ
ท่านเคยผ่านสู่บรรณกรใหญ่
เป็นทุกข์ใหญ่เรื่องอิฐต้องคิดอ่าน
จึงฟันฝ่าอุปสรรคคิดหักหาญ
ท่านจัดการค้ำค้ำแล้ววางจร
อยู่โอแก้วเขาเนนนิ่งขจร
ถ้าหยุดหย่อนซักช้าทำไมงาม
จะอ้างว้างทุกข์ทอดตลอดหยาม
พยายามบรรทุกอิฐจำคิดเอา
ลงเรือพายถ่อส่งตรงไปเขา
พระเนรควาไปไหนใครไล่ใคร
บรรทุกอิฐจึงสะควักเพราะพวกใหญ่
ชวนกันไปพร้อมพรังหลายครั้งคราว
ครั้นถึงขุขุดคุ่นต้องทนหนาว
ทุกข์เรื่องข้าวบนห้องนั้นนางจอม
ได้ประมวเลืลละเถี่ยเสะสว
จัดปรารภเพราะแต่ก่อนมิหลบเงา
ไม่ใส่หม้อทำตามความมองเห็น
เผอิญเป็นเกิดวิบัติน่าซัดใจ
จ้างชาวบ้านโกสัวัดอชมาศัย
ทำโล่ใส่บาได้ถึงหลายเกวียน
ต่างอื้อฉาวอกคั่นเที่ยวหันเหียน
เลขาดเรียบบักธรรมช่วยเหลือ
มาช่วยการรี้เร่คิดผ่ลคผับ
จบรับท้าวเท้งเก็งคำเจบ
ยังคงแรงเนรพระตั้งหน้าขน
พาขึ้นบนคร้วถึงฝั่งกระจาย
คลังรับข้าวรีบจบจนเกษ
ทอดหนลบให้พันบ้ำช่วยหามกัน
หบาวสะท้านริกระรวจบตัวสับ

ไปเฝ้าบงเฝ้าบวรรับใจรับ
ในเดือนอ้าย พ.ศ. สี่เก้าสี่
จนเรือนบ้านร้านตลาดหักหาทราย
อันทางวัดจะพึงเขาเหล่าชาวบ้าน
จึงตั้งจิตคิดทำตามลำพัง
กว่าจะได้ผ่อนปรนให้พ้นน้ำ
พอฝนแล้งแจ้งกระจ่างต่างพร้อมพร
แดดจางจากตาก้าวเท้าลงน้ำ
จ้างชาวบ้านทำมอญค้อมตั้งใจ
อันพระเพิ่มอธิการท่านข่งไขว่
ถึงแสนยากยากนายไวกัดตบ
ได้เฝ้าเจ้าลัทธิการประมาณ
ได้รับยศทางคณะฐานันดร
เป็นเจ้าคณะตำบลผลที่สุด
ต้องล้าเวกยากแล้งแสนทวี
อีกเรื่องหินเรื่องทรายไม่สิ้นสุก
จึงกระเตรียมเรือแข่งคับแค้นกาย
เพราะหินค้างข้างวัดกำยอยู่หลายหลา
ครั้นน้ำแห้งเรือติดติดท่าทาง
จึงชักชวนพระปลื้กอีกพระแดง
ถ้ำกวนกับชาวบ้านเป็นการเกิน
พระแดงเก็บฝ้ายเข้าปลื้กฝ้ายเขา
ดั่งลงล้าบาวาพากันไป
ครั้นเสร็จลงนาวาเมื่อจากกลับ
ส่วนเรือหนักน้ำดับฝ้ายเต็มที
โจงบนบงลงน้ำปล้าไม่หมิง
ปล้าสิ้นแรงก็ยกจะหล่นกลับทั้งคืบ
กลัมาถึงวัดวเว็ดเขาแจ้ง
ครั้นวิกละโภชน์โทษทุกซ์โทม
ทำงานเหนื่อยเหนื่อยได้กินอาหาร
พระทำงานเหนื่อยหอบบอบขู่ซ่า
ถึงทุกซ์ยากอย่างไรไม่ย่อท้อ

แต่เจ้าวันจบคำระคำกาย
บังเกิดมีน้ำใหญ่น้ำใจหาย
จนหญิงชายข่งไขว่ร้อนใจจ้ง
เขาทำงานมิได้หยุดเห็นสุดหวัง
ปล้าไม่หมิงเหนือบอบบอบขู่ซ่า
พยายามหมดกำลังเหนื่อยจ้งหู
ยับยั้งอยู่ต่อกลายสบายใจ
พยายามเพิกแกลลิดแก้ใจ
เสร็จแล้วใส่โละไว้หายถึงวล
ล้าปากใจและกายหวังได้ผล
เพ็ดหวังผลให้กั้ววัดสการ
สักเด็ลบกั้วท่าบขกับคิดฝับฝลอบ
ถึงยังอ่อนพรรษาท่าทางดี
ท่านไม่หยุดถ้อยสมากคัษ์
งานยากมีเพ็ดค้งทำตราดราคา
จะยังหยุดมิพ้นคณต้องชวนชว
บรรทุกถ้อยหินผาไม่ละวาง
ถ้านั่งข้านั้นนักจักขัดขวาง
หินจะค้างอยู่ที่เขาล้าเนาเนิน
เคยรู้แห่งทางล้าเนาเขาเงิน
จึงชวนเชิญพระทั้งวัดคัถกันไป
เหล่าคณะพริคพริ้งไม้หมิงโอบ
จามหับใส่เรีลลเทียพเพค
ต้องทุกซ์ทับเทียมเท่าคัรีศรี
เสียงคิงหรี่ล้าฝับจบกลับคับ
ปลิงมันข้งเข้าฝ้าสุดฝ้าฝิน
คัค้งเก็บจับเก็บเรีลลเห่คัคิมโอบ
คั้วฝับแรงผิดจวีเสียมสิโอบ
ไม่เหมือนโยมทากสกกลิกา
คัอยขึ้นบานกลายทุกซ์เป็นสุขา
ผิดเวลาคัณนี้เพ่งหลามไป
คัค้งเข็นถ่อกันหลายครั้งข้งข้งใหญ่

ครั้งที่ ๒ คืองพารือน้อยไป
บรรทุกคอนผ่อนปรนจนหลายครั้ง
คล้ายหนักอกเหมือนหนึ่งขกเมรุมา
ประมวลเครื่องอุปกรณ์ตอนที่ได้
ข้อ ๒ ทราบดีมาขังปรารมภ์
ข้อ ๓ อธิฐคติตามได้สามหมื่น
ทางคนว่าพคดีวิพลาดเพสียง
ข้อ ๔ หินนั้นได้สามสิบหลา
๕ คาบู่เหล็กหล่อพคต้องการ
ยังอยู่อีกปูนซิเมนต์ยกเว้นไว้
ต้องอาศัยแก่ชวบ้านการเงินตรา
ส่วนทางวัดจัดการมานานเข้า
สิ่งทีหาเอาไม่ได้ให้ร้อนใจ
ถ้าเงินพลสามเระดโยสัจจากเสร็จ
เพราะฉะนั้นเชิญชวบ้านท่านหญิงชวย
การสร้างโบสถ์ประโยชน์มีมากมายนัก
ใครออกทรัพย์นับว่าเป็นของตน
หากผู้มีศรัทธาสละทรัพย์
จะจารึกชื่อไว้ไม่ให้เปล่า
เป็นชุมทรัพย์อย่างคิทีประเสริฐ
เหมือนสร้างคนมีกุศลยืคยาวนาน
จงบำว่าชวาวัดพัทธสีมา
ตั้งแต่ครั้งก่อนกาลนานจำเป็กร

เรือใหญ่ๆกลัวจะคคคิครระอา
จึงสมหวังหมดสิ้นเรื่องหินผา
จากอุราค่อยสว่างต่างอารมณ์
หนึ่งเครื่องไม้พคคิทีสะสม
การสะสมปูนหล่อไม้พคเพียง
จะก่อพื้นฝาผนังยังทุมเถียง
บางคบเถียงว่าไม้พคเรื่งก่การ
ก็จคคว่าเพียงพคก่อรากฐาน
ทีอาเจรว์ท่านหนูจันทรจคสรคร์มา
เพราะหาไม้บึงจยไปซื้อหา
และราคาค้างจทุกออย่างไป
ขคงควรหาคิหาไว้ไม่หยคไคบ
อันของใหญ่คิอทุนทรัพย์ออกจยจ่าย
คงสำเร็จไคบไม่นานประมาณหมกยู
ควรจยจ่ายเงินสร้างอย่างของคค
เพราะเป็นหลักศาสนามหาผล
เพราะกุศลสร้างไว้คงได้เรา
ช่วยสนับสนุนให้คิหนึ่งเสา
คคกับเสาอุโบสถกำหนดการ
ผลจะเกิดพันผูกถึงลูกหลาน
ลูกและหลานเหลนหลายคิบวชเรียน
เก็คคณะสาธคคิเห็นเห็กร
คังที่เรื่กนท่านทั้งหลายคิถ่านพ้ง

นายเจียม หนูนวน เรียบเรียง เมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๕

การจัดสร้างอุโบสถหลังใหม่ ตามแบบของกรมศาสนา สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ สำเร็จ
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นเงิน ๓๐๐๐๐๐ บาท ๘๓ สตางค์ และได้ทำการบูรณะซ่อมแซมเมื่อ พ.ศ.
๒๕๔๕ โดยพระครูสิทธิธรรมวิรักษ์ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน เป็นเงินประมาณ ล้านกว่าบาท

แหล่งที่มาของวัสดุในการก่อสร้างอุโบสถ ตั้งแต่สมัยท่านพ่วน

๑ ไม้ ได้มาจากคลองปรางค์ ผ่านป่าจืด บ้านหัวคคคคค บ้านละไคล

- ๒. ทราย บ้านหัวตรุด
- ๓. หีบ วัดหัวค่ายเขาพระบาท
- ๔. อัฐ จากเตาเผาวัดอู่แก้ว
- ๕. ใบพิทธสีมา แหล่งปะการังหอยหินปูนจากวัดหรั่ง
- ๖. ทราบณวัด เกาะเพชรและบางไผ่

พระภิกษุที่เป็นสำคัญในการก่อสร้างอุโบสถ

- ๑. พระใบฎีกาพ่วน อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ ๑๐
- ๒. พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ (เพิ่ม) อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ ๑๑
- ๓. พระอุปัชฌาย์ชวน องมรดโน
- ๔. พระอาจารย์หนูจันทร์ ปุณณสุวณโณ
- ๕. พระน้อม
- ๖. พระกลั่น
- ๗. พระปลีก
- ๘. พระแดง

ร่วมด้วย ร้อยตำรวจเอกเปี่ยม บุญชะโชติ อดีตเลาณการนายกรัฐมนตรี สมัยของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกฯ

ประวัติผู้สร้างวัดพุทธสีมา

ความเดิม

ความเป็นมาของท้าวโคตรมิลิตี และ พลิมม่วย

ตามตำนานของประเทศศรีลังกา กล่าวว่า นางกัลยาณวดีปกครองบ้านเมืองไปลันนุวะ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๗๔๕ จนถึงปี พ.ศ. ๑๗๕๑ แล้วมีกษัตริย์พระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า พระเจ้าศรีธรรมโศกราช เสด็จขึ้นครองราชย์ประเทศศรีลังกาเป็นเวลาไม่เกิน ๑ ปี จากนั้นก็มีผู้ปกครองบ้านเมืองชื่อ อนิกังคเสนาบดี อยู่ระยะหนึ่ง พระนางวิลาวัณนีแห่งลี้ของพระเจ้าปรักกัมพาหุมหาราช กลับมามีอำนาจปกครองสืบเนื่องจากราชวงศ์ใน พ.ศ. ๑๗๕๒ เรื่องของพระนางกัลยาณวดีกับพระเจ้าศรีธรรมโศกราชจึงมีมาแต่บัดนี้

ต่อมาตำนานเมืองพัทลุงกล่าวว่า มีนางพระยาองค์หนึ่ง อพยพผู้คนมาจากลังกามาสร้างเมืองพัทลุงขึ้นที่ริมแม่น้ำบางแก้ว (อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ปัจจุบันเป็นเมืองร้าง) และที่สทิงพระ จังหวัดสงขลา มีสถานที่แห่งหนึ่งเรียกว่า ประตูลัย เล่ากันว่าเป็นที่สร้างประตูลัยรับเสด็จพระเจ้าศรีธรรมโศกราชกลับจากประเทศศรีลังกา พระเจ้าศรีธรรมโศกราชลาจะเสด็จไปประเทศศรีลังกาและรับพระนางกัลยาณวดีผู้เป็นพระญาติ กลับมายังแคว้นชวา (นครศรีธรรมราช) ก็เป็นไปได้ แล้วพระองค์ก็สวรรคตในเวลาใกล้เคียงกัน สุรชนารายณ์ เป็นพระโอรสได้ครองราชย์สมบัติ มหาราชสุรชนารายณ์ที่ ๕ มีมเหสีชื่อ พระนางสาวังกสุนทรี เป็นพระธิดาของพระเจ้านิสังกะมัลละ กรุงลังกา มีโอรสด้วยกันองค์หนึ่งชื่อ พระเจ้ามาฆะ พระเจ้ามาฆะเสด็จไปอินเดียได้และอภิเษกสมรสกับพระนางปัญจนาถเทวี พระธิดาของกษัตริย์ปาณฑุ (อินเดียได้) พระเจ้ามาฆะได้นำทหารจากแคว้นปาณฑุสมทบกับทหารของชวา (นครศรีธรรมราช) ยกทัพไปโจมตีศรีลังกาได้ปกครองประเทศศรีลังกาตั้งพระองค์เป็นกษัตริย์ ทรงพระนามว่า พระเจ้ามาฆะหรือพระเจ้ากสิงควิชัยพาหุ (ระหว่างปี พ.ศ. ๑๗๕๑ – ๑๗๕๘) ครองอยู่ ณ ราชธานีไปลันนุวะ ทรงมีพระโอรสกับพระนางปัญจนาถเทวี ชื่อ จันภาณุ ต่อมาได้เป็นกษัตริย์เมืองตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช) มีพระนามอยู่ในศิลาจารึก หลักที่ ๒๔ ปี พ.ศ. ๑๗๗๑ พระเจ้าจันภาณุทรงประสูติและเจริญวัยในรัฐปาณฑุ (อินเดียได้) ต่อมาตามเสด็จพระบิดาไปประทับที่ศรีลังกา

เหตุใดพระองค์จึงมาเป็นกษัตริย์อาณาจักรตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช) และทรงครองราชย์สืบมาถึงปี พ.ศ. ๑๗๙๓

ตามเนื้อความในศิลาจารึกหลักที่ ๑๔ บรรทัดที่ ๒ กล่าวว่า ทรงพระราชสมภพ ถึงประชาชนที่ถูกชนชาติข้าปกครองมาแล้วให้สว่างรุ่งเรือง เป็นข้อความที่ช่วยให้เห็นว่า มหาราชสุรชนารายณ์ ที่ ๕ คงสวรรคตในราวปี พ.ศ. ๑๗๖๑-๑๗๖๒ แล้วเกิดจลาจลในเมือง นครศรีธรรมราช จะเป็นเหตุช่วงชิงสิทธิ์ราชบัลลังก์หรืออย่างไรก็ตาม พระเจ้ามาฆะซึ่งเป็นพระ

ราชโอรสของพระเจ้ามหาพรตราชสุรยนาเรนทร์ก็เช่นกัน มีสิทธิในการครองราชย์ด้วยพระองค์หนึ่ง จึงส่งพระโอรสจันทกานู พร้อมด้วยกำลังทหารยกทัพมาปราบจลาจลจนสำเร็จในปี พ.ศ.๑๗๗๑-๑๗๗๒

ในปีพ.ศ.๑๗๗๓ พระเจ้าจันทกานูหรือพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ ได้เสด็จเถลิงสิริราชสมบัติทรงพระนามว่า ศรีธรรมราช (ในศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ บรรทัดที่๓ พระเจ้าจันทกานูเป็นพระโอรสของพระเจ้ามาฆะกับพระนางปัญจาทิเทวี พระธิดาของกษัตริย์ปาลายได้ปกครองศรีลังกา ระหว่างปี พ.ศ.๑๗๕๗-๑๗๗๔ จึงสวรรคต)

ในปีพ.ศ.๑๗๗๓ อำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยบนปลายแหลมมาลายูก็อ่อนกำลังไปอีก เพราะเหตุในปีนั้น พระเจ้าจันทกานูกษัตริย์แห่งปทุมวงศ์ของอาณาจักรตามพรลิงค์ได้รวบรวมเอากาณาจักรศรีวิชัยเข้าไว้ในอำนาจภายใต้การปกครองโดยตรงได้จนถึงเมืองไผ่หาง ส่วนทางตะวันตกก็ได้ปกครองตั้งแต่เมืองตะกั่ว ถลาง จนถึงเมืองไทรบุรี โดยจัดรูปแบบปกครองเมืองขึ้นเหล่านี้มีสัญลักษณ์เป็นตรารูปดาวนักษัตร / ๑๒ หัวเมือง ตามชื่อประจำเมือง ๑๒ นักษัตร เมื่อปีปฏิทิน ๔๓๗๒

ปีพ.ศ.๑๗๗๔ พระเจ้ามาฆะ พระธิดาของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทกานู ที่ปกครองศรีลังกาอยู่นาน ๒๑ ปี ก็สวรรคตในปีนั้น

พระเจ้าปิตุพิธิปัทมปาหุที่๒ ได้ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ปกครองศรีลังกา นครทัทพะเนญ หนังสือสยามบุปผัมปทา กล่าวว่า เป็นโอรสของพระเจ้ามาฆะพระองค์หนึ่งเช่นกัน

ปีพ.ศ.๑๗๘๐ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕จันทกานู ยกทัพไปรุกรานประเทศศรีลังกา พระองค์เสด็จไปเนื่องในสิทธราชบัลลังก์ในปีที่๑๑ แห่งรัชกาล พระเจ้าปิตุพิธิปัทมปาหุที่๒รบชนะกลับมา หนังสือพงสาวดารศรีลังกา กล่าวว่า พระองค์ได้นำพระพุทธศาสนาเถรวาทลังกาวงศ์นำมาประเพณีปฏิบัติในอาณาจักรตามพรลิงค์ด้วยและเปลี่ยนเป็นสิริธรรมนคร ส่วนพระเจ้าจันทกานูได้ทรงเฉลิมพระนามใหม่ เป็นพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทกานูราชาแห่งชวาเกะ (นครศรีธรรมราช)เป็นใหญ่เหนืออาณาจักรศรีวิชัย

ปีพ.ศ.๑๗๘๐ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทกานู ได้ทรงสร้างและบูรณะเจดีย์ทรงลังกาถัทธิมหายาน ในการซ่อมแซมและบูรณะพระบรมธาตุในครั้งนั้น มีพระเถระชาวลังกาชื่อพระมหาเมฆกตกับญาณิโยม รวมเดินทางมาตั้งภูมิลำเนาและรวมดำเนินการอยู่ด้วย

พลิตีและพลิมุ่ย เดินทางมาถึงนครศรีธรรมราชปรากฏว่าพระบรมธาตุเจดีย์สร้างเสร็จแล้ว พลิตีและพลิมุ่ย พระสองพี่น้องจึงได้สร้างวิหารมหากิเษกรรมณ์หรือวิหารม้า ขึ้นหลังหนึ่ง กล่าวคือ วิหารพระทรงม้าหรือวิหารพระมหากิเษกรรมณ์ เป็นพระวิหารที่สำคัญแห่งหนึ่งในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ชาวนครศรีธรรมราชและคนทั่วไปมักเรียกกันว่า วิหารพระม้า มากกว่าชื่ออื่น วิหารนี้อยู่ (ซึ่งอยู่ถัดไปทางทิศเหนือของวิหารพระม้า) แต่มี

ผนังกันอยู่จึงแยกออกเป็นสองส่วน หลังนี้มีประตูกว้างสามารถเดินทะลุถึงกัน ต่อมาวิหารเขียนใช้เป็นพิพิธภัณฑ์สถานของวัดพระมหาธาตุจึงได้ปิดประตูแยกออกกันเสีย

เหตุที่เรียกวิหารนี้ว่า วิหารพระม้า (หรือชื่ออื่นที่กล่าวแล้ว) เพราะภายในวิหารนี้มีประติมากรรมปูนปั้นอยู่ที่ฝาผนังห้องโถงทางด้านตะวันออก เป็นภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติตอน เจ้าชายสิทธัตถะทรงม้ากัณฐกะเสด็จออกมหาภิเนษกรรม มีเทวดาเหาะติดตามเป็นขบวน ภาพมีความสวยงามมาก นอกจากนั้นแล้วภายในวิหารพระม้ายังมีสิ่งสำคัญอื่นๆอีกมากที่สำคัญคือตรงกลางวิหารมีบันได ๒๒ ขั้น ทอดเป็นทางขึ้นสู่ลานประทักษิณรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของวิหารพระม้า ที่ผนังทั้งสองข้างของบันไดมีภาพปูนปั้นเป็นภาพเทวดาและสัตว์เทพนิยาย ทางด้านซ้ายตอนบนมีพระพุทธรูปปางแสดง ด้านขวามือเป็นรูปพระหลักเมือง ที่ผนังตรงหัวบันไดมีรูปครุฑ ๑ คู่ ที่เชิงบันไดมียักษ์และหัวหนานาค ที่ปลายบันไดประทักษิณรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์มีประตูไม้ ๑ ประตู บานประตูทั้งสองข้างใช้ไม้บานฉาบแผ่น ที่บานประตูมีภาพแกะสลักฝีมือประณีตสวยงามทั้งสองบาน บานประตูด้านซ้ายสลักเป็นรูปพระพรหม ส่วนด้านขวาสลักเป็นรูปพระนารายณ์ (บ้างว่า บานประตูนี้ทำขึ้นภายหลังเพื่อใช้แทนของเก่าเดิมที่ถูกไฟไหม้เสียหายไป สมเด็จพระยาเจ้าครองราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่า บานประตูนี้แต่เดิมทำเป็นรูปพระโพธิสัตว์โลกิเตศวร)

ตามตำนานกล่าวว่า วิหารพระม้า ผู้สร้างเป็นเศรษฐีชาวลังกา ๒ คนพี่น้อง ชื่อ พลิดิ กับ พลิมุ่ย ได้เดินทางมาเพื่อช่วยสร้างพระบรมธาตุที่เมืองนครศรีธรรมราช แต่เมื่อมาถึงปรากฏว่าพระบรมธาตุได้สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ด้วยแรงศรัทธาเศรษฐีทั้ง ๒ คน จึงได้สร้างวิหารพระม้าขึ้นมาแทน ในขณะที่เดียวกันนั้นบุตรชายของเศรษฐีเกิดทะเลาะกันเรื่องไก่ชนเลยฆ่ากันตายทั้งสองคน ทำให้เศรษฐีทั้งสองสลดใจมาก จึงเอาอัฐิของบุตรมาตำเกลือเข้ากับปูนแล้วปั้นเป็นรูปพระสิทธัตถะ พระนางพิมพา พระราหู นายฉันทะ ม้ากัณฐกะ เทวดา โดยอาศัยพุทธประวัติตอน พระพุทธเจ้าเสด็จออกมหาภิเนษกรรม

พ.ศ.๑๗๕๓ พระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราชสร้างเสร็จ พร้อมทั้งฉลองสมโภชร่วมกับพระพุทธสิหิงค์ โดยมีพระนางเลียดชาวแม่เจ้าอยู่หัว มเหสีพระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุ เป็นอรหันต์ฝ่ายมรวาส แห่งหัวเมือง ๑๒ นักขัต

ส่วนทรัพย์ดินสมบัติที่เหลือจากการสร้างพระบรมธาตุในครั้งนั้น พระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุ โปรดให้พลิดิ และ พลิมุ่ย นำไปสร้างวัดตามสถานที่ต่างๆให้ทั้งสองเลือกสถานที่ที่จะสร้างวัดเองตามที่เห็นสมควร

พลิดิและพลิมุ่ย จึงได้รวบรวมทรัพย์เงินทองที่เหลือจากการสร้างวัดพระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช บรรทุกเรือสำเภา ๑๐ ลำ เดินทางเรื่อยมา จนมาถึงปากลำบางพัทธสีมา (ปัจจุบัน) พลิดิและพลิมุ่ย สั่งให้เรือสำเภาหยุดเพราะเห็นว่ามิเรือแจวพายเข้าออกไม่ขาด จึงให้

ถามว่า ปลายลำบางมีถนนมากหรือไม่ ได้ความว่า ตลอดลำบางเป็นที่ตั้งชุมชนมีผู้คนอาศัยอยู่มากและเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ทั้งยังทราบอีกว่าชุมชนแห่งนี้ยังไม่มีวัด พุทธและพินัยจึงโดยสารเรือเข้าไปเยี่ยมชุมชนแห่งนี้ เห็นว่าชาวบ้านทำการเกษตร เลี้ยงวัวควายก็ดีใจ จึงขออนุญาตซื้อที่ดินสร้างวัดทำให้ชาวบ้านเกิดศรัทธาปฏิบัติกันอย่างยิ่ง ชาวบ้านจึงยกที่ดินให้สร้างวัดโดยไม่ต้องซื้อ พุทธและพินัยให้ชนวิศุทธิ์ก่อสร้างลงจากเรือลำใหญ่มาที่วัดและทำการสร้างวัดอย่างรีบเร่ง หลังจากสร้างเสร็จแล้วให้ชาวบ้านเดินทางไปยังเมืองนครศรีธรรมราช เพื่อขึ้นบ้นพระสงฆ์จากเมืองนครศรีธรรมราชมาทำพิธีกรรมทางศาสนา

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕จันทราภานุ ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์กำหนดเขตเอาเองเรียกว่า พัทธสีมา ซึ่งหมายถึงแดนผูกหรือแดนที่ผูก โดยกำหนดเขตแดนเป็นพื้นที่พระราชทานที่กัลปนาเพื่อบำรุงวัดบำรุงพระศาสนา ได้มีพระราชทานผู้ภักชยหญิงเพื่อปรนนิบัติพระศาสนาเรียกว่า ข้าพระโยมสงฆ์ หรือ ข้าพระคนทนาน

ทั้งข้าพระคนทนานได้สิทธิพิเศษเหนือกว่าบุคลธรรมดาหลายประการ เช่น ข้าพระคนทนานได้รับตราภูมิคุ้มห้ามไม่ให้เกณฑ์เดือน เกณฑ์ส่วย เกณฑ์รับศึก เกณฑ์เข้ารับราชการ ไม่ให้เข้าเมืองและกรมการ บังคับกึ่งกระทรวงความทั้งเพ่งและอาญาเป็นต้น

วิธีการกัลปนาและพระราชทานข้าพระคนทนานนั้น หลังจากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานแล้วจะโปรดเกล้าให้กำหนดจัดทำพระตำราพระบรมราชโองการขึ้น เนื้อหาสาระประกอบด้วยมูลเหตุแห่งการเกิดพระราชทานอุทิศ พระราชอธิฐานสารบัญชาพร้อมด้วยคำสาปแช่งผู้ละเมิด

ตามหลักฐานเอกสารกัลปนาวัดพัทธสีมา ได้ระบุไว้ว่า พระเจ้าศรีธรรมราชได้ทำหนังสือถวายพื้นที่กัลปนาวัดและข้าพระคนทนานแก่วัดพัทธสีมา ให้ทางวัดเก็บผลประโยชน์จากที่ดินเพื่อบำรุงพระศาสนา มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ตั้งแต่ปากคลองเดื่อหึ่งไปถึงปลายพรวบ
ทิศใต้	จากปากคลองบางนบไปถึงปลายคลองบางนบ
ทิศตะวันตก	ติดคลองหัวไทร
ทิศตะวันออก	ไปถึงพรวบ

เมื่อพระสงฆ์กำหนดเขตได้แล้ว เรียกว่า แดนผูก หรือเขตพัทธสีมา

พลิตีและพลิมู่ (พระสองพี่น้อง)

จากข้อความในบางแผ่นทำให้ทราบว่า พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช ฉบับพระครูกา
เจิมที่เก็บรักษาไว้หอสมุดแห่งชาตินั้นเป็นฉบับคัดลอก ซึ่งพระศรีธรรมบริรักษ์(เย็น) ปลัดเมือง
นครศรีธรรมราช พ.ศ.๒๔๓๕-๒๔๔๔ จุดประสงค์ในการเขียนก็เพื่อเป็นเอกสารสำหรับบ้านเมือง
เนื่อเรื่องพงศาวดารนี้ก็น่าจะเห็นว่า หลังจากที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทรงสร้าง
เจดีย์พระบรมธาตุเสร็จประมาณปี พ.ศ.๑๗๕๓ ไม่นานก็สวรรคต พลิตีและพลิมู่ พระสองพี่
น้องซึ่งเป็นบุตรของสมเด็จพระนางมดสาระเพรี พระขนิษฐาในพระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภา
ณุ ซึ่งเป็นพระญาติวงศ์(สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.๒๕๒๕ เล่ม ๖ สถาบันทักษิณคดี
ศึกษา หน้าที่ ๒๑๕๕-๒๒๐๐)

ลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

- ปี พ.ศ.๑๖๕๕-๑๗๑๐ มหาราชชัยโคปะหรือพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๒แต่งตั้งทูตไปยังเมือง
จีน พร้อมถวายเครื่องราชบรรณาการ
- ปีพ.ศ.๑๗๑๐ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๒ รับสั่งให้พระเจ้ากรุงสุโขทัย(อำเภอ
บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ อุทิศที่นาสร้างสถูปเจดีย์เพื่อ
ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ได้สั่งให้เสนาบดีไปดำเนินการตามพระ
ราชโองการจนเสร็จในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ วันอาทิตย์ เดือนมีนาคม พ.ศ.
๑๗๑๐ เวลา ๑ นาฬิกา(จารึกคงแม่นางเมือง)
- ปี พ.ศ.๑๗๑๐-๑๗๕๒ มหาราชปรัลัมพัตหรือพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๓ ขึ้นครองราชย์
ตามจักรตามพรลิงค์
- ปี พ.ศ.๑๗๑๑ บันทึกของจีนพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่เสด็จขึ้นครองราชย์ได้ส่งคณะทูต
คุมเครื่องบรรณาการไปถวายแด่พระเจ้ากรุงศรีอยุธยา
- ปี พ.ศ.๑๗๑๕ สร้างเมืองพระเวียง บริเวณกระหม่อมโคกในปัจจุบัน บริเวณ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช (อยู่ในช่วงราชวงศ์
ซ่งใต้ ปี พ.ศ.๑๖๗๐-๑๘๒๒)
- ปีพ.ศ.๑๗๒๖ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๓ โปรดให้ทำการบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์
นครศรีธรรมราชอยู่นั้น กองทัพเจ้าเมืองอยู่ทองราชบุตรกรุงอโยธยาตกลง
มากรานชายแดน พระองค์ยกทัพไปสู้รบกันที่ ตำบลบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้วยุติการสู้รบทำสัตย์สาบานเป็นมิตรต่อกัน ณ
โขดหินแห่งหนึ่งอยู่ที่ห้วยยาง อำเภอทับสะแก ในราชวงศ์สุโขทัยน้ำผึ้ง คัง
ราชธานีอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัดไชยมงคล อำเภอ
พระนครศรีอยุธยา
- ปีพ.ศ.๑๗๒๖ ในบันทึกศิลาจารึกคงแม่นางเมือง(อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัด
นครสวรรค์) กล่าวถึงพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๓ ได้ปฏิสังขรณ์พระ
บรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช
- ปีพ.ศ.๑๗๒๖ จดหมายเหตุแก้ว บันทึกไว้ว่า พระราชาสันโพธิ (นครศรีธรรมราช)
ทุกพระองค์ขึ้นครองราชย์สมบัติมักโปรดให้หล่อพระพุทธรูปทองคำ
ประจำรัชกาลเป็นรูปสัญลักษณ์ของพระองค์ เป็นรูปใบโพธิ์ พบบันทึก
เมื่อปีพ.ศ.๑๗๒๖ ขึ้น ๓ ค่ำ วันพุธ พบที่วัดหัวเวียง อำเภอไชยา
จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรูปใบโพธิ์อยู่เหนือพระนลาฏ(หน้าผาก)
- ปีพ.ศ.๑๗๒๖ ศิลาจารึกฐานนาครปรก วัดหัวเวียง เมืองครหิ(อำเภอไชยา จังหวัดสุ
ราษฎร์ธานี) จารึกไว้คำว่า ๑๑๐๕ เถาะกษัตริย์(ศกโทะนัถยัต) เป็น

	ตรา ๑๒ บัณฑิตและทำให้เมืองนครศรีธรรมราชมีค่านาถ กิทธิพลกว้างใหญ่ไพศาลกล้าแข็งที่สุด
ปีพ.ศ.๑๗๕๐	มหाराชสุรนารายณ์หรือพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๔ มีมเหสีพระนางสาววงศ์สุทรี เป็นธิดาพระเจ้านัสลังกา ประเทศลังกา มีโอรสด้วยกันชื่อเจ้าชายมาฆะ ได้เสด็จไปอินเดีย อภิเษกสมรสกับพระนางปัญจนทีเทวี เป็นธิดาณัตรีที่ แคว้นปาณฑุยก ค่อนาได้รวบรวมกำลังทหารจากแคว้นปาณฑุ(อินเดีย) กับทหารชวกะ(นครศรีธรรมราช) ยกทัพโจมตีกรุงลังกาได้ชัยชนะแล้วตั้งตัวเป็นกษัตริย์ ทรงพระนามว่า พระเจ้ามาฆะหรือกลิงควิฆังพาหุ เมื่อปีพ.ศ.๑๗๕๗-๑๗๗๘
ปีพ.ศ.๑๗๕๗	พระเจ้ามาฆะหรือกลิงควิฆังพาหุ ได้ครองราชย์สมบัติอยู่ ณ ราชธานีไปสิ้นนรภาวะ ประเทศศรีลังกา ทรงมีโอรสด้วยกันกับพระนางปัญจนทีเทวี คือ ๑ พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ๒ พระเจ้าจันทรมาน (พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕) ๓ พงษาสูระ (พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๖) ต่อมาจันทรมานได้เป็นกษัตริย์ปกครองเมืองตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช) มีนามปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลักที่๒๔ ระบุปี พ.ศ. ๑๗๗๓
ปีพ.ศ.๑๗๗๐	พุทธศาสนานิกายหินยานเจริญมากในลังกา พระเจ้าจันทรมานศรีธรรมโศกราช ประทับอยู่ที่ลังกา ทรงเป็นศาสนูปถัมภก ได้จัดส่งพระภิกษุสงฆ์เหล่านั้นกลับมาเมืองนครศรีธรรมราช ได้ชักชวนภิกษุชาวลังกามาตั้งคณะสงฆ์ที่นครศรีธรรมราชเรียกว่า ลังการวงศ์ บิณฑกเถรวาท เคร่งครัดในพระธรรมวินัยพุทธศาสนาเดิมคือ นิกายมหายาน
ปีพ.ศ.๑๗๗๑-๑๗๗๒	จากประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ได้บันทึกไว้ว่า เมื่อมหाराชสุรนารายณ์พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๔ สวรรคตแล้ว เกิดจลาจลขึ้นที่เมืองนครศรีธรรมราช เป็นเหตุจากการช่วงชิงสิทธิราชบัลลังก์ พระเจ้ามาฆะเป็นโอรสของพระเจ้ามหाराชสุรนารายณ์ มีสิทธิในการปกครองด้วยพระองค์หนึ่ง จึงสั่งให้จันทรมานยกกองทัพมาปราบจลาจลสำเร็จเร็วเรือก
ปีพ.ศ.๑๗๗๓	จึงเกลี้ยศิโรราชสมบัติทรงพระนามว่า ศรีธรรมราช(จากศิลาจารึก วัดหัวเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี หลักที่๒๔บรรทัดที่ ๓ ที่๔) ทรงสิทธิราชสมบัติเพื่อประชาชนที่ถูกษณชาติค้าฆ่าปกครองให้สว้าง

	รุ่งเรือง เป็นข้อความที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕จันทราบานโปรดให้จารึกเฉลิมพระเกียรติไว้ด้วยภาษาอินเดีย(ปัลลวะ)
ปีพ.ศ.๑๗๗๓	อำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยบนปลายแหลมมาลายูก็อ่อนลงไปอีก เพราะเป็นเหตุในปีนั้นพระเจ้าจันทรภาณุกษัตริย์ปทุมวงศ์แห่งอาณาจักรตามพรลิงค์ ได้รวบรวมเอาเมืองศรีวิชัย(ไชยา) เข้าไว้ในอำนาจ อาณาจักรศรีวิชัยก็เสื่อมอำนาจลงในที่สุด(กล่าวตามในศิลาจารึก ซึ่งพบที่วัดหัวเวียง ตำบลตลาดไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี) พระองค์ก็แผ่อำนาจขยายอาณาเขตลงไปทางใต้ ถึงเมืองปะนาเริง ส่วนฝั่งทะเลตะวันตก ได้ปกครองตั้งแต่เมืองตะกั่วถลุงลงไปถึงเมืองไทรบุรี โดยการจัดการเหล่านี้ให้มีตราประจำเมืองเป็นรูปสัตว์ โดยจัดให้มีตราประจำเมืองสิบสองนักษัตร เมื่อกรีช ๔๓๓๒ จารึกวัดหัวเวียงหลักที่๒๔ อ่านได้ว่า พระผู้ปกครองเมืองตามพรลิงค์ทรงโปรดเกื้อหนุนแก่พระพุทธศาสนา พระองค์สืบพระวงศ์มาจากปทุมวงศ์ ทรงฉลาดในนิติศาสตร์เสมอด้วยพระองค์ศรีธรรมโศกราช เปรียบหัวหน้าราชวงศ์ทรงพระนามว่า ศรีมหาราชา ทรงพระนามว่า พระเจ้าจันทราบานศรีธรรมราช
ปีพ.ศ.๑๗๗๔	พระเจ้ามาฆะพระบิดาของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕จันทราบาน ซึ่งปกครองประเทศศรีลังกา เป็นเวลา ๒๑ ปี ก็ได้สวรรคตในที่สุดแล้ว
ปีพ.ศ.๑๗๗๕	พระเจ้าปณชิตปรักกมพาหุที่๒ ได้ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ปกครองประเทศศรีลังกาในปีที่๑๑ นครพะเนียงะ หนังสือสยามมูปถัมภ์พาทกล่าวว่า เปรียบโอรสองค์หนึ่งของพระเจ้ามาฆะเช่นกัน และได้ปกครองศรีลังกาอยู่ระหว่างปีพ.ศ.๑๗๗๕-๑๘๐๕
ปีพ.ศ.๑๗๗๖	พระเจ้าจันทราบาน ยกทัพไปรุกรานศรีลังกา พระองค์เสด็จไปเมืองในสิหิราชบัลลังก์รับชนะในปีที่๑๑ แห่งรัชกาลพระเจ้าปณชิตปรักกมพาหุที่๒แห่งลังกา หนังสือสมทรวาสพงศาวดารศรีลังกาบอกว่า พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ พระองค์ได้นำพระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ ซึ่งพระเจ้าปารกมพาหุที่๑ ได้ทรงให้ส่งถาหรณานขึ้นไว้ในปี ๑๖๕๖-๑๖๕๗ ในลังกาทวีป นำมาประพฤติปฏิบัติในอาณาจักรตามพรลิงค์ด้วย และเปลี่ยนเป็นสิริธรรมนคร ส่วนพระเจ้าจันทราบานก็ได้เฉลิมพระนามใหม่เป็นพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ ราชแห่งชวาจะเป็นใหญ่เหนืออาณาจักรศรีวิชัย จึงได้พระนามว่า พระราชาแห่งชวา

- ปีพ.ศ.๑๗๘๕-๑๗๙๐ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุ ยกทัพไปรุกรานเกาะลังกาครั้งที่๒ (หนังสือมหาวงศ์พงสาวดารลังกา) กล่าวว่าในปีพ.ศ.๑๗๘๕ พระเจ้าจันทรภาณุทรงยกทัพพหุโยธาไปรบลังกา ถูกเจ้าชายวิระพาหุยกทัพตักด้าย ถกทัพกลับเมือง หลังจากสงครามครั้งนั้นแล้วทางประเทศศรีลังกากับนครศรีธรรมราชต่างฝ่ายต่างอยู่กันอย่างสงบจึงปรากฏในหนังสือปุชาลีว่า พระปิ่นจิตปรักกมพาหุที่๒ ได้แต่งตั้งทูตขอมิมนต์พระธรรมกิตติ พระเถระจากเมืองนครศรีธรรมราช ไปสกลบพระพุทธศาสนาในลังกา
- ปีพ.ศ.๑๗๙๐ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕จันทรภาณุ โปรดเกล้าแต่งตั้งให้พระนางเลือนขาวแม่เจ้าอยู่หัวเป็นพระธรรมทูต ร่วมเดินทางไปประเทศศรีลังกา ในนามกษัตริย์เมืองนครศรีธรรมราช และจัดคนที่รู้คุณพระพุทธเจ้า ร่วมเดินทางรื้อยคน คณะทูตได้ออกเดินทางจากเมืองนครศรีธรรมราชไปลงเรือที่ท่าปะเหลียง ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองพัทลุง(ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดตรัง สนิท พนุชชา) เมื่อเดินทางไปอันเชิญพระพุทธสิหิงห์ พระบรมสารีริกธาตุคันศรมหาโพธิ์ กลับมายังเมืองนครศรีธรรมราช
- ปีพ.ศ.๑๗๙๐ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕จันทรภาณุ ได้ทรงสร้างเจดีย์ทรงลังกา ถัทธิหินยานครุฑาเจดีย์ศรีวิชัย ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงศรีวิชัยลักษณะมหาบาปไว้ด้าบใบในการซ่อมแซมบูรณะ พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชครั้งนั้น มีพระเถระจากลังกาชื่อพระมหาเถระมณฑลกับญาณิโสม เดินทางมาตั้งภูมิลำเนา และร่วมเดินทางด้วยกัน พระมหาธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราชองค์เดิม ซึ่งเป็นพุทธเจดีย์แบบมหายานอยู่ด้านใน ได้ขุดพบเมื่อครั้งปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ล่าสุดเมื่อปีพ.ศ.๒๕๓๗-๒๕๓๙ โดยกรมศิลปากร และทูลให้พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทรภาณุ ช่วยติดต่อพระพุทธสิหิงค์หลักประติมา จากประเทศลังกาให้พระองค์ พระเจ้าจันทรภาณุได้ตอบรับจัดหาให้คือ
- ๑ พระพุทธสิหิงค์
 - ๒ พระไตรปิฎก
 - ๓ พระมหาเถระสังฆราชปราชญ์จากนครศรีธรรมราช
 - ๔ พราหมณ์ปุโรหิตนิยายไสวะ(ปุนางนพมาค)
 - ๕ นิตติศาสตร์หลักการปกครองเมืองนางพราหมณ์
 - ๖ รูปแบบการทำสมาจาริก

- ๗ ลิลิตโองการแข่งน้ำเคื่องเกิดในการปกครองเมือง
นครศรีธรรมราช
- ๘ ปรึษาความเชื่อเกี่ยวกับ ๓ โลก คือ โลกสวรรค์ โลก
มนุษย์ โลกบาดาล
- ๙ พระนางเลือดขาวแม่เจ้าอยู่หัว เสด็จไปสุโขทัย เพื่อช่วยจัก
ระเบียบแบบแผนพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่สุโขทัยดังที่พระ
บางกบัด

ปีพ.ศ.๑๗๕๐

ในสมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทรภาณุ ได้มีการบูรณะวัดวา
อารามและพระบรมธาตุอย่างจริงจัง บ้านเมืองสงบร่มเย็นมาก ประชาชน
ประกอบแต่ความดีมีศีลธรรม ทำให้ชาวเมืองเกิดศรัทธาในพระบรมธาตุ
เจดีย์ ต่างก็เดินทางมาทำบุญที่พระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช มี
ผู้นำทรัพย์สินเงินทองมาถวายเป็นพุทธบูชา เพื่อบูรณะพระบรมธาตุ

ปีพ.ศ.๑๗๕๓

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุ ได้ล้นโทษพระบรมธาตุเจดีย์และ
ฉลองพระพุทธรูปองค์เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมืองพร้อมกัน
โดยมีพระนางเลือดขาวแม่เจ้าอยู่หัว ฐานะอรหันต์ฝ่ายฆราวาส
แห่ง ๑๒ หัวเมืองนักษัตร ทรงประกอบพิธีวิสาขะครั้งแรกหลังจาก
บูรณะพระบรมธาตุอย่างสมบูรณ์

ในปีเดียวกันนี้ในขณะที่กำลังล้นโทษพระบรมธาตุเจดีย์อยู่นั้น
คลื่นได้ซัดผ้าแถบใหญ่ยาวชิ้นหนึ่ง ที่มีลายเขียนเป็นรูปเรื่องพระพุทธร
ประวัติ ขึ้นที่หาดทราย อำเภอบีขัค(ปากพนัง) ชาวบ้าน
เก็บได้นำมาทูลเกล้าถวายพระเจ้า ศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุ
ทราบข่าวว่าเป็นชาวอินทรีปิดได้ถวายพระภุ แต่ พระเจ้าศรี
ธรรมโศกราชที่๕ พระองค์จึงได้จัดเครื่องประโคม แห่แหบจับห่มองค์
พระเจดีย์(ปัจจุบันประเพณีแห่ผ้าพระภุขึ้นธาตุกระทำกันในวัน มาฆะ
บูชา เป็น ประเพณีตั้งแต่ปีพ.ศ.๑๗๕๓ ถึงปัจจุบัน)

ปีพ.ศ.๑๗๕๓

พลิตี พลิมุ่ย ได้นำทรัพย์สมบัติบรรทุกเรือสำเภาเดินทางมาจากลังกา
เพื่อสมทบในก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช เมื่อ
เดินทางมาถึงเมืองนครศรีธรรมราชปรากฏว่า พระบรมธาตุได้สร้างเสร็จ
แล้ว พลิตี พลิมุ่ย จึงได้สร้างวิหารพระม้าหรือวิหารมหานิษกกรมณ์
ขึ้นมาหนึ่งหลัง ส่วนทรัพย์สมบัติที่เหลือ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕
จันทรภาณุ ทรงโปรดแนะนำให้พลิตี พลิมุ่ย นำไปสร้างวัดต่างๆตามที่
เห็นสมควร

ปีพ.ศ.๑๗๕๓	พลิตี พลิมุ่ย จึงได้เดินทางมาสร้างตามสถานที่ต่างๆอีกหลายวัด รวมทั้งวัดพัทธสีมาซึ่งเป็นอีกวัดหนึ่งในจำนวนหลายวัด จนแล้วเสร็จและได้นำพัทธสีมาลงฝังยังใต้ดินเพื่อกำหนดเขตที่ทำสังฆกรรมและเรียกวัดนี้ว่า วัดพัทธสีมา ส่วนนครศรีธรรมราชเมื่อครั้งจัดเรียกว่า วัดเสนาบลก
ปีพ.ศ.๑๗๕๔	พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕จันทราภานุ ได้นิมนต์พระมหาเถรธรรมกิตติ ไปชำระศาสนาที่ประเทศศรีลังกา
ปีพ.ศ.๑๗๕๔	ตำนานจุลวงศ์บทที่๘๓ และ ๘๔ กล่าวเพียงว่าพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕เกณฑ์ไปใต้ลังกาถึง ๒ ครั้ง ตำนานวัดไปเขาช้างเสรีบว่า พระเจ้าจันทราภานุนำทัพชาวชวาจากเมืองตามพรลิงค์ สมทบกับทหารปาเลทักและทัพโจพะไปทำสงครามกับศรีลังกา
ปีพ.ศ.๑๗๕๘	พระเจ้าจันทราภานุ โปรดเกล้าให้พระนางเลื้อยขาวแม่เจ้าอยู่หัวกับพระนางพญาจันท์(จันตี)มาร่วมกันสร้างวัดควนสูง(อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช)กับเจ้าสามจอม
ปีพ.ศ.๑๗๕๙	หนังสือจินดามณีปกรณ์กล่าวว่า พระเจ้าโรจนราช(ศรีอินทราทิตย์)กรุงสุโขทัย พระองค์สนใจเรื่องศาสนาพราหมณ์บ้าง ศาสนาพุทธบ้าง เามาเปรียบเทียบกันดูพระองค์มีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาจึงได้เสด็จประพาสเมืองนครศรีธรรมราช
ปีพ.ศ.๑๗๕๙	พระร่วงโรจนราช(ศรีอินทราทิตย์)แห่งกรุงสุโขทัย ประพาสเมืองนครศรีธรรมราช พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕จันทราภานุ ได้ยก พลิตีให้เป็นนางเมืองพ่อขุนรามคำแหง(จากใบลานผูก ดังที่ คิดเรก พรตตะเสน กล่าวไว้ในพุทธศาสนาในเรื่องนครศรีธรรมราช)
ปีพ.ศ.๑๗๕๙	พระนางเลื้อยขาวแม่เจ้าอยู่หัว เสด็จไปเมืองสุโขทัยในนามของกษัตริย์เมือง ในฐานะอรหันต์(ผู้บรรลุนิพพาน)ฝ่ายฆราวาส เพื่อขึ้นไปช่วยจัดระเบียบแบบแผนพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่กรุงสุโขทัยดังที่พระนางถนัดและประทับอยู่ที่กรุงสุโขทัยเป็นเวลา ๕ ปี ก็เสด็จมาประทับที่บ้านในวัง อำเภอเชียรใหญ่ ปีพ.ศ.๑๘๐๕
ปีพ.ศ.๑๘๐๐	พระร่วงเจ้า หรือพระร่วงอรุณโรจนราช(ศรีอินทราทิตย์)ประกาศตั้งสุโขทัยเป็นอิสระเล็กใช้ธรรมนิยมขอม พระองค์ได้นำพระพุทธรูปนิกายเถรวาท(หินยาน)จากเมืองนครศรีธรรมราชเข้าไปฝังลึกในสังคมไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
ปีพ.ศ.๑๘๐๐	พระนางเลื้อยขาวแม่เจ้าอยู่หัว ได้รับเกียรติเข้าร่วมในพิธีอันยิ่งใหญ่ การประกาศตั้งกรุงสุโขทัยเป็นอิสระจากขอม

ปีพ.ศ.๑๘๐๔

พระนางเลียดขาวแม่เจ้าอยู่หัว ระหว่างที่ประทับอยู่สุโขทัยเป็นเวลา ๕ ปี พระนางได้สร้างวิหารพระพุทธรูปไว้ในเมืองสุโขทัยหลายแห่ง เป็นศิลปะสกุลช่างจากนครศรีธรรมราชและเถรวาท(หินยาน)อย่างล้นเกล้า เมื่อเสด็จขึ้นพระราชกรณียกิจของพระนางเลียดขาวแม่เจ้าอยู่หัว พระนางได้กราบทูลกลับ พระร่วงทรงอนุญาตโปรดเกล้าให้จันนางกัลยา ๕๐๐ นาง ออกเดินทางมาส่งพระนางเลียดขาวที่ไบก์ในวัง โดยผ่านทางแม่น้ำปากพนัง โดยมีนางทองจันทร์(แม่นม)เป็นนางข้าหลวงกับพระยาพิชัยโลกเป็นหัวหน้าคณะ เมื่อนางทองจันทร์อยู่ที่เชียรใหญ่ นางได้สร้างวัดถวายแม่เจ้าอยู่หัววัดหนึ่งเรียกว่า วัดนางทองจันทร์(ปัจจุบันเป็นวัดร้าง)ตำนานพัทลุงเรียกนางทองจันทร์ว่า จันบาต

ปีพ.ศ.๑๘๐๔

ในระหว่างที่พระนางเดินทางกลับจากกรุงสุโขทัย พระนางเลียดขาวแม่เจ้าอยู่หัวได้แวะพักที่อำเภอไชยา และได้สร้างวัดขึ้นแห่งหนึ่งให้ชื่อว่า วัดพระนางสร้าง ต่อมาชาวบ้านเรียกเพี้ยนเป็น วัดนางสร้าง แล้วพระนางเลียดขาวแม่เจ้าอยู่หัวได้ผ่านไปริมทะเล บริเวณปากน้ำชุมพร ได้ใช้ภาษาชนคึกน้ำสถานที่แห่งนี้เรียกว่า อำเภอพระนางคึก เช่นเดียวกับแม่น้ำปากพนัง คงเดิมเรียกว่าแม่น้ำพระนาง ปัจจุบันเรียกสั้นๆเพียง ปากพนัง

ปีพ.ศ.๑๘๐๗-๑๘๑๕

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทรภาณุ ทรงกรีธาทัพอันเกรียงไกรข้ามมหาสมุทรอินเดียไปตีศรีลังกาอีก พระองค์ขอพระทันตธาตุ(เขี้ยวแก้ว)และบาตรของพระพุทธเจ้า แต่ศึกครั้งนั้นแพ้ยับเยิน

ปีพ.ศ.๑๘๑๓

พระนางเลียดขาวแม่เจ้าอยู่หัว ปกครองเมืองนครศรีธรรมราช ช่วงสุดท้ายศึกลังกา

ปีพ.ศ.๑๘๑๔

ขณะที่พระนางเลียดขาวไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระเจ้าศรีธรรมโศกราชจันทรภาณุ ระหว่างเสด็จมาถึง ณ บ้านหนองหงส์ พระนางได้สืบพระชนม์ ที่ตำบลหนองหงส์ ที่ตั้งพระศพของพระนางเลียดขาวแม่เจ้าอยู่หัวเรียกกันว่า กวนศพ ในบริเวณหนองหงส์ มีสระอยู่ครั้งหนึ่งเรียกว่า หนองสระ ซึ่งเป็นสระที่มีขนาดใหญ่มาก ซึ่งเป็นสระที่พระนางเลียดขาวให้ขุดขึ้นมา เพื่อเป็นคู่อ้อมเรือและทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ห่างกันไม่กี่กิโลเมตรก็มีคลองขุด ซึ่งเป็นคลองที่พระนางขุดเพื่อให้เรือของพระนางกลับเข้ามาได้

ปีพ.ศ.๑๘๑๕

ร่องรอยที่หายไปจากตำนาน พงสาวดารมุขปากะ และเพลาพระนางเลียดขาวแม่เจ้าอยู่หัว ถึงมรดกทางวัฒนธรรมไว้ให้ลูกหลานสืบสานต่อไป

- ปีพ.ศ.๑๘๑๕ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทราบานู ล้นพระชนม์ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๖ พงษาสุระ ขึ้นครองราช มีมเหสีคือ พระนางอรวรรณศรี
- ปีพ.ศ.๑๘๑๕ กองทัพพาได้ยกทัพเรือผ่านมาทางทะเลน้อย พลุควันเกร็ง เมื่อสมัยยังเป็นทะเลได้เผาผลาญวัดวาอารามและหัวเมืองที่อยู่ริมแม่น้ำ มาตลอดเส้นทางที่ยกทัพผ่าน เจ้าโงนเตเมืองพระเวียง ฉะนั้นเชื่อว่ากองทัพเรือในรัชกาลพระเจ้ากุดนครนี้เองที่ยกทัพมาตีเมืองนครศรีธรรมราช จัปพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๖ ได้จับตั้งกรมเกณฑ์คน ส่งไปเกณฑ์ไปเครื่องบรรณาการ
- ปีพ.ศ.๑๘๒๐ พ่อขุนรามคำแหงแห่งกรุงสุโขทัย ให้นิมนต์พระมหาเถรสังฆราช เมืองนครศรีธรรมราชเป็นพระสงฆ์ถวายเฝ้า (หินยาน) จากลังกาวงศ์ขึ้นไปสอนเทศนา สั่งสอนประชาชนที่สุโขทัย
- ปีพ.ศ.๑๘๒๐ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๖ พงษาสุระ ล้นพระชนม์ ยังไม่ทันที่กษัตริย์พระองค์ใหม่จะขึ้นครองราช ก็ได้เกิดไข้ห่าในเมืองหลวงเสียก่อน ผู้คนหนีไข้ห่าแตกซ่านกระเจิงกันไปหลายทิศทาง ตำบลเมืองนครศรีธรรมราชกล่าวว่า ปีมะเมียไข้ยมน ทั้งพวกพลกรัชนา ยศ จักกินคนตาย วินาศ ไข้ยมน แก่คนทั้งหลายใหญ่น้อย ตายสิ้นเป็นอันมาก ผู้คนโยกย้ายทิ้งเมืองไปตั้งเมืองอยู่ที่ เขาวัง อำเภอลานสกา เป็นเวลา ๕ ปี ราชวงศ์ปทุมหรือปทุมวงศ์ แห่งเมืองนครศรีธรรมราชก็เสื่อมอำนาจตั้งแต่นั้นมา
- ปีพ.ศ.๑๘๓๓-๑๘๕๓ เมืองนครศรีธรรมราช มีฐานะเป็นเมืองพระยามหานครหรือเมืองประเทศราชของกรุงสุโขทัย ยังเรียกเมืองนครศรีธรรมราชว่า นครแห่งพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ให้ความเคารพและยังให้เกิดเรติเสมอนา ต่อมาถึงกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมา ๔-๕ พระองค์
- อนึ่ง การเป็นเมืองเอกราชของกรุงสุโขทัย ไม่ได้เกิดจากที่สุโขทัยยกทัพมาปราบปรามแต่อย่างใด เพราะไม่ปรากฏหลักฐานการทำสงคราม แต่เจ้าลักษณะการสาวกเกิดเพราะในระหว่างปี
- ๑๘๐๓-๑๘๑๕ นครศรีธรรมราชทำศึกสงครามกับศรีลังกาแพ้
- ก็แถบ เสียไพร่พลเป็นจำนวนมาก
- ๑๘๑๕ ทำศึกสงครามกับทัพพา(อินโดนีเซีย)
- ๑๘๒๐ เกิดโรคระบาดไข้ห่า ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมากถึงกับต้องทิ้งเมือง ย้ายไปอยู่เขาวังอำเภอลานสกา เป็นเวลา ๕ ปี จนเมืองนครศรีธรรมราชกลายเป็นเมืองร้าง เมื่อ

โรคระบาดสงหา จึงย้ายกลับ ระเบียบนี้เนื่อง
นครศรีธรรมราชเลาจำมาก ไพบจะถัยสงคราม ไพบ
ทั้งตั้งพบกัโรดไ้หน้า ทำให้เมื่องนครศรีธรรมราช
อ่อนแอจนแทบช่วยตัวเองไม่ได้ ในช่งนี้สุโขทัยเข้ามา
คุมครองปกป้องอย่างเต็มตัว ไม่ใช่เงื่อนไขทางสงคราม
ไม่ใช่อยู่ในฐานะเมืองขึ้นที่ค้องส่งเครื่องราชบรรณาการ
และอีกประการหนึ่ง พ่อขุนรามคำแหงเคยเดินทางมา
ประทับที่เมื่องนครศรีธรรมราชในสมัยพระเจ้าศรีธรรม
โศกราชที่๕ จันทรภาณุ ถึงกับยกพระญาติวงศ์ให้เป็น
นางเมืองของพ่อขุนรามคำแหงคือ ท้าวโคตรมิลิตี มี
น้องชายชื่อ พลิมุ่ย พ่อขุนรามคำแหงกับท้าวโคตรมิลิตี
ทั้งสองพระองค์ก็ได้อ่วมเนือนาบุญด้วยกัน สร้าง
พระพุทธรูปประธานสูง ๘ ศอก หน้าตัก ๘ ศอก ก่อ
พระสุทิตสูง ๔ ศอก และหล่อพระสัมฤทธิ์ไว้ซ้ายขวา
๓ ศอก คนละองค์ประดิษฐานไว้ที่ทางขึ้นบันไดนั้น

ปีพ.ศ.๑๙๕๐ สมเด็จพระรามาสมวร แห่งกรุงศรีอยุธยา ได้ยกทัพไปตีลานครวาเคต้อน
ผู้คนมาไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราช

จากข้อความโบราณนี้ทำให้เราทราบนางเมือง(พระสนม)ของพ่อขุนรามคำแหงใน
จำนวนซึ่งไม่ทราบว่กีนาง ตามธรรมเนียมกษัตริย์ในสมัยนั้นซึ่งไม่เคยปรากฏในที่ใดมาก่อน
นางเมืองท้าวโคตรมิลิตี นางคือ พลิตี เป็นชาวเมืองนครศรีธรรมราชและตำนานเมือง
นครศรีธรรมราชว่าเป็นเครือญาติของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทรภาณุ ซึ่งได้ยกถวายพ่อ
ขุนรามคำแหงเมื่อคราวเสด็จเมืองนครศรีธรรมราชในครั้งนั้น แล้วทั้งสองก็ได้อ่วมกันสร้าง
พระพุทธรูปด้วยกัน

จากข้อความเสนอและหลักฐานที่นำมาเสนอด้กล่าวแสดงให้เห้นว่า อาณาจักรสุโขทัยมี
ความเป็นเครือญาติอันเกิดจากการสมรสด้วยกัน

เมืองสุโขทัยกับนครศรีธรรมราช ก็ยังเป็นเมืองพี่เมืองน้องต่อกัน ไม่ใช่เมืองขึ้น พลิตี
และ พลิมุ่ย เป็นชาวต่างชาติ(ว่ากันว่ เป็นพราหมณ์จากอินเดีย) กรันเมื่อพระเจ้าศรีธรรม
โศกราชที่๕ จันทรภาณุ ยกพลิตีให้เป็นนางเมือง(ธิดาหัวเมืองให้เป็นสนม) พ่อขุนรามคำแหง
แล้ว นางคงเดินทางไปกรุงสุโขทัยด้วยก็ได้ ต่อมานางมีฐานะเป็น ท้าวโคตรมิลิตี ก็ด้กลับมามี

อำนาจปกครองเมืองพัทลุง(ตำนานเมืองพัทลุงเรียกว่า เพรชีและเพริมูย) ปัจจุบันคือ โกลเมือง
วัดเขียนบางแก้ว ทั้งยังมีพระพุทธรูปตั้งตระหง่านอยู่ ๒ องค์ ชาวเมืองเรียกว่า พระสองพี่น้อง

พ่อขุนรามคำแหงเสด็จเมืองนครศรีธรรมราชและได้อันเชิญพระพุทธรูปหิรัญและพระมหา
เถระสังฆราชปราชญ์ เรือนจบปิฎกใครไปสู่เมืองสุโขทัย แต่จะอันเชิญท้าวโคตรมิลิตแม่ nang เมือง
ร่วมเดินทางไปด้วยหรือไม่ไม่มีหลักฐานที่จะทราบได้

เรื่องราวเกี่ยวกับ ท้าวโคตรมิลิตี ช่วยให้เห็นแนวทางสว่างไสวแห่งประการดังนี้

๑ จารึกใบลาน

๒ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

๓ สังฆราชปราชญ์เรือนจบปิฎกใคร จากเมืองนครศรีธรรมราชไปสู่สุโขทัย ไปอย่างมีเกียรติมี
ศักดิ์ศรี มิใช่หนีสงครามอย่างที่บางคนเข้าใจ มิใช่ถูกกวาดต้อนเนื่องจากเงื่อนไขสงครามสม
แล้วที่จารึกหลักที่ ๑ กล่าวว่า ปราชญ์เหล่านี้ ลูกแต่เมืองนครศรีธรรมราชมา มิใช่เป็น
เครื่องมัลในการปกครอง

อ้างถึง ดิเรก พรดตะเสน ส.ด.หน้า ๓๘๐

ใบลานผูก เวล่านี้อยู่ที่ พระสมุห์เจิม อาชิโค เจ้าอาวาสวัดหอยรอก อำเภอปาก
พนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระกรณียกิจของท้าวโคตรมิลิตี และ พลม่วย

เป็นบ่อเกิดของศิลปวัฒนธรรมสำคัญของชาติไทย เป็นหลักชัยของพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์ของชุมชน

พระกรณียกิจหรือผลงานที่สำคัญคือ

- ๑ สร้างวิหารมหาภิเนษกรมณ์(วิหารพระม้า หรือ วิหารพระทรงม้า) วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๒ สร้างพระพุทธรูปสององค์ไว้ที่เขาก้าววิเชียร อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๓ สร้างวัดพัทธสีมา และวัดบวร ๒ วัด คือ วัดเสาธง และวัดโคกมราม(ร้าง)
- ๔ ร่วมฉลองพระพุทธสิหิงค์ และสมโภชน์พระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๕ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่๕ จันทราบาน ถวายท้าวโคตรมิลิตี ให้เป็นนางเมืองพ่อขุนรามคำแหงแห่งสุโขทัย
- ๖ ท้าวโคตรมิลิตี และ พลม่วย เป็นผู้นับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาทอย่างถึงกวางศ(ถือว่าพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วคือจุดสิ้นสุด)
- ๗ ท้าวโคตรมิลิตี และ พลม่วย เป็นผู้เคร่งครัดในระเบียบวินัยจนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาและเป็นศูนย์กลางร่วมใจของประชาชนชาวนครศรีธรรมราชและชาวไทย
- ๘ สร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ วัดคูหาภิมุข อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
- ๙ ปกครองเมืองพัทลุง (โลกเมือง วัดเขียนบางแก้ว)
- ๑๐ สร้างพระพุทธรูปประธานสูง ๙ สอก หน้าตัก ๘ สอก และก่อพระสถูปสูง ๔ สอก แล้วหล่อพระสัมฤทธิ์ไว้ซ้ายขวา ๓ สอก ประดิษฐานหน้าบันได (วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช) จากโบราณวัตถุวัดหอยรอก อำเภอปากพนัง

ท้าวโคตรมิลิตี และ พลม่วย ได้ปฏิสังขรณ์และสร้างวัดต่าง ๆ มีดังนี้

- ๑ วัดพัทธสีมา ตำบลท่าชอม ตำบลหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๒ วัดเขาก้าววิเชียร ตำบลเชียรใหญ่ อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๓ วัดเสาธง ตำบลท่าชอม ตำบลหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๔ วัดโคกมราม (ปัจจุบันเป็นวัดร้าง) ตำบลท่าชอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๕ วัดคูหาภิมุข (วัดหน้าถ้ำ) ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

- ๖ วัดบางพูด (ปัจจุบันเป็นวัดร้าง) ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
๗ วัดโลกอิฐ (ปัจจุบันเป็นวัดร้าง) ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

มีหลักฐานยืนยันว่าชาวศรีลังกาเคยอยู่ที่นครศรีธรรมราชจริง

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ ๕ จันทรภาณุ ซึ่งทรงเป็นศาสนูปถัมภก ได้จัดส่งพระภิกษุไปศึกษาพระธรรมวินัยที่ศรีลังกา เมื่อพระภิกษุเหล่านั้นเดินทางกลับเมืองนครศรีธรรมราช ก็ได้ชักชวนภิกษุชาวศรีลังกามาตั้งคณะสงฆ์ที่เมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า พุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ ในระยะนี้พระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราชองค์เดิมกำลังชำรุดทรุดโทรมมาก ภิกษุชาวลังกาจึงช่วยกันซ่อมแซมให้เป็นไปตามสถาปัตยกรรมลังกา โดยก่อสอปูนแบบลังกา กรอบเจดีย์องค์เดิมนั้น ได้ค้นพบเมื่อคราวปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุเจดีย์ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และมีหลักฐานยืนยันว่า ได้มีชาวศรีลังกาเคยมาอยู่ที่นครศรีธรรมราชจริงๆ ชาวลังกาเหล่านี้ที่เดินทางมาสร้างพระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราชแล้วเสร็จ นอกจากนี้ยังพบโบราณวัตถุที่ขุดพบด้วยคือ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ขุดพบพระพุทธรูปลังกาทำด้วยหินสีเขียวคล้ายมรกต ๑ องค์ ฝีมือชาวศรีลังการุ่นเก่า โดยขุดพบที่บริเวณพระพุทธรูปจำลองในงวัดมหาธาตุ ปัจจุบันเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตามหลักฐานที่ค้นพบ เชื่อได้ว่า ท้าวโคตรมลิสี และ พลันมัย มีตัวตนอยู่จริงในยุคสมัยนั้น ซึ่งเป็นญาติวงศ์พระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ ๕ จันทรภาณุ ที่ร่วมเดินทางมาสร้างพระธาตุ ดังตามหลักฐานที่ยังปรากฏและมีมูลความจริงตามที่ตำนานและประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึง

กำลัง

ที่ระลึก งานเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีที่ ๒๕๓๒ หน้า ๘

ประวัติบุคคลสำคัญ

ประวัติ

นายเม่ง สิงห์บุญ

1. วัน เดือน ปี เกิดตุลาคม 2459 (เดือน 11 ปีมะโรง)
 2. บวชเรียนตอนอายุ 21 ปี (พ.ศ. 2480) วัดบ้านคำน พระอุปัชฌาย์
 3. ที่อยู่
 4. เป็นหมอยาตั้งแต่อายุ 15 ปี เรียนจาก พ่อท่านเอียด (อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่7)
 5. ความรู้ที่ได้รับจากวัดพัทธสีมา นอกจากวิชาแพทย์แล้ว ยังมีวิชาภาษาไทย และ ภาษาเขมร ซึ่งเรียนพร้อมกับกวีวิชาแพทย์ จึงสวักขัมบัพพ์ท่านเคียดทั้งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพัทธสีมาอยู่
 6. เริ่มจำความได้ตั้งแต่สมัยพ่อท่านชูเผ่าเป็นเจ้าอาวาส
 7. พิธีไหว้ครู จะเลือกไหว้ครู ทุกวันพฤหัสบดี แรกของเดือน 6 โดยได้ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยของพระอาจารย์ ชูเผ่า แล้ว
- ผู้ที่มาเข้าร่วมในพิธี จะเป็น เหล่าผู้ที่เลื่อมใสศรัทธา ในพระอาจารย์ชูเผ่า
- ขั้นตอนในพิธี ก็นำเครื่องสักการบูชามาถวาย หรือเรียกว่าเครื่อง 12 แล้วจึงทำการ
- อัญเชิญครูมารับเครื่องสักการะ โดยจะกล่าวเป็นกลอน

นายเจียม หนูนวล

ผู้แต่งหนังสือประวัติวัดพุทธสีมาคำกลอน

(ปราชญ์ชาวบ้าน)

ประวัติ

นายเจียม หนูนวล

นายเจียม หนูนวล เกิดเมื่อ วันศุกร์ พ.ศ.2441 ปีฉลู ที่บ้านพัทธสีมา หมู่ที่4 ตำบลท่าศาลา อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

บิดาชื่อ นายนายหนู หนูนวล มารดาชื่อ นางทรัพย์ หนูนวล

มีพี่น้อง 5 คน หญิง 4 ชาย 1 ซึ่งท่านเป็นคนสุดท้อง

สมรสกับนางนุ่น มีบุตร 1 คน เสียชีวิต และสมรสกับนางพูน จรเอียด มีบุตร 8 คน

นายเจียม มีอาชีพทำนาอยู่ที่บ้านพัทธสีมา ต่อมาหลังประมาณปี 2501 ได้ย้ายไปประกอบอาชีพทำสวนที่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช กลับมาเสียชีวิตที่บ้านนางกระจำ ซึ่งเป็นบุตรคนที่2 ที่บ้านพัทธสีมา มีอายุ 60 ปี

การศึกษา

อาศัยการเป็นเด็กวัดและได้บวชสามเณรเมื่ออายุ 16 ปี บวชอยู่ 10 พรรษา ได้ลาสิกขาออกมาแต่งงานกับนางพูน มีบุตรด้วยกัน 4 คน กลับไปบวชอีกครั้งที่วัดพัทธสีมาอีก 3 พรรษา แต่ด้วยความลำบากของครอบครัวที่ขาดผู้นำ ต้องลาสิกขามาอยู่กับครอบครัว

สมัยที่บวชมี พระอุปัชฌาย์ชวน เป็นพระอุปัชฌาย์ และได้ร่วมกันหาไม้มาทำอุโบสถ เขียนบทกลอน เพลงกระบอก แต่งหนังสือประวัติวัดพัทธสีมาถำกลอน

ประวัติอาจารย์ แก้ว อินทรคำ

อดีตอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม (วัดห้วยด้อม)

อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

เกิด เมื่อวันที่ หนึ่ง เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช 2467

ณ บ้านเนินหนองหงส์ หมู่ที่ 4 ตำบลหน้าดอน อำเภอหัวไทร

จังหวัดนครศรีธรรมราช

บิดา นายบุญแก้ว มารดา นางชม

มีพี่น้อง จำนวน 14 คน (เป็นชาย 6 คน เป็นหญิง 8 คน)

1. อาจารย์ แก้ว นางสมบุรณ์ อินทรคำ
2. นางเลื้อน นางเนียน กรูจัน
3. นางกลาย นายเทียร หุ่นสิงห์
4. นายกล้อย + นางซึ้ง อินทรคำ
5. นางคลี่ นายน้อม จันทรทอง
6. นางทริม นายทวน นายสว่าง เรืองรักษ์
7. นายคล่อง นางวิเชียร อินทรคำ
8. อาจารย์ อมร อาจารย์ ไร่สี อินทรคำ
9. นางพร้อม นายไสว ศรีทองฉิม
10. นางแพรว เรือศรีพิมพ์ อ่อนเกล็ด
11. นางทริ้ง นายจรรยา สังข์แก้ว
12. นายสมบุรณ์ นางเหียง อินทรคำ
13. นายกระบวน นางจำเป็น อินทรคำ
14. นางเย็น อินทรคำ นายสมหมาย นาคประสิทธิ์

การสมรส ได้สมรส กับ นางสาว สมบูรณ์ ขุนทองจันทร์

บุตร นายโทก - นางบุญช่วย ขุนทองจันทร์ มีบุตร 8 คน

1. นายเฉลิมศักดิ์ อาจารย์ สุชาดา อินทรคำ
2. นางเสริมศรี นายชุมพล ปานนาก
3. นายสมเกียรติ นางมาลัยวรรณ อินทรคำ
4. นายจรงค์ นางสุวิณี อินทรคำ
5. อาจารย์ วิไลลักษณ์ อาจารย์ ธันวา เคาราวัลย์
6. น.ศ. สุภาพร อินทรคำ (ถึงแก่กรรมเมื่อ 10 ธันวาคม 2524)
7. น.ศ. จิรวรรณ อินทรคำ
8. นาย สนาน อินทรคำ

การศึกษา

- จบชั้นประถมปีที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2480 จากโรงเรียนวัดท่าเดริมน ตำบลท่าซอบ
อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2486 จากโรงเรียนปากพั่น
อำเภอปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ประกาศนียบัตรครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) พ.ศ. 2518
- วุฒิปัตรีวิชาการบริหารการศึกษา พ.ศ. 2517
จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วุฒิปัตรีการบริหารโรงเรียนชุมชน พ.ศ. 2517 จากกรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย
- เกียรติบัตร ผลงานดีเด่นระดับจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๑ และ พ.ศ. ๒๕๒๕

การรับราชการ

- 15 พฤษภาคม 2486 รักษาการแทนครูใหญ่ โรงเรียนวัดพัทธสีมา
ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 14 มิถุนายน 2504 ครูใหญ่ตรี โรงเรียนวัดพัทธสีมา
- 1 ตุลาคม 2510 ครูใหญ่โท โรงเรียนบ้านศาลาแก้ว
ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 1 มิถุนายน 2521 อาจารย์ใหญ่ระดับ 5 โรงเรียนพิบูลสงคราม
- 1 กรกฎาคม 2524 อาจารย์ใหญ่ระดับ 6 โรงเรียนชุมชนพิบูล
สงคราม ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลงาน

1. จัดหาที่ดินเพื่อสร้างโรงเรียนเป็นเอกเทศ เป็นเนื้อที่ 10 ไร่ 2 งาน 35 ตารางวา (ทางทิศเหนือของวัดพัทธสีมา)
1. จัดสร้างอาคารเรียน จำนวน 3 หลัง อาคารประกอบ 5 หลัง รวมเป็น 8 หลัง (อาคารเรียนแบบ ป. 1 ก. จำนวน 8 ห้องเรียน อาคารเรียนแบบ 004 จำนวน 1 หลัง จำนวน 8 ห้องเรียน มี 2 ชั้น อาคารเรียนแบบ ป. 1 ก. จำนวน 3 ห้องเรียน มี 1 หลัง บ้านพักครู 3 หลัง ห้องสุขา 2 หลัง)
3. จัดพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆด้าน จนเป็นที่ยอมรับของอำเภอและจังหวัด
4. ได้รับเกียรติบัตร เป็นโรงเรียนดีเด่น ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น ผู้นำหลัก
คุณธรรม

ผลงานดีเด่น

๑. ระดับจังหวัด

พ.ศ. ๒๕๒๑ โรงเรียนดีเด่น และผู้นำหลักสูตรดีเด่น

พ.ศ. ๒๕๒๔ ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น

๒. ระดับอำเภอ

พ.ศ. ๒๕๑๕ และ ๒๕๒๔ ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น

พ.ศ. ๒๕๒๔ และ ๒๕๒๗ โรงเรียนดีเด่น

พ.ศ. ๒๕๑๗ การบริหารกลุ่มโรงเรียนดีเด่น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ได้รับ

- 1 พ.ศ. 2511 ได้รับพระราชทานเหรียญ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)
- 2 พ.ศ. 2513 ได้รับพระราชทานเหรียญ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.)
- 3 พ.ศ. 2515 ได้รับพระราชทานเหรียญ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)
- 4 พ.ศ. 2517 ได้รับพระราชทานเหรียญ จตุรมาภรณ์ช้างเผือก (จ.ช.)
- 5 พ.ศ. 2520 ได้รับพระราชทานเหรียญ ตริมาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)
- 6 พ.ศ. 2524 ได้รับพระราชทานเหรียญ ตริมาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)
- 7 พ.ศ. 2517 ได้รับพระราชทานเหรียญ จักรพรรดิมาลา
- 8 พ.ศ. 2528 ได้รับเข็มเชิดชูเกียรติ เป็นครูอาวุโสของคุรุสภา

เกษียณอายุราชการ

เมื่อ 30 กันยายน พ.ศ. 2528 ณ โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม
ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

เป็น ข้าราชการบำนาญ ตั้งถิ่นฐานสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
นครศรีธรรมราช

เมื่อ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2528

เมื่อเป็นข้าราชการบำนาญได้เป็นสมาชิกพุทธสมาคมนครศรีธรรมราช
ชมรมต่างๆ มีชมรมเหรียญสมรภูมิและมูลนิธิเหรียญชัยสมรภูมิ ชมรม นาค
ธรรม ชมรมลูกเสือชาวบ้าน ชมรมการส่งเสริมสุขภาพ สโมสรกีฬา จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ที่อยู่อาศัย

สร้างบ้านพักอาศัย ณ บ้านเลขที่ 263/15 หลังวิทยาลัยเทคนิค
นครศรีธรรมราช ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติ ร้อยตำรวจเอก เปี่ยม บุญยะโชติ

ข้าพเจ้าได้จัดรวบรวมเรียบเรียง ขึ้นเพื่อระลึกถึงคุณงามความดี ของ ร.ต.อ. เปี่ยม บุญยะโชติ เพราะท่านผู้มีได้กระทำคุณประโยชน์แก่ ประเทศชาติ แก่จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนบ้านเกิดตนเอง แต่ ข้าพเจ้าขอแนะนำเฉพาะที่ท่านกระทำคุณประโยชน์แก่บ้านเกิดเท่านั้น โดยเฉพาะทางด้านสิ่งก่อสร้างและการอนุรักษ์(บูรณะปฏิสังขรณ์) ส่วน ทางด้านสนับสนุนบุคคลในทางปัญญาและการเลื่อนวิถะฐานะ จะไม่ แนะนำถึง เพราะมีมากมายเหลือที่จะรวบรวมได้

(1) สิ่งที่ท่านทำคุณประโยชน์แก่โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม

- การก่อสร้างอาคารเรียน แบบ ป. 1 ก. เงิน 180,000 บาท
- การก่อสร้างอาคารเรียน แบบ 004 เงิน 400,000 บาท (เอกสารอ้างอิง หนังสือราชการและส่วนตัว คิดต่อระหว่าง ร.ต.อ. เปี่ยม บุญยะโชติ กับอาจารย์เต๋อ อินทรคำ ที่ มท.0327/10582 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2414 และหนังสือ ลงวันที่ 8 มีนาคม 2514)

(2) สิ่งที่ท่านทำคุณประโยชน์แก่วัดพัทธสีมา

- สมทบทุนก่อสร้างพระอุโบสถ เงิน 150,000 บาท
- สมทบทุนอนุรักษ์ (การบูรณะปฏิสังขรณ์) กุฏิ(เมรุ) เงิน 40,000 บาท
- ซ่อมกำแพงโดยรอบสระน้ำหอพระไตรปิฎก เงิน 70,000 บาท

อนึ่ง เอกสารเกี่ยวกับ ชีวิตชนบท การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตบ้านการนายกรัชมณศรี ได้คัดตอนมาจากข้อความบางตอนจาก

หนังสือ “รำลึกถึงแม่นิ่ม บุญยะโชติ” พ.ศ.2505 และหนังสือ “แม่ของลูก” พ.ศ. 2512 เขียนโดย ร.ศ.อ. เปี่ยม บุญยะโชติ

ร.ศ.อ. เปี่ยม บุญยะโชติ จากชีวิตลูกชานาโดยแท้ ความรู้ขั้น
 ต่ำขั้นประถมศึกษาได้ใช้ ความสามารถศึกษาหาความรู้ทางศาสนา(วัด)
 และใช้ความสามารถในขณะปฏิบัติราชการกระทรวงการต่างประเทศ
ทำให้เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำเร็จในชีวิต โดยเฉพาะบุคคลในท้องที่
ตำบลท่าซอม และอำเภอหัวไทร ไม่สามารถหาบุคคลใดที่เสมอเหมือนได้
ถึงแม้ท่านจะถึงแก่กรรมไปแล้วก็ตามกระดูกของท่านต้องเก็บบรรจุไว้
ณ วัดพัทธสีมา ทุกอย่างเหลือแต่อดีตเท่านั้น

*** ประวัติ ร้อยตำรวจเอกเปี่ยม บุญยะโชติ ***

เกิดเมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๕ ณ บ้านบางกูระ หมู่ที่๓
 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

บิดาชื่อ นายบุญชู มารดาชื่อ นางนิ่ม

คู่สมรสคนที่ ๑ นางเริ่ม (เป็นชาวกรุงเทพมหานคร) มีธิดา ๒ คน คือ

๑ นางเปรมปรีดี สมรสกับ พล.ร.ท. ประมวล เกษร ร.น. มีบุตร
 ๒ คน คือ (๑) นายชยุตม์ เกษร (๒) ร.อ. วรัญ เกษร ร.น.

๒ นางสดศรี สมรสกับ นายแพทย์สุรพงศ์ อำพันวงษ์ มีบุตร ๒
 คน คือ (๑) นายสรโชติ อำพันวงษ์ (๒) นายรัฐพงศ์ อำพันวงษ์

เมื่อคู่สมรสคนที่ ๑ ถึงแก่กรรม ได้แต่งงานกับ นางกุลยา เป็นชาว
 จังหวัดลำปาง ไม่มีบุตร - ธิดา

การดำรงตำแหน่งในอดีต

- ๑ อดีตข้าราชการ กระทรวงการต่างประเทศ
- ๒ อดีตผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา ๓ สมัย
- ๓ อดีตคณะกรรมการข้าราชการ จอมพลป.พิบูลสงคราม เป็นเวลา ๑๐ ปี.
- ๔ อดีตเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- ๕ อดีตเลขานุการอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ๖ อดีตหัวหน้าพรรคธรรมาธิปัตย์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

- ๑ ๑๑ พ.ค. ๒๔๕๓ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)
 - ๒ ๕ ธ.ค. ๒๔๕๕ ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)
 - ๓ ๕ ธ.ค. ๒๔๕๖ ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)
 - ๔ ๕ ธ.ค. ๒๔๕๗ ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ช.)
- ถึงแก่กรรม เมื่อ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ด้วยโรคมะเร็งอายุ ๘๕ ปี.
- พระราชทานเพลิงศพ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม เมื่อ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗

หนังสืออ้างอิงและผู้ให้ข้อมูล

หนังสือ หรือเอกสารอ้างอิง _ เกี่ยวกับวัดพัทธสีมา มีดังนี้

๑. หนังสือประวัติ วัดพัทธสีมา ตำบลท่าซอม อำเภอหัวโกร
จังหวัดนครสวรรค์ เรียบเรียงโดยร้อยตำรวจเอก เปี่ยม บุญยะโชติ
พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕
๒. หนังสือ แลหลังปากหนังสือของเรา เรียบเรียงโดยดอกเตอร์
ไสว สุทธิพิทักษ์ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔
๓. หนังสือ แศรพิศลปวัฒนธรรม ของกรมศิลปากร พิมพ์เมื่อ
พ.ศ. ๒๕๓๖
๔. หนังสือสารคดีชุดถิ่นทองของไทย นครสวรรค์ เรียบเรียง
โดย สมัย สุทธิธรรม พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕
๕. หนังสือ ๕๐ กษัตริย์ไทย เรียบเรียงโดย อุดม ประมวลวิทย์
สำนักพิมพ์โอเดียนบุ๊คสโตร์ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘
๖. เอกสารจากสมุดข่อยของวัดพัทธสีมา แปลโดยผู้เชี่ยวชาญ
กองโบราณคดี กรมศิลปากร
๗. จากการพิสูจน์ การตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญของสำนักงาน
โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๑๑ นครสวรรค์ เมื่อวันที่ ๑๕
ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ และมีเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดพัทธสีมา

๘๘

(๑) พระครูสิทธิธรรมวิรักษ์ (จันทิโย สิทธิมโน) เจ้าอาวาสรูป
ปัจจุบัน (พ.ศ.2542)

(๒) นายเม่ง สิงห์บุญ เป็นศิษย์วัดพัทธสีมา มัธยมบาลวัด
มีอายุ 84 ปี (พ.ศ. ๒๕๔๒)

(๓) พันโท วิเชียร เพ็งล่อง บุตรพ่อหมี่ แม่ช้วน เพ็งล่อง
เป็นชาวพัทธสีมาโดยกำเนิด

(๔) อาจารย์ อินทร์ ทิตสุวรรณ (มหาอินทร์) บุตรพ่อหมี่
แม่เกตุ เป็นชาวพัทธสีมาโดยกำเนิด

(๕) นายเต็ค มากเกลี้ยง หรือภิกขุเต็ค เป็นบุตร นางเปี้ย
นายวุ่น มากเกลี้ยง เป็นหลานชายของ พระอธิการเอียด อินทรคนะ

(๖) ครูผ่อง สุขเจริญ เป็นบุตรของ นางสาวพลับ นายสุข
สุขเจริญ เป็นหลานชายของพระอธิการโรย พัทธสโร

(๗) นายสาคร นะขาว เป็นบุตร นายหลัม นางนุ่น นะขาว
เป็นหลานชายของพระโปฏิบัติกา พ่วง ฮัธสโร

(๘) นายหิน บุตรสามบ่อ เป็นบุตร นายถน นางแปลก บุตร
สามบ่อ เป็นน้องชายของ พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ (เทิ้ม จันทมโน)

(๙) นางจัน เพชรสงฆ์ อายุ 90 ปี เมื่อ พ.ศ. 2542 เป็นชาว
บ้านบางคูระ หมู่ที่ 3 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
เป็นมารดา นางจวน เพชรสงฆ์และอาจารย์ เจริญ เพชรสงฆ์ มารดา นางจวน
เพชรสงฆ์ และอาจารย์ เจริญ เพชรสงฆ์เป็นผู้ให้ข้อมูล พระอุปัชฌาย์ จ้วน
อัมมรตโน วัดบ้านค่าน

พ่อท่านหนูจันทร์ ปุณฺณสุวรรณโณ
อดีตพระเถระวิปัสสนากัมมัฏฐาน

พ่อท่านหนูจันทร์ ปุณฺณสุวรรณโณ

พ่อท่านหนูจันทร์ เดิมชื่อ หนูจันทร์ นามสกุล จันทร์ปาน เกิดที่บ้าน
เกาะชลบท ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรงกับวัน
พฤหัสบดี เดือน 6 ปีมะเมีย (พ.ศ.2436) โยมบิดาชื่อ นายศักดิ์ โยมมารดาชื่อ นาง
จันทร์คง มีพี่น้องรวมกับ 6 คน คือ

1.นางพัฒน์ คัคเถื่อน	2.พ่อท่านหนูจันทร์
3.นางจัน จันท์ไพบ	4.นางหล้า ศรีจันทร์คง
5.นางห่อแก้ว ปานคง	6.นางทับ แก้วเขียว

การศึกษา

พ่อท่านได้ศึกษาจากวัดแดง โดยศึกษาลัทธิไทยและลัทธิขงจื๊อ โดยหลวงพ่อ
อินทร์ (ชาวหนองชีพน) เจ้าอาวาสวัดแดงเป็นผู้สอน เมื่ออายุ 18 ปี พ่อท่านได้
บรรพชาเป็นสามเณรอยู่ 1 พรรษา ก็ได้ลาสิกขาออกมาช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ
ต่อมาประมาณ พ.ศ.2455 พ่อท่านมีอายุ 20 ปี ก็อุปสมบทตรงกับเดือนกรกฎาคม ณ
อุโบสถวัดแดง โดยมีพระครูพนังศรีวิสุทธิพุทธภักดี วัดศาลาแก้วเป็นพระอุปัชฌาย์
พระอาจารย์ขุ วัดศาลาแก้ว เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์บม วัดศาลาแก้ว
เป็นพระอนุศาสนาจารย์ พ่อท่านได้จำพรรษาอยู่ที่วัดแดง ตั้งแต่ พ.ศ.2455-2457 ได้
ศึกษาเล่าเรียนเจ็ดตำนานและพระปาฏิโมกข์

พ.ศ.2458-2459 หลวงพ่อได้ย้ายสำนักไปอยู่วัดสระโพธิ์ เพื่อเรียนมูลบทกัจจายะ
ซึ่งเรียนรุ่นเดียวกับพระครูแก้ววรคุณ ใช้อักษรขอมเป็นคำอ่านและคำเขียน

พ.ศ.2460-2461 พ่อท่านได้ย้ายไปอยู่สำนักวัดใต้ฝั่งตะวันตก อำเภอปากพนัง
เพื่อศึกษาพระธรรมบทรุ่นเดียวกับหลวงพ่อบุ วัดเสาธง โดยมีพระครูปลัดหนูเป็น
ผู้สอน จากนั้นพ่อท่านก็เริ่มเป็นนักเทศน์

พ.ศ.2462-2463 พ่อท่านได้ย้ายไปอยู่ที่วัดปากเบ็ด ตำบลบางใบไม้ อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อสอนธรรมให้พุทธบริษัทและภิกษุสามเณรในวัดนั้น

พ.ศ. 2464-2466 พ่อท่านได้ย้ายกลับมาจำพรรษาที่วัดแดง ในช่วงจังหวะนี้พ่อท่านได้เริ่มลงมือบูรณะอุโบสถหลังเก่าขึ้นใหม่ทั้งหลัง โดยนิมนต์พระอาจารย์บัวแก้ว วัดพัทธสีมา เป็นช่างก่อสร้าง และจ้างนายไล่ ชาวจังหวัดสงขลาเป็นผู้ปั้นจั่วอุโบสถ

พ.ศ. 2466 ได้ร่วมกับพ่อท่านแฉะเจ้าอาวาส สร้างพระประธานไว้ในอุโบสถ จำนวน 3 องค์ โดยค่านะบ้ำาของพ่อท่านแก้ว วัดเจดีย์หลวง กำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2467-2476 พ่อท่านได้ย้ายไปอยู่วัดทองพูน ทำหน้าที่แทนเจ้าอาวาสและทางกำเภอดำรงตั้งเป็นพระอธิการ แต่พ่อท่านไม่เคยรับตำแหน่งตราตั้งเจ้าอาวาส ขณะที่อยู่วัดทองพูนนี้ ท่านได้สร้างกุฏิ โรงธรรมศาลา ครุฑฉันทน์ ศิวสงฆ์ และในระยะนี้ท่านได้จำพรรษาที่วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร 1 พรรษา เพื่อจัดหาไม้สร้างอาคารเรียน โรงเรียนวัดทองพูน จำนวน 4 ห้อง ปีถัดมาได้จำพรรษาที่วัดควนคินแดง อำเภอสทิงพระ เพื่อเตรียมไม้ไปสร้างกุฏิวัดทองพูนจนสำเร็จ 2 หลัง

พ.ศ. 2477-2478 พ่อท่านได้ย้ายกลับไปจำพรรษาที่วัดแดงอีกครั้ง เพื่อตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นที่วัดแดง จัดสอนวิชาตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการสมัยนั้น พ่อท่านรับภาระในการหาครูสอนและหาเงินตอบแทนครู นับว่าเป็นปีที่สำคัญที่พ่อท่านได้ริเริ่มวางรากฐานการศึกษาของโรงเรียนวัดแดง ซึ่งต่อมาเป็นโรงเรียนประชาบาลจนถึงปัจจุบัน จากนั้นพ่อท่านได้ไปจำพรรษาที่วัดทองพูน เพื่อดูแลการจัดการศึกษาทั้งนักเรียนและนักธรรม

พ.ศ. 2487-2490 พ่อท่านไปจำพรรษาที่วัดบ้านดำน อำเภอน้ำพรหม ได้เป็นประธานในการจัดงบประมาณไปกิจศพพระอาจารย์ฉ้วน เจ้าคณะตำบลท่าชะอม และได้ทำการก่อสร้างอุโบสถ ครุฑฉันทน์ กุฏิ และเสนาสนะอื่นๆเป็นอันมาก พร้อมทั้งการก่อสร้างโรงเรียนวัดบ้านดำน

พ.ศ. 2491-2492 พ่อท่านย้ายไปอยู่ที่วัดท่าลิพง อำเภอน้ำพรหม ได้บูรณะอุโบสถและปรับปรุงบริเวณพื้นที่อุโบสถ

พ.ศ. 2493-2515 พ่อท่านได้ย้ายมาจำพรรษาที่วัดพัทธสีมา ตำบลท่าชะอม อำเภอน้ำพรหม เพื่อบำเพ็ญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ในระหว่างที่อยู่วัดพัทธสีมาพ่อท่านได้เป็นประธานในการสร้างอุโบสถ สร้างโรงเรียนวัดพัทธสีมา สร้างทางเข้าบริเวณวัด ใน

ระหว่างที่อยู่วัดพัทธสีมาพ่อท่านยังได้ไปจำพรรษาที่วัดปากน้ำในอำเภอหาดใหญ่ 1

พรรษา

พ.ศ.2516 พุทธบริษัทของวัดแดงได้ไปนิมนต์พ่อท่านมาจำพรรษาที่วัดแดงและได้สร้างกุฏิถวายพ่อท่าน 1 หลัง และในปีที่พ่อท่านมาจำพรรษาก็ได้ดำเนินการสร้างทางเท้าคอนกรีตจากครัวฉนวนผ่านกุฏิต่างๆเพื่อเชื่อมต่อกันภายในวัด

พ.ศ.2518 ได้ชักชวนพุทธบริษัทสร้างตุ่มซีเมนต์เก็บน้ำฝนไว้ในวัดแดงจำนวน 33 ใบ และได้ทำการปลูกป่าไม้ตะเคียน มะม่วงและไม้อื่นๆอีกจำนวนมาก

พ.ศ.2520 พระครูปัญญธารานุวัตร เจ้าอาวาสวัดแดง ได้ทำการก่อสร้างกุฏิหลังใหม่แทนหลังเก่าที่ชำรุดให้พ่อท่านขึ้น 1 หลัง

พ.ศ.2521 พ่อท่านได้ดำเนินการสร้างศาลาเฝ้าและถนนทางเข้าเฝ้า

พ.ศ.2523-2524 พ่อท่านได้สร้างศาลากลางวัดขึ้น 1 หลัง

พ.ศ.2525 บูรณะสระน้ำและบริเวณริมสระเพื่อความสะอาดของผู้ใช้

ชีวิตที่ล่วงมาของพ่อท่าน จัดได้ว่าเปี่ยมพระบารมีพัฒนา ได้ใช้ชีวิตเพื่อการศึกษาศาสนาอย่างแท้จริง ในช่วงเวลาพร้อมกันนั้นก็มิได้ละเว้นการบำเพ็ญเพียรทางด้านวิปัสสนาธุระ

พ่อท่านหนูจันทร์ เป็นพระเถระผู้ใหญ่ของหลายๆวัดที่ได้ฟังบารมี เป็นศิษย์เอกอีกรูปหนึ่งของพ่อท่านชู่เจ้าผู้เรืองเวทย์แห่งวัดพัทธสีมา ได้รับความเคารพบูชาจากชาวนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง ทั้งชาวมาเลเซีย สิงคโปร์ก็มีไม่แพ้ที่ที่มีความเลื่อมใสในพ่อท่าน เพราะพ่อท่านมีเมตตาสูง ไม่เคยรังเกียจยากดมีเงินอย่างไรเสมอกันหมด พ่อท่านชอบที่จะอยู่ในที่อันสงบวิเวก เช่น ป่าช้า เพื่อทำวิปัสสนากัมมัฏฐาน ปฏิบัติจิตให้ตั้งอยู่ใน สติ สมาธิ ปัญญา แผ่เมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย บุคคลที่ได้คุยกับพ่อท่านจึงเกิดความปีติยินดี สุขายใจ ก่อนที่พ่อท่านจะได้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน พ่อท่านได้ศึกษาไสยเวทย์ต่างๆ จนกระทั่งเลื่องลือในการทำสายเฮวเป็นของขลัง ครั้นต่อมาได้เพ่งบำเพ็ญเพียรทางวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อกำจัดกิเลส หาทางพ้นทุกข์จนสิ้นอายุของพ่อท่าน

จริยวัตรของพ่อท่านเปี่ยมล้นไปด้วยความเมตตาทั้งต่อคนและสัตว์ดิ้นรน ผู้มีความทุกข์เดือดเนื้อร้อนใจ พ่อท่านก็เป็นทีที่พึ่งที่จะให้ความสว่าง บำบัดความทุกข์โศก

ไม่เลือกชั้นวรรณะ สอนธรรมให้นำไปปฏิบัติ ตำแหน่ง สมณะศักดิ์ใดๆของท่านก็ไม่
รับไปเก็บดี

กฤดาภินิหาร

เรื่องที่ 1 เมื่อปี 2521 พัฒนาการจังหวัดนครศรีธรรมราชและสภานุศิษย์ ได้พร้อมใจ
กันจัดสร้างรูปเหมือนบูชา ขนาดหน้าตัก 4 นิ้ว เนื้อชิลิกา จำนวนไม่ต่ำกว่า 1000
องค์ ปรากฏว่าเมื่อหล่อออกมาได้ 66 องค์ ได้มีชาวบ้านไปยื่นดูมากมายได้บ่นตำหนิ
รูปหล่อนั้นต่างนานา เช่น คอขาวไปบ้าง หูขาวไปบ้าง ตาไม่เท่ากันบ้าง คอเอียงไป
บ้าง ไม้หมักคิ้วตัวจริงข้าง ล้วนแล้วเป็นเรื่องของการตำหนิ พลหล่อองค์ที่ 67 แก้วก็
แตกออก จะซ่อมอย่างไรก็ไม่ได้ สุดท้ายทางคณะกรรมการต้องยุติการหล่อรูปเพียงแค่นั้น
การหล่อครั้งนั้นได้มาเพียง 66 องค์

เรื่องที่ 2 ในยามปกติที่พ่อท่านอยู่ในกุฏิ บังเอิญถ้าผู้หนึ่งจะเข้าไปนมัสการพ่อท่านโดย
คนเดียวตามลำพังไม่มีบุคคลที่สองอยู่ด้วย จะมองไม่เห็นพ่อท่านเลย คล้ายกับว่าพ่อ
ท่านไม่อยู่ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นพี่สาว น้องสาว หรือญาติๆของพ่อท่านเอง หรือจะเป็น
ใครก็แล้วแต่ก็ไม่มีโอกาสที่จะได้เห็นพ่อท่าน ซึ่งมีประสบการณ์เจอกันหลายคน
เรื่องที่ 3 เหรียญทุกรุ่นของพ่อท่าน มีข้อห้ามว่าห้ามนำไปอัดกรอบ เพราะจะสูญหาย
อาจารย์วีนัน สังข์ดวงชา โรงเรียนเชียรใหญ่ อดีตศิษย์วัดแดงได้นำไปทดลอง ซึ่ง
เหรียญนั้นเป็นรุ่นแรกที่ออก ณ วัดพัทธสีมา ปรากฏว่าอยู่ได้เพียง 3 วัน ก็หลุดสูญ
หายกลายไปไม่มีร่องรอย

เรื่องที่ 4 คุณพล ไทรแก้ว บ้านอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอเชียรใหญ่ ตามปกติ
คุณพลไม่นิยมนับถือศรัทธาหลวงพ่อดูไรๆมาก่อน แต่กลับต้องมานับถือศรัทธาเลื่อมใส
ในพ่อท่านหนูจันทร์อย่างแน่นแฟ้น มูลเหตุก็มาจากว่า คุณพลได้ขับรถกระบะไปทำแร่ที่
อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ซึ่งไปๆมาๆอยู่เป็นประจำ จังหวะหนึ่งวันหนึ่งรถเกิด
อุบัติเหตุเสียหลัก พลิกลงข้างทางหลายรอบเกือบตกเขา รถไม่เสียหายมากนัก ทุกคน
ในรถปลอดภัย หันไปดูที่กระจกหน้ารถ ปรากฏว่ามีภาพถ่ายรูปร่างของพ่อท่านติดอยู่
โดยคุณพลเองไม่ทราบว่าใครเป็นผู้นำภาพถ่ายของพ่อท่านมาติดไว้และติดไว้ตั้งแต่

เมื่อไร ทำให้คุณพลเชื่อเหลือเกินว่าที่รอดมาได้ในคราวนั้นเป็นเพราะบารมีของท่าน จึงได้เลิกรพฐาตั้งแต่นั้นมา

เรื่องที่ 5 ราษฎรที่อยู่ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร ได้เล่าให้ฟังเมื่อครั้งได้ไปช่วยงานปลงศพของท่านว่า มีลูกชายไปทำเหมืองแร่ที่ห้วยมุด อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เหมืองเกิดถล่ม ลูกชายได้ร้องเรียกให้เพื่อนช่วย ขณะนั้นเพื่อนอายุอยู่ห่างกันมาก กว่าที่จะมาช่วยทันดับทรายที่บวมถึงคอหอย รอดตายมาได้ เสรีแล้วเพื่อนที่มาช่วยมาเล่าให้ฟังว่า ที่เรียกให้ช่วยนั้น ไม่ได้ยินเลย แต่เมื่อมีใครกระซิบบอกให้หนีกลับ พอลูกกลับไปก็เห็นเพื่อนกำลังจมลงไปพอดีจึงได้เข้าไปช่วยได้ทัน ซึ่งปรากฏว่าลูกชายของคนมีสายเฒาของท่านอยู่

เรื่องที่ 6 เมื่อเดือนมิถุนายน 2527 มีการฉกฉวยที่ดินป่าช้าวัดแดง ซึ่งอยู่ในคลองศาลโคตร ขณะที่มีหลายคนเข้าไปวางดอกไม้จันทร์ที่โรงศพอย่างเนืองแน่นอยู่นั้น ลูกศาลโคตรคนสุดท้ายได้วิ่งลงมา 2 ลูก ได้เฉี่ยวร่างของบุคคลชนิคเส้นยาแดงผ่าแปด ไม่มีใครได้รับอันตราย ทั้งสองคนเล่าให้ฟังนั้นค่างมีเหรียญรุ่นแรกของพ่อท่าน

เรื่องที่ 7 เป็นเรื่องของเมตตาบารมีที่มีต่อสรรพสัตว์ ปรากฏเล่นซัดในสมัยที่พ่อท่านจำพรรษาที่วัดพัทธสีมา ได้มีชะมดตัวหนึ่ง ได้เข้ามาอาศัยอยู่กับพ่อท่านที่ในวัด พ่อท่านได้เอาเศษจิ๋วผูกคอให้ วันหนึ่งชะมดได้ไปกินไก่ของชาวบ้านเหมือนที่เคยกระทำ ชาวบ้านก็แอบซุ่มดักยิง ปรากฏว่ายังไม่ออก ชาวบ้านจึงไปเล่าให้พ่อท่านฟัง พ่อท่านก็เรียกชะมดเข้ามาหา เอามือลูบหัวแล้วบอกว่า อย่าไปยุ่งกับของเขานะลูกนะ ตั้งแต่นั้นมาชะมดตัวนั้นก็ไม่ได้ไปรบกวนไก่ของชาวบ้านอีกเลย อยู่แต่บริเวณใกล้ๆ ญาติของพ่อท่านพล่อกันไม่ให้ไปไล่ไปไหนเลย

บางวัน พ่อท่านได้ให้พระเณรมาคัดเป็นชั้นเล็กๆ ให้ได้ 40 ชั้น พระที่ทำถามพ่อท่านว่าจะเอาทำอะไร พ่อท่านบอกว่าให้กระรอกกิน สักครูพ่อท่านก็ส่งเสียงเรียกกระรอกที่อาศัยอยู่ในป่าใกล้ๆ กับญาติเข้าไป กระรอกจะกระโดดลงมาจากหลังมือพ่อท่านก็โอบกอดให้ที่ละจับสองจับ กระรอกก็จะกระโดดลงมาจากแล้วกระโดดจับต้นไม้ พ่อท่านทำอยู่เช่นนี้จนหมดกล้วยทั้ง 40 ชั้น และพอดีกับกระรอกที่ลงมา 40 ตัว

จับไหบพ้อท่าบให้ตัดกล้วย 30 จีบ ก็จะมีกระรอกลงมา 30 ตัว กระรอกที่ลงมาจับกล้วยเป็นอาหารนั้นต่างก็ทยอยเข้าไปรับที่ละตัวอย่างมีระเบียบโดยลำดับที่ดี เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ที่ได้พบเห็นแล้วทั้งนก

หรือแม้แต่ตอนที่พ่อท่านย้ายกลับไปจำพรรษาที่วัดแดง ก็จะพบว่าที่กุฏิของท่านจะมีไก่ป่าเข้าไปกินเศษอาหาร เศษข้าว โดยไม่มีใครกล้าทำร้าย เมื่อท่านมรณภาพสัตว์ต่างๆก็ได้หายไปด้วย

อีกเรื่องที่จะเขียนบอกเล่าให้ทราบ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2527 คือที่หมู่บ้านเนินหนองหงส์ อำเภอปากพนัง ได้เกิดฟ้าผ่าลงมาถูกบ้านเรือนชาวบ้านหลังหนึ่ง พ่อกับแม่ไปไถ่นาปล่อยให้ลูกชายวัย 10-11 ขวบ เฝ้าอยู่บ้าน ผลปรากฏว่าบ้านทั้งหลังพินาศเป็นจุลในพริบตา ชาวบ้านต่างวิ่งมาดูที่เกิดเหตุเข้าใจว่าคงมีคนตายหลายคน เมื่อไปถึงกลับพบว่ามีเด็กชายนอนคว่ำหน้าอยู่ท่ามกลางเศษไม้ที่ทับร่างอยู่ ชาวบ้านช่วยกันรื้อไม้ ออกแล้วลากเด็กออกจากซากปรักหักพัง เด็กมีอาการหาวผวาหน้าซีด แต่ไม่มีการหายใจหรือบาดแผลใดๆเลย เหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น เด็กคนนั้นห้อยเหรียญพ้อท่าบด้วยสายเชือกสีขาว ใบงาปลงศพพ้อท่าบชาวบ้านเนินหนองหงส์จึงได้บริจาคข้าวสารมาร่วมงานหลายกระสอบ เพราะศรัทธาในพ้อท่าบ

พ่อท่านหนูจันทร์ เป็นเกจิอาจารย์อีกรูปหนึ่งที่แก่กล้าในด้านวิทยาคมและไสยเวทย์ สามารถเรียกและตัดเหล็กไหลได้เช่นเดียวกันกับพ่อท่านจันทร์ สุเมธ วัดทุ่งเพื่อเก็บที่ดั่งแบบความเคารพศรัทธาของชาวบ้านตลอดมา

วัตถุมงคลที่จัดสร้างมาแล้ว

เมื่อตอนที่พ่อท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดพัทธสีมา ได้สร้างเครื่องรางเป็น ผ้าประเจียด พิศมร และสายเอว ให้แก่ลูกศิษย์ที่มีความเลื่อมใส สำหรับสายเอวนี้มีวิธีการจัดสร้างโดยการใช้ผ้าขาวาว 11 สดก กว้างพอประมาณ ตัดเป็นริ้ว 3 ริ้ว แล้วเย็บถักกระลงในแต่ละริ้วเต็มหมดทั้งสามริ้ว ต่อจากนั้นก็นำมาวัดขึ้นเป็นเกลียว 3 เกลียว สุดท้ายก็พันเป็นเส้นเดียวกันเรียกว่า สายเอว นับว่าเป็นยอดคงกระพันชาตรี แล้วคลาดจากสราคราฐทั้งหลาย ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก

การจัดสร้างเหรียญพ้อท่านเมื่อ พ.ศ.2516 อายุครบ 80 พรรษา เป็นเหรียญรุ่นแรกโดยพระครูสิทธิธรรมวิริย์ เจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา เป็นผู้ดำเนินการจัดสร้าง

ลักษณะเหรียญเป็นรูปไข่ขนาดเล็ก เนื้อทองแดงรมดำ ด้านหน้าเป็นรูปครึ่งองค์ ด้าน
ขอบล่างของเหรียญเป็นตัวอักษรตามแนวโค้งเขียนว่า อาจารย์หนูจันทร์ ด้านหลังเป็น
ทับศัพท์เจ้า ๙ พระองค์ ขอบบนตัวอักษรว่า วัดพัทธสีมา ขอบล่างเขียนว่า พ.ศ.2516
เหรียญรุ่นที่สอง จัดสร้างขึ้นในโอกาสวางศิลาฤกษ์วิหารวัดพัทธสีมา ในปีพ.ศ.
2519

เหรียญรุ่นที่สาม เป็นรูปใบโพธิ์ยอดแหลม ขนาดเล็ก สร้างเป็นที่ระลึกในการ
จัดตั้งมูลนิธิวัดบ้านค่าน เมื่อ พ.ศ.2523

เหรียญทั้งสามรุ่น ได้จัดสร้างขึ้นที่วัดพัทธสีมา สมัยที่พ่อท่านหนูจันทร์ได้จำ
พรรษาที่วัด ต่อมาพ่อท่านได้ไปจำพรรษาที่วัดแดง บรรดาลูกศิษย์ก็ได้จัดสร้างวัตถุ
มงคลขึ้นอีก 2 อย่าง ในขณะที่ท่านมีชีวิตรอยู่ คือ รูปเหมือนหน้าคัก 4 นิ้ว (สร้างได้
56 องค์ เกิดปาฏิหาริย์เข้าแตก) กับภาพถ่ายพ่อท่านขนาด 1 นิ้ว อัดกรอบพลาสติก
หลังจากที่ท่านได้มรณภาพแล้ว บรรดาลูกศิษย์ได้จัดทำเหรียญรุ่นแรกของวัด
แดงออกมา 2 พิมพ์

พ่อท่านหนูจันทร์ ได้มรณภาพเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2525 เวลา 17.30
น. ด้วยโรคลมปี่ปัจจุบัน รวมอายุ 89 ปี พรรษา 69

ก่อนที่พ่อท่านจะมรณภาพไม่นาน สิชยานุศิษย์ได้ถามพ่อท่านว่า ถ้าหาก
มรณภาพลงสังขารพ่อท่านจะเป็นอย่างไร และจะให้จัดการอย่างไร พ่อท่านตอบว่า จะ
ให้เผาเปลือกก็ได้ ไม่ให้เผาเปลือกก็ได้ จะเผายังไงไหนละ แต่อย่างไรก็ตามห้ามเก็บศพไว้
ขอให้ทุกคนช่วยกันเผาทำลายเมื่อถึงเวลาอันสมควร เพราะถ้าเก็บไว้นานจนรุ่นหลังก็ไม่
มีใครรู้จัก ขอให้เผาทำลายเสีย ทำให้คณะศิษย์นี้ยิ่งอิงไปตามๆกัน หลังจากเก็บศพพ่อ
ท่านไว้ 2 ปี ก็ได้เปิดศพพ่อท่านอีกครั้งเมื่อวันศุกร์ที่ 10 สิงหาคม 2527 ปรากฏว่า
สังขารคงทนไม่เปื่อย แห้งแข็งและเป็นสีดำ ต่อมาในวันจันทร์ที่ 13 สิงหาคม 2527
ตอนบ่าย 3 โมง ก็ได้ทำการปลงศพพ่อท่านตามคำสั่ง รับปลงศพประชาชนมากมาย
ต่างกรูกันเข้าไปเก็บจิ๋วไว้สักการบูชา

ปริบทชุมชน

อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำขวัญ

เมืองนกั๋ง ทุ่งนาข้าว

ข้าวทะเล เสน่ห์หาดทราย มากมายศิลปิน

อำเภอหัวไทร เป็นอำเภอในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และแยกออกจากอำเภอปากพนัง เมื่อเกือบร้อยปีก่อน เป็นอำเภออยู่ข้าว อยู่น้ำในอดีต แม้ในปัจจุบันจะลดพื้นที่ทำนาลงก็ยังคงเป็นเมืองอยู่ข้าวมากกว่าอำเภออื่น เกล็ดลักษณะของบ้านเมือง ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของคน เพราะพื้นที่กว้างขวางปราศจากร่มเงาจากไม้ยืนต้นอื่น นอกจากต้นตาลโตนด เพราะแสงแดดแผดเผาให้ความร้อนอยู่ตลอด และเพราะลมทะเลหอบไอน้ำเค็มมาล้นผืนผิวยู่เป็นนิจย์ ทำให้ชาวอำเภอหัวไทร เข้มแข็ง กร้านกล้า อดทน และเป็นนักต่อสู้ทุกอย่างตั้งแต่เดินเท้าอากาศจนถึงการงาน และการผจญชีวิต

คนเก่งจากหัวไทร จึงปรากฏอยู่ในวงการต่างๆอย่างมากมาย ทั้งด้านราชการ นักธุรกิจ ศิลปินหลายสาขา

คนที่ออกไปศึกษาเล่าเรียน ทำงานในเมืองหลวง เป็นกณมิคุณภาพจะออกชื่อเพื่อทบทวนความจำกันไว้น้าง

(๑) ร.ต.อ. เปี่ยม บุญยะโชติ อดีต ผ.ส. หลายสมัย เลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปจากหัวไทรและนำอะไรๆ มาให้
หัวไทรจนกุ่มก่ำแผ่นดินเกิด

(๒) พระราชธรรมเวที (เรือง วุฒิญาโณ) อดีตเจ้าคณะจังหวัด
นครศรีธรรมราช เป็นพระเถระผู้ทรงความรู้ และความคิด

ทั้งสองท่านนั้น ล่วงลับไปแล้ว แต่คนหัวไทรก็ควรภาคภูมิใจมิใช่หรือ
อำเภอหัวไทร เป็นอำเภอที่อยู่ทางตอนใต้สุดของจังหวัดนครศรีธรรมราช
เป็นอำเภอที่ 6 ที่มีเขตติดต่อกับทะเลทางอ่าวไทย

มีพื้นที่ประมาณ 284,203 ไร่ หรือ 454.77 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ใน
เขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบเหมาะแก่การทำนา
มีอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอปากพนัง และอำเภอเชียรใหญ่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอชะอวด
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอดวนขุน จังหวัดพัทลุง และ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทย

ประวัติอำเภอหัวไทร

ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2447 สถานที่ตั้งเดิมอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลเขาพังไกร เรียกว่า "อำเภอเขาพังไกร" ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2449 ได้ย้ายที่ตั้งอำเภอจากเขาพังไกร มาตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 ตำบลหัวไทร จึงเรียกชื่ออำเภอว่า "อำเภอหัวไทร" ต่อมาใน พ.ศ. 2467 ทางราชการได้ลดฐานะอำเภอลงเป็น "กิ่งอำเภอหัวไทร" ขึ้นต่ออำเภอ ปากพนัง และ เมื่อ พ.ศ. 2467 ได้ย้ายสถานที่ตั้งที่ว่าการกิ่งอำเภอหัวไทร มาตั้ง อยู่ในหมู่ที่ 8 ตำบลหัวไทร และเมื่อ พ.ศ. 2481 ได้ยกฐานะจากกิ่งอำเภอเป็น อำเภอหัวไทร มาจนปัจจุบันนี้

นายอำเภอคนแรก ชื่อ หลวงประจันต์ จูฑารักษ์ (ก้าน สีวาชะวิโรจน์)

10/2/56

นายอำเภอหัวไทร

นายอำเภอหัวไทร

เสน่ห์หาดทราย

ตำบลเกาะเพชร ตำบลหน้าสตน มีชายหาดยาวไปถึงอำเภopakพนัง เหมาะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น บริเวณตำบลหน้าสตน องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าสตน ได้จัดบริเวณชายหาดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ปรากฏว่าได้ดึงดูดให้มีคนได้มามากขึ้นไปเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้และทั้งนั้น เพราะได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

มากมาศิลปิน

ศิลปินพื้นบ้านของอำเภอหัวไทร ได้แก่ หนังสือตลุง มโนราห์และ เพลงบอก โดยเฉพาะเพลงบอกป่าน ได้สร้างชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพลงบอกป่าน เป็นเพลงบอกของนายป่านบอด นายป่านบอดเกิดที่อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจุบันได้เกิดหนังสือตลุง มโนราห์ นักคิด นักเขียนกาพย์กลอนทั้งนักเรียน เยาวชนของอำเภอหัวไทรเพิ่มขึ้นมากมาย เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม

ผู้เขียนหวังว่าท่านผู้อ่านที่เป็นคนหัวไทร และคนที่รักหัวไทรจะได้ช่วยกันสืบสานของดีมีคุณค่าของอำเภอหัวไทร เราจะพัฒนาให้เป็นประโยชน์กับลูกหลานชาวอำเภอหัวไทรในวันข้างหน้า

รำลึกถึงหัวไทรในอดีต

หัวไทรเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่สุดแดนใต้ของจังหวัด มีเขตติดต่อกับอำเภอระโนด เริ่มแรกทางราชการตั้งเป็นกิ่งอำเภอแล้วยกระดับเป็นอำเภอในเวลาต่อมา สภาพของพื้นที่เป็นที่ราบส่วนใหญ่และมีป่าพรุหลายแหล่ง เช่น ป่าพรุแถวหน้าท่าเตียน ท้องอ่าว ควนเค็ริง ควนยาว ควนป้อม ควนโถ ในอดีตสภาพป่าพรุดังกล่าวอุดมสมบูรณ์มากมีไม้نانาชนิด เช่น ไม้เตียว ไม้เสม็ด ไม้จันทน์ เป็นต้น และยังมีจุลธรรมชาติจำวนมากมายในป่าดังกล่าว มีปลาน้ำจืดนานาชนิด เช่น ปลาหมอ ปลาช่อน ปลาดุก ปลาลำพัน และปลาไหลมาก นอกจากนี้ก็มีป่าพรุไม้เสม็ดที่หัวหินช้างเขาบาทตลอดเลยตลาดดอนไบนิดเดียว และแถวเขาสามแก้วอีกมากมาย ปัจจุบันมีหลงเหลือให้เห็นอยู่บ้าง

โดยที่หัวไทรมีสภาพเป็นพื้นที่ราบ คนหัวไทรในอดีตมีอาชีพทำนาข้าวเป็นหลักในทุกตำบล การทำนาอาศัยฝนฟ้าธรรมชาติ ใช้วัว ๒ ตัว กรอบแอกลากคันไถโดยมีคนจับหางยามเดินตามหลังวัว ภาษาที่ใช้บังคับวัวเวลาไถนาเท่าที่จำได้ถ้าต้องการให้วัวเดินเข้าคลองไถจะตะโกนว่า "เข้า" ถ้าจะให้เดินตรงตะโกนว่า

“แจ่ง ๆ” ถ้าต้องการจะหมูนกกลับตะโกนว่า “พาย ๆ หัน” เป็นต้น การทำนาเริ่มไถ
ปลาย ๆ เดือนหก เมื่อฝนพัดตกหรือหลังหลวงนาแรกนา คนสมัยก่อนจะไม่ลงมือ
ไถนา ก่อนหลวงนาแรกนาเป็นอันขาด การไถนา नियมไถตอนเช้าถึงเที่ยงแล้วหยุดพัก
ว้าวและคนไถเรียกว่า แก่ไถ การไถนาส่วนใหญ่ผู้ชายเป็นคนไถ ส่วนภรรยาและลูก
จะทำข้าวห่อไปส่งที่นาแต่ก็มีบ้างที่ผู้หญิงเป็นคนไถนา การไถนาจะไถ ๒ - ๓ ครั้ง
แรกเรียกว่า ไถตะ ครั้งที่ ๒ เรียกว่า ไถแปร ครั้งที่ ๓ เรียกว่า หว่าน คือหว่านข้าว
แล้วไถกลบ ปุ๋ยก็ใช้ปุ๋ยธรรมชาติ เช่น ชีวัว แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องใช้ปุ๋ยเลย คนหัวไทร
นิยมทำนาหว่านแต่ก็มีบ้างที่ทำนาดำแต่ไม่มาก การใช้วัวไถนาทำให้ชีไถเล็ก หน้าดิน
ไม่เสียปุ๋ยไม่หมดไป ไถ ๓ ครั้ง หญ้าก็ไม่รก ไถหว่านเสร็จชาวนาพักผ่อน จนถึง
เดือนสาม เดือนสี่ เริ่มเก็บข้าว ไม่นิยมใช้เคียวเกี่ยวข้าวแต่ใช้เก็บด้วยแคะแล้วผูกเป็น
เลียง ๆ ตากแดดแห้งแล้วขนหามขึ้นเรือนข้าวจัดเก็บเป็นลอมไม่นิยมย่อยเป็น
ข้าวเปลือก เก็บข้าวเสร็จก็มีพิธีทำขวัญข้าวอัญเชิญและขอบคุณแม่โพสพ
เมื่อต้องการทำข้าวสารก็รื้อเลียงข้าวมาวดตากแดด สีด้วยครกสีบ้างที่มัดด้วยครกบ้าง
แล้วนำมาช้อมในครกด้วยสากหรือหลุมพุก ครกสมัยก่อนมี ๒ ชนิด คือ ครกที่มัดกับ
ครกถีบ เมื่อช้อมเสร็จแล้วก็พัดเอาร้าออกเอาก้าวสารมากินได้ การทำนามีทั้งข้าว
เจ้าและข้าวเหนียว ประมาณเดือนยี่หรือเดือนสาม ข้าวเหนียวจะเริ่มกลางอ่อนกลาง
แก่เรียกว่าดีเฒ่า นำข้าวเหนียวมาคั่วแล้วต้มเฒ่ากินกับน้ำตาลสด คือน้ำตาลโหนด
และน้ำตาลจาก นี่คือสภาพความเป็นอยู่ส่วนหนึ่งของคนหัวไทรในอดีต

อาชีพอีกอย่างของคนหัวไทร นอกจากทำนามีการประมง ประมง
น้ำเค็มมีการลงอวนรูงกุ้งในทะเลสำหรับคนที่อยู่บริเวณริมทะเล ส่วนประมงน้ำจืด
โดยมี พรุ หนอง คลอง บึงและในนาข้าวมากมายทุกแห่งมี ปลา กุ้ง หอย ปู มีการ
จับปลาโดยวิธีธรรมชาติ ตั้งแต่จับปลา กุ้ง ในนาข้าว งมหอยขม ดักลอน ดักไซ
ทำหลุมวัง วิดหนอง สุ่มปลา ราวเบ็ด ทงเบ็ด เหวี่ยงแห ยกยอ ทำโพงพาง
ทำโมว์ดักไซ ขุดไหลจมไหล เป็นต้น เพราะหัวไทรในอดีต ในน้ำมีปลาในนามีข้าว
ไม่มีสารพิษ ไม่มียากำจัดศัตรูพืช กุ้ง ปลา ปู หอย และสัตว์น้ำ อื่นๆ ไม่สูญพันธุ์ เช่น
ปัจจุบัน นอกจากนั้นในป่าพรุ ป่ากก ป่าปรีอ ป่าจาก มีนกชนิดต่างๆ มากมาย ทั้ง
นกชน นกอีลุ้ม นกยางนกสา นกแหวก เป็นต้น มีการล้อมป่าตีนก ดักแร้ว ดักกับ
และส่องไฟตีนกตามป่าจากเวลากลางคืนก็มีอาชีพเสริม คือ มีการทำน้ำตาลโหนด
บ้าง น้ำตาลจากบ้างเป็นบางแห่ง พืชผักสวนครัว การเกษตรมีน้อยเพราะต้องอาศัย
น้ำฝน

11/05/63
4/5/63

การคมนาคมของอำเภอหัวไทรในอดีต ลำบากมาก ไม่มีรถมีแต่การใช้เรือและเดินเท่านั้น ถนนเท่าที่มีเป็นถนนดินไม่ก็สาย หน้าแล้งใช้เท้า หน้าน้ำใช้เรือเพราะน้ำท่วม มีถนนจากตัวอำเภอไปลำคลองดอนเขาพังไกร แหล่มและท่าเตียน ๑ สาย จากอำเภอไปดอนแร่ ๑ สายจากแยกหน้าวัดไปโคกพิกุลไปปากพรุ พัทธสีมา ๑ สาย แยกไปบ้านราม ศาลาแก้ว ๑ สาย ส่วนทางทะเล จากอำเภอไปหน้าศาล แยกขวาไปแพรกเมืองฉิมหลา แยกซ้ายไปเกาะยาว หน้าสตน เกาะเพชร ทั้งหมดเป็นถนนดิน ยกเว้นถนนไปหน้าศาลมีการใช้หินก้อนใหญ่ๆถมกลางถนน หน้าฝนถนนลื่นเดินลำบากมากเพราะหินกับโคลนไม่เข้ากัน สำหรับสะพานข้ามคลองมีแห่งเดียว คือข้ามคลองจากตลาด ไป หน้าศาล สะพานแบ่งเป็น ๓ ช่วง คือช่วงท่าตกฝั่งอำเภอช่วงทำออกฝั่งหน้าศาล ส่วนตรงกลางใช้ไม้เคี่ยมและหนาพาดไขว้กันเหมือนเครื่องหมายคูณให้คนเดินข้าม และชักออกเมื่อมีเรือสูงแล่นผ่าน ในคลองสมัยก่อนนอกจากเรือยนต์แล้วยังมี เรือพาย เรือแจวและเรือแล่นใบอีกด้วย สำหรับคลองที่ใช้เรือได้มีคลองเลียบถนนไปลำคลอง ดอนเขาพังไกร แหล่ม ท่าเตียน คลองดอนแร่ ปากพรุ ใช้ได้เฉพาะเรือพายบางฤดูกาลเท่านั้น

ส่วนคลองจากหัวไทรไปคลองแดนระโนด มีเรือยนต์ขนาดเล็กขึ้นเดียวแล่นได้ นอกจากนี้ ก็ใช้เรือพาย เรือแจว ใช้ได้ตลอดปี คลองหัวไทรไปปากพนัง แยกไปชะอวดที่ปากแพรก มีเรือยนต์ขนาดใหญ่ ๒ ชั้น และขึ้นเดียวตลอดจนเรือพาย เรือแจวใช้ได้ตลอดปี เรือยนต์ในขณะนั้นเท่าที่จำได้ก็มี เรือท่าทอง เรือลักขณา เรือจงเจริญ เรือเลิศไพบูลย์ วิ่งระหว่างหัวไทรปากพนังและชะอวดเป็นต้น นอกจากนี้บางฤดูกาลเวลาน้ำทะเล จะมีเรือยนต์เล็กวิ่งจากหน้าวัดโคกกุลบางท่าเสาไปปากพนังเป็นบางที่อีกด้วย

ส่วนสถานศึกษา ทุกๆตำบลจะมีโรงเรียนประชาบาลหลายโรงเรียน ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ตามวัดต่างๆ การเรียกชื่อโรงเรียนจะเรียกลำดับตำบล เช่น ตำบลหัวไทร จะเรียกชื่อโรงเรียนประชาบาลตำบลหัวไทร ๑ (เรือนประชาบาล) โรงเรียนประชาบาลตำบลหัวไทร ๓ (วัดหัวลำภู) หรือโรงเรียนประชาบาลตำบลแหลม ๔ (วัดปากเหมือง) เป็นต้น โรงเรียนมัธยมมีโรงเรียนเดียวคือ โรงเรียนราษฎร์นิยม หรือที่ชาวบ้านเรียกโรงเรียนครูเซาว์ ตั้งอยู่ในวัดหัวไทร ใช้ศาลาวัดและวิหารทำเป็นอาคารเรียน เปิดสอน ม.๑ ถึง ม.๓ ต่อมาย้ายไปอยู่อำเภอสร้าง อาคารใหม่เปิดสอน ม.๔-๕-๖ ตามลำดับ หลังจากนั้นก็มีโรงเรียนเขมวงค์อุปการ เปิดสอนที่วัดโคกกุล โรงเรียนมัธยมวัดท่าเสริม โรงเรียนมัธยมที่คลองแดน ทุกแห่งเป็นโรงเรียนเอกชน ไม่มีโรงเรียนรัฐบาลแม้แต่โรงเรียนเดียว โรงเรียนนอกจากนี้เป็เพียงเกิดภายหลังทั้งหมด

คนหัวไทรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จะมีบางตำบลส่วนมากแถบชายทะเลมีคนนับถือศาสนาอิสลามบ้างแต่เป็นส่วนน้อย ด้วยเหตุนี้จึงมีวัดวาอารามมากทั่วทั้งอำเภอ คนสมัยก่อนถ้าบวชก็อย่างน้อย ๑ พรรษา บางคนก็หลายพรรษา ทุกวัดจึงมีพระเณรจำนวนมาก ก่อนบวชก็ต้องเข้าอยู่วัดก่อนเป็นเดือนๆ เพื่อท่องคำขอบวชเณรและสวดมนต์เจ็ดตำนาน ในวันพระหรือเทศกาลต่างๆ จะมีคนเข้าวัดทำบุญจำนวนมากทุกวัด ประเพณีเก่าแก่ของคนหัวไทรในอดีตและบางอย่างก็ยังมีตกทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น เดือน ๕ มีวันหนึ่งซึ่งถือเป็นวันว่างมีการทำบุญในวัดและเล่นสงกรานต์ อาบน้ำสละหัวคนแก่คนเฒ่า กลางคืนเด็ก ๆ หรือ บางที่บางแห่งผู้ใหญ่ก็มีการเล่นฟาดทิงก์ อุ่มลูกไก่ วันสงกรานต์ หรือวันว่าง ชาวบ้านจะหยุดการหยุดงานแห่ครก แห่ลาก พักผ่อนเล่นหมากรุกอยู่ตามบ้าน เดือนหก เดือน เจ็ด วัดมีงานทอดผ้าป่าบ้าง หามสลากพัตรบ้าง ยกขันหมากปฐมนิคม เดือนเจ็ดต่อเดือนแปด บ้างมา จัดงานบวชนาค เดือนแปดเข้าพรรษา มีการควักดอกนำไปทำบุญเข้าพรรษา จนถึงเดือน ๑๐ มีการทำบุญ ๒ ครั้ง ครั้งแรก แรม ๑ ค่ำ เรียกว่าทำบุญเล็ก ครั้งที่ ๒ และ ๑๕ ค่ำ เรียกว่าทำบุญใหญ่ มีการทำฟองลา ขนมหูกไก่ โดยทำเองเกือบทุกบ้าน ไม่มีการทำขายเหมือนสมัยนี้ เข้าวัดทำบุญตั้งเปรตชิงเปรตกันทุกวัด การทำบุญเดือน ๑๐ เป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว คนหัวไทรไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใด เดือน ๑๐ ต้องกลับมารวมญาติรวมมิตรและร่วมทำบุญที่วัดบ้านเกิด เดือนสิบเอ็ดออกพรรษามีประเพณีลากพระ การลากพระมี ๒ แบบ คือลากพระเรือสำหรับวัดที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลอง หลังออกพรรษาก็มีการทอดกฐินทุกวัด

เมื่อมีงานวัดก็มีงานบุญ งานบวช งานแต่งงาน หรืองานศพ ของชาวบ้านก็ดี มักมี การละเล่นศิลปะพื้นเมือง เช่น หนังรูปโนราห์ เพลงบอกในวันสงกรานต์หรือวันว่างจะว่าเพลงตามบ้านทั้งกลางวันและกลางคืนหนังรูปหรือหนังตะลุง สมัยนี้มักเริ่มเล่นเมื่อเด็กหลับ เมื่อคนหลับก็เลิกเล่น เด็ก ๆ ทุกวัน จึงละหนังไม่เป็น ต่อไปอาชีพนี้จะสูญพันธุ์ เหลือเพียงตำนานเพราะตัวคนแสดงเป็นผู้ทำลาย สมัยก่อนทุกหมู่บ้านตำบลไม่มีไฟฟ้าใช้จะมีงานวัดหรืองานบ้านก็ใช้ตะเกียงพายุ การหาคนจุดตะเกียงพายุลำบากมากส่วนมากคนจุดตะเกียงพายุจะเป็นคนที่เกียบวชจึงจะจุดเป็น เครื่องขยายเสียงก็ไม่มี พระเทศน์ หนังโนราห์ใช้ปากเปล่าทั้งนั้นเฉพาะหนังฉายสมัยก่อนไม่ค่อยมี วิกหนังมีอยู่แห่งเดียวหลังตลาดหัวไทรเป็นวิกเล็กๆ หลังคามุงสังกะสีผมจำไม่ได้แน่ ผมมีโอกาสเข้าดูครั้งแรกจำได้ว่าเรื่องรักในเรือนทาส ถ้าจำได้ไม่ผิดพระเอกคือชนะ ศรีอุบล ส่วนนางเอกผมจำไม่ได้

โดยที่สภาพของอำเภอหัวไทรเป็นพื้นที่แห้งแล้ง ผู้ว่าราชการจังหวัด
บางคนเคยพูดว่า หัวไทร เขียวใหญ่ ปากพนัก ๓ อำเภอนี้เปรียบเสมือนอีสานของ
ภาคใต้ ถึงหน้าแล้งขาดน้ำอุปโภคบริโภค กระทั่งน้ำให้สัตว์เลี้ยงดื่มได้ยังไม่มี
อย่างว่าน้ำให้คนกินเลย คน ๓ อำเภอนี้ต่อสู้กับธรรมชาติมาตลอดทั้งการทำนาข้าวและ
การเกษตรอื่นๆ โดยเฉพาะอำเภอหัวไทร คนหัวไทรจึงต้องอพยพทั้งถิ่นฐานไปอยู่
อำเภออื่นๆ ในจังหวัดเดียวกันบ้าง ในจังหวัดอื่นๆบ้าง ตั้งแต่ ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร
สุราษฎร์ธานี ระนอง ตรัง กระบี่ พังงา ภูเก็ต สตูล ยะลา และนราธิวาส เป็นต้น
แม้คนหัวไทรจะอพยพถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นแต่ก็ไม่เคยลืมบ้านเกิด จะรวมกลุ่ม
กันอยู่ ถึงเวลาจะกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดรวมญาติรวมมิตรเดือนสิบบ้าง
เดือนแปด บ้างไม่เคยขาด ที่เขียนเล่ามาทั้งหมดเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังมี
รายละเอียดอื่นๆอีกมากมาย ไม่สามารถเขียนให้หมดในที่นี้ได้ หากขอเขียนผิดพลาด
คลาดเคลื่อนหรือไปกระทบความรู้สึกของผู้หนึ่งผู้ใด ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ชุมชนพัทธสีมา

อาจารย์ อินทร์ ทิตสุวรรณ ผู้เรียบเรียง

บ้านพัทธสีมา เป็นชื่อของหมู่บ้านและวัด ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นชุมชนที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีจดหมายเหตุปรากฏชื่ออยู่หลายแห่งแสดงว่าพัทธสีมาเป็นชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านพัทธสีมา เป็นกลุ่มหมู่บ้านใหญ่ ครอบคลุมหมู่บ้านเล็ก ๆ ไว้หลายหมู่บ้าน มีวัดพัทธสีมา เป็นศูนย์กลาง มีหมู่บ้านเล็ก ๆ โดยรอบ เช่น บ้านใหญ่ บ้านบางหนั่ง บ้านปากตุ บ้านเกาะขรม บ้านคลองวัด บ้านท่าออก บ้านม่วง บ้านโพธิ์ บ้านบางตุระ บ้านแหลมสระ บ้านบางเตวัน บ้านเสาธง บ้านหนองทับ บ้านหันต บ้านจันดี บ้านพุ่มรวบ บ้านคอนทราย บ้านคอนหิน บ้านหนองหลา ฯลฯ

บ้านบางตุระ เป็นหมู่บ้านใหญ่อยู่ในกลุ่มหมู่บ้านพัทธสีมา “ที่บ้านบางตุระมีบุคคลสำคัญที่จะต้องกล่าวถึง มีอยู่ 2 คน คือ ท่านอุปัชฌาย์ จัวัน ยังมรดโน แห่งวัดบ้านค่าน บ้านเกิดของท่านอยู่ที่บ้านบางตุระ อีกคนหนึ่ง คือ ร้อยตำรวจเอก เปี่ยม บุญยะโชติ เป็นคู่แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช 3 สมัย และได้เป็นเลขานุการนุรักษ์รัฐมนตรี สมัยจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นเวลา 10 ปี บ้านเกิดของท่านอยู่ที่บ้านบางตุระเหมือนกัน”

ที่บ้านบางตุระมีกานสูงอายุหลายคน เท่าที่จำได้ คือ ศาสตราจารย์ ยายล้มแก้ว ตากลาย ยายมาก ตาหวาน ยายทิ้ง ยายหมอน ยายห้อง ยายนิม ยายแก้ว ยายดี ลุงช่วย ป่านิม ลุงเขียว ป้าปล้า ลุงกง ลุงมาก ป้าควน ป้าหมื่น และ ฯลฯ

ชุมชนบ้านบางคูรัด

๘๖

เป็นบ้านเกิดของพระอุปัชฌาย์ จ้วน อมรคโณ และร้อยตำรวจเอก
เปี่ยม บุญยะโชติ อดีต ส.ส. นครศรีธรรมราช

ร้อยตำรวจเอก เปี่ยม บุญยะโชติ ได้กล่าวถึงสภาพบ้านบางคูรัดใน
สมัยก่อนโน้นไว้ว่า ..

ผมนึกถึงสภาพบ้านบางคูรัด มีความสนุกสนานดี ปลอดภัย
ในคลอง ในบาง ในหนอง ทำนาปลูกผักต้องตามฤดู ฤดูเดือน ๕-๖ ทอหูก
กันทุกบ้าน เวลาพระเจ้าพรหม ผู้ชายบวชพระกัน ผู้หญิงรุ่นสาวบวชชี
กันหมดบ้าน วันพระลงการไถนา ทุกบ้านไปวัดกันแทบทั้งหมด ความ
สนุกสนานหาสิ่งใดเปรียบมิได้ ถึงฤดูน้ำมาก ไปขนทรายที่ทะเลมาเข้าวัด
เป็นเรื่องการแสดง ความพร้อมเพรียงกัน และทำบุญทำกุศล

* ทอหูก หมายถึง การทอผ้า เป็นเอกสารพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2505 *

มีข้อความตอนหนึ่ง เกี่ยวกับความจำของพระอุปัชฌาย์

จ้วน อมรคโณ ถึงลำดับสมภารวัดพัทธสีมา มีดังนี้

๑. ท่านขรัว เนียม ๒. ท่านขรัว คง ๓. ท่านขรัว จ้อย
๔. ท่านขรัว เบี้ยว ๕. ท่านขรัว หนู ๖. พ่อท่าน ชูเต่า

๗. ท่านอาจารย์เอียด อินทร์คณะ ๘. ท่านอาจารย์โรย พุทธโสโร

๙. พระใบฎีกา พ่วน ยโสธโร (เมื่อท่านอุปัชฌาย์ จ้วน มรณภาพแล้ว

มีสมภาร ลำดับรูปที่ ๑๐ พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ (เพิ่ม ฉนุทมนโม)

โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม

โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม ตั้งอยู่ เลขที่ ๑๑๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซอม อำเภอกว๊านพะเยา จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนนี้ได้จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓ โดยพระอธิการ ไรบ พัทธโร เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งครั้งแรกโดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนวัดขึ้นก่อน เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นเตรียมประถมศึกษา ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เรียกเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้มีฐานะดี ตามมาเล่าเรียนได้ทำการปลูกสร้างโรงเรียนชั่วคราวใช้เรียนกับพื้นดินหลังคามุงจาก เสาไม้เลม็ด โต๊ะ ม้านั่ง วางเรียนกับพื้นดิน ต่อมาอาคารเรียนหลังนี้ชำรุดใช้เป็นที่เรียนไม่ได้จึงได้ย้ายไปเล่าเรียนที่กุฎ (เมรุ) ใช้พื้นคอนกรีตชั้นล่างเป็นที่เล่าเรียน มีครูทำการสอน ๒ คน คือ นายผ่อง ลุยเจริญ ครูใหญ่ นายจันทร์ อ่อนเกตุพล ครูน้อย

๑ ธันวาคม ๒๔๗๙ พระอธิการ ไรบ พัทธโร ได้มอบโรงเรียนให้กับทางราชการ แต่สถานที่เล่าเรียนก็ใช้สถานที่เดิม ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้ใช้ศาลาซึ่งอยู่หน้าครัวจัน (เดิม) ศาลาได้ชำรุดแล้ว ส่วนครัวจันได้รื้อเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ เป็นสถานที่เล่าเรียนเพิ่มขึ้นอีกหลังหนึ่งเพราะมีนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

พ.ศ. ๒๔๙๔ พระใบฎีกา พ่วง บโธโร เจ้าอาวาสวัดพัทธสีมา ได้คิดริเริ่มสร้างอาคารเรียนถาวรขึ้น โดยได้เตรียมจัดหาไม้สำหรับการสร้างอาคารถาวร แต่ท่านได้มรณภาพเสียก่อน

พ.ศ. ๒๔๙๔ พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ (เพิ่ม จันทธรรมโม) เจ้าอาวาส (ได้ลาสิกขาบทเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒) เป็นผู้ริเริ่มพร้อมด้วยคณะครู ซึ่งมี นายแคล้ว อินทรคำ เป็นครูใหญ่และประชาชนใกล้เคียง

ได้จัดหาอุปกรณ์การก่อสร้างอาคารเรียน เป็นจำนวนเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) เพื่อเตรียมไว้ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียน

พ.ศ. ๒๔๙๖ นายแคล้ว อินทรคำ ครูใหญ่ ได้ขอเงินแรกของอำเภอกว๊านพะเยา และเปลี่ยนเป็นโรงเรียนชุมชนสมทบสร้างอาคารเรียน โดยการสนับสนุนจากร.ต.อ.เปี่ยม บุญยะโชติ เลขานุการนายกรัชมณตรี (จอมพล ป.พิบูลสงคราม) และรัฐบาลได้อนุมัติเงิน กค.ล. เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๔๙๗ เป็นจำนวนเงิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) ทางราชการได้มอบให้ พระครูปราโมทย์ธรรมวุฒิ (เพิ่ม จันทธรรมโม) เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง การก่อสร้างได้เริ่มเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๔๙๗ สร้างอาคารเรียน แบบ ป.๑ ก. จำนวน ๘ ห้องเรียน พื้นคอนกรีต เสาไม้ตะเคียน มุงด้วยกระเบื้องร่อง ฝาและโครงฝ้าไม้ยาง เครื่องประกอบไม้ตะเคียน ไม้เคียน ไม้ยาง ประดูหน้าต่าง ไม้สัก ปลูกสร้างในที่ดินของวัดพัทธสีมา อาคารขนาด ๖ x ๘ x ๔๘ ม. มีมุขเพิ่มอีก ๒ ข้าง สร้างเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ให้เป็นสถานที่เล่าเรียน เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๘ (อาคารเรียนหลังนี้ได้ซ่อมแซมมาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ เมื่อ ๙ กันยายน ๒๔๙๐ ด้วยเงินประสพวาทภัย โดยนายผ่อง แดงนวล เป็นผู้ซ่อมแซม ครั้งที่ ๒ เมื่อ ๑๕ ตุลาคม ๒๔๙๘ ด้วยเงินประสพวาทภัยเป็นเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท (หกหมื่นบาทถ้วน) โดยนายเม่ง สิงห์บุญ เป็นผู้ซ่อมแซม ๒๔ เมษายน ๒๔๙๘ ร.ต.อ.เปี่ยม บุญยะโชติ เลขานุการนายกรัชมณตรี พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าอำเภอกว๊านพะเยา ได้ประกอบพิธีเปิดป้ายอาคารเรียน

ปัจจุบันโรงเรียนชุมชนวิบูลย์สงครามเปิดสอนตั้งแต่
ประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น เป็นโรงเรียน
ขยายโอกาสสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ศึกษาแห่งชาติมีนักเรียน จำนวน ๒๐๐ คน ครู - อาจารย์
จำนวน ๑๒ คน

๑. จะพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพ
ของนักเรียนให้สูงขึ้น

๓. จะปรับปรุงองค์การบริหารส่วนที่ และบรืเวณ
ให้สวยงามเหมาะสมและเป็นสถานที่ไม่ก่อมลพิษแก่ชุมชน
และการจัดกิจกรรมของชุมชน

๔. จดบันทึกบัญชีรายวัน เป็นสมุดบัญชี
การประมาณรายวันของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เพื่อให้ได้ภาพประโยชน์แก่โรงเรียนและชุมชน

๕. จงพยายามหาทางใช้เงินนั้นและมอบให้คนที่
ที่เขารักบ้าง ให้ความรู้กับคนอื่นและส่งเสริมในการพัฒนา
โรงเรียนให้ก้าวหน้าในทาง ด้านคุณธรรม

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้โดยละเอียด (๖๖ คะแนน)

๗. จะสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและงานวิจัย
จิตพิสัย ด้านงาน การส่งเสริมวิสัย : เป็นการพัฒนาและ
โปรแกรมการศึกษาและงาน และงานการวิจัยและการสนับสนุน
ด้านงานการสนับสนุน การสนับสนุนการวิจัยและการสนับสนุน
การสนับสนุนการวิจัยและการสนับสนุนการวิจัยและการสนับสนุน

นักการภารโรงดีเด่น สปอ.เงาะขาว สปจ.
นครศรีธรรมราช ปี ๒๕๔๒

หมายเหตุ ได้รับคัดเลือกเป็นลูกจ้างประจำ
ตัวอย่างประจำปี ๒๕๕๒ ของกรมการรังสิตวิทยากร

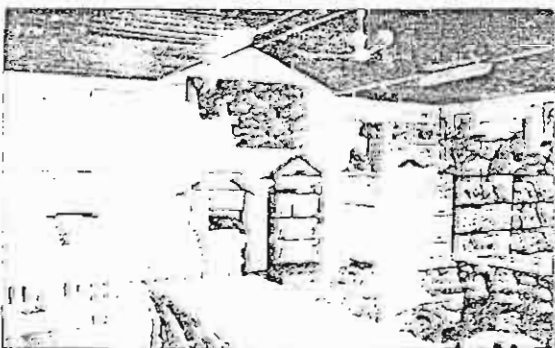
ประเพณีที่ดี มีความรู้ คู่งาน

สวนร่ยบองพำนักโรงเรียน

กิจกรรมภาค.๒๒. คือ

જાણીતી ગાયિકા સુશીલા રામકૃષ્ણ

โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม

(เดิมชื่อโรงเรียนพัทธสีมา)

หมู่ที่ 4 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความเป็นมา พระอธิการโรย พัทธสโร อธิบดีเจ้าอาวาสองค์ที่ 7 ของวัดพัทธสีมา (1 ธันวาคม 2479) ให้ใช้สถานที่ดินกุฎี (อดีตเมรุเก็บศพท่านขุนเผ่า อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ 6) เป็นสถานที่เล่นเรียนในวัดพัทธสีมา ตลอดมาจนถึงวันที่ 1 มกราคม 2498 เป็นเวลา 20 ปีเศษ

1 มกราคม 2498 ได้ทำการสร้างอาคารเรียนแบบ ป 1 ก จำนวนหนึ่งหลัง มีเปิดห้องเรียน จากการสนับสนุนของ ร้อยตำรวจเอกเปี่ยม บุญยะโชติ อธิบดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนครศรีธรรมราช 3 สมัย อดีตเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มีที่ดินปลูกสร้าง 10 ไร่ 2 งาน 32 ตารางวา

24 เมษายน 2498 ได้เปิดอาคารเรียนและเปลี่ยนชื่อ จากโรงเรียนวัดพัทธสีมาเป็นโรงเรียนพิบูลสงคราม ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ให้โรงเรียนดำเนินการบริการชุมชน จึงเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม เมื่อ พ.ศ.2519

30 เมษายน 2511 โรงเรียนได้ขยายการศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7) เป็นโรงเรียนที่ 3 ของอำเภอหัวไทร ต่อมาได้ขยายโอกาสทางการศึกษาถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5

พ.ศ. 2511 เป็นโรงเรียนดีเด่นระดับจังหวัด

ปัจจุบัน โรงเรียนมีอัตราจ้างครู 14 คน

นักเรียน	231 คน
ลูกจ้าง	2 คน
อัตราขาด	2 คน

อาคารเรียนแบบ ป 1 ก มีอายุการใช้งานได้ ประมาณ 50 ปี มีสภาพชำรุดทรุดโทรม อาจเกิดอันตรายแก่เด็กนักเรียนได้ และเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2548 ทางโรงเรียนชุมชนพิบูลสงคราม ได้เชิญ วิศวกรจากวิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช มาทำการสำรวจและมีความเห็นว่าสมควรหาเงินไประดมเงินทำการซ่อมแซมเร่งด่วน

ทางวัดพัทธสีมาและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นที่จะอนุรักษ์อาคารเรียนไว้ เพื่อจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เชื่อมโยงเข้ากับโครงการพิพิธภัณฑ์และศูนย์ชุมชนโพธิ์พินบ้านวัดพัทธสีมา แต่ยังคงงบประมาณ

อำเภอหัวไทร
คำขวัญประจำอำเภอหัวไทร

"เมืองนาทุ่ง ทุ่งนาข้าว ข้าวทะเล เสน่ห์หาดทราย มากมายศิลป์"

ที่ว่าการอำเภอหัวไทร เมื่อ ร.ศ. ๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๔)

สภาพปัจจุบัน

หัวไทรเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ติดชายทะเล
อ่าวไทยทางตอนล่างสุดของจังหวัด

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอหัวไทรเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่
ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณเส้นรุ้ง ๘ เหนือ และ
เส้นแวง ๑๐๐° ๑๕' ตะวันออก มีเนื้อที่ ๔๔๔.๗๗ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจาก
กรุงเทพมหานคร ๔๘๒ กิโลเมตร ทางรถยนต์ มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทย ทะเลจีนใต้

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

สภาพภูมิอากาศ โดยทั่วไปไม่ร้อนหรือหนาวจัด มีอุณหภูมิระหว่าง
๑๖.๕-๓๗.๓ องศาเซลเซียส มีปริมาณฝนตกประมาณ ๔๔๔.๗๗ มิลลิเมตรต่อปี

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นที่ราบลุ่ม แนวพื้นที่ตอนกลาง
จากเหนือไปใต้มีลักษณะเป็นเนินเล็กน้อย คล้ายหลังเต่า ค่อย ๆ ลาดต่ำลงไปทั้ง
๒ ข้าง ด้านทิศตะวันตกลาดต่ำลงไปจนเป็นที่ลุ่มที่เรียกว่า "พรุ" มีป่าไม้เสม็ด
ดินเปรี้ยว ทำนาไม่ได้ผล ทางด้านทิศตะวันออกค่อย ๆ ลาดต่ำลงไปจนจดอ่าวไทย

ส่วนทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือมีเทือกเขาพระบาทและเขาน้อย สูงประมาณ ๑๓๐ เมตร ยาวประมาณ ๑๐ กิโลเมตร เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอหัวไทร กับอำเภอเชียรใหญ่ เดิมเทือกเขานี้มีป่าไม้หนาแน่นแต่ในปัจจุบันราษฎรได้ทำลาย จนหมดสภาพป่ากลายเป็นภูเขาหิน ภูเขาไม่ได้เป็นต้นน้ำลำธารแต่ประการใด ปัจจุบันใช้ประโยชน์ได้โดยการขุดเอาลูกรังไปถมถนนสายต่าง ๆ ในระแวกใกล้เคียง อำเภอนี้มีแม่น้ำไหลผ่าน ๑ สาย แม่น้ำสายนี้เป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำปากพนังตอน ที่แยกจากปากแพรกไปยังทะเลสาบสงขลาที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา (มีระยะทาง ๖๓ กิโลเมตร) ช่วงที่ไหลผ่านอำเภอหัวไทร ยาว ๓๕ กิโลเมตร

พื้นที่อำเภอหัวไทร โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบลุ่มริมฝั่งทะเล มีแม่น้ำสายหลักเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของอำเภอหัวไทร ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำปากพนัง ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช ในเขตตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด โดยมีคลองสาขา คือ คลองลาไม เกิดจากห้วยต่าง ๆ ที่ไหลมารวมกันเป็นคลองลาไม ไหลผ่านตำบลวังอ่าง ตำบลเขาพระทอง ตำบลท่าประจะลงสู่คลองชะอวด อีกสาขาหนึ่งเกิดจากห้วยบริเวณควนหนองหงส์ เกิดคลองบางกลม ไหลผ่านตำบลบ้านตูล ตำบลชะอวด ลงสู่คลองชะอวด ไหลผ่านอำเภอชะอวด เรียกว่า คลองชะอวด หรือคลองท่าเสม็ด ไหลผ่านอำเภอเชียรใหญ่ เรียกว่า คลองเชียร ถึงบ้านปากแพรกแล้วแยกเป็นสองสาย สายหนึ่งไหลผ่านไปทางเหนือไปออกทะเลที่อ่าวปากพนัง อำเภอปากพนัง เรียกแม่น้ำปากพนัง อีกสายหนึ่งไหลค่อนข้างขนาน ฝั่งทะเลไปทางใต้ ผ่านอำเภอหัวไทร เรียกว่า คลองหัวไทร แล้วไปลงทะเลสาบสงขลาที่ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ระยะทางประมาณ ๖๓ กิโลเมตร

นอกจากคลองหัวไทรสายหลักแล้ว ยังมีคลองสาขาอีกมา เช่น คลองพัทสีมา คลองบางด้ง คลองท่าเสา คลองบางปราชญ์ คลองหัวลำภู คลอง แพรกเมือง คลองบางตะพาน คลองรามแก้ว คลองโพรงจระเข้ คลองดอนผาสูก คลองควน เป็นต้น ลำคลองเหล่านี้เคยมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอำเภอหัวไทรมาตั้งแต่อดีต ๔ ประการ คือ

๑. ใช้ในการเพาะปลูก และการเกษตร
๒. ใช้เป็นเส้นทางคมนาคม
๓. ใช้ในกรวัวเรือน
๔. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา

แม้ว่าปัจจุบันจะลดความสำคัญลงไปบ้างแล้ว แต่ประชาชนก็ยังต้องอาศัยลำคลองเหล่านี้อีกมาก และเคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของคนหัวไทรในอดีต

พื้นที่ด้านตะวันตกก่อนไปทางเหนือเล็กน้อย มีเทือกเขาเป็นแนวยาว อันเป็นส่วนหนึ่งของตำบลบ้านรามจนถึงตำบลทรายขาว เรียกว่า "เทือกเขาพระบาท" ประกอบด้วย เขาพระบาท เขาน้อย เขาตาพุฒ และเขาสามแก้ว ยาวประมาณ ๑๐ กิโลเมตร และมียอดสูงที่สุดประมาณ ๑๓๐ เมตร เทือกเขานี้เป็นเสมือนกำแพงกั้นเขตอำเภอสว่างทรวงกับอำเภอเข็ญใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เดิมเป็นป่าไม้หนาทึบประกอบด้วยต้นไม้ใหญ่น้อยมากมาย แต่ปัจจุบันนี้เหลือป่าอยู่น้อยเต็มที เพราะประชาชนได้ตัดโค่นไม้ใช้พื้นที่ทำสวนบ้าง ขุดดินไปทำถนนและถมที่ลุ่มโดยทั่วไปบ้าง คาดว่าในอนาคตคงหมดสภาพป่าธรรมชาติ แต่จะเป็นสวนแทน เช่น ยางพารา สวนปาล์ม และสวนผลไม้ ซึ่งได้ปลูกกันจำนวนหลายไร่แล้วทั้งในตำบลทรายขาว และตำบลบ้านราม

นอกจากเทือกเขาพระบาทแล้ว ยังมีภูเขาเตี้ย ๆ หรือที่เรียกว่า "ควน" อีกหลายแห่ง คือเขาพังไกร ในตำบลเขาพังไกร ซึ่งเป็นที่ตั้งอำเภอสว่างทรวงแต่เดิมก่อน พ.ศ. ๒๔๔๐ ควนเล้งและควนโทะ ในตำบลแหลม ควนน้อย ควนทะเลมอง และควนชะลิก ในตำบลควนชะลิก ควนหรือเขาเตี้ย ๆ เหล่านี้มีสภาพเช่นเดียวกันกับเทือกเขาพระบาท คือ ไม่ค่อยมีต้นไม้ใหญ่ มีต้นไม้เล็ก ๆ ดินและหินอยู่ทั่วไป

ประวัติความเป็นมาในอดีต

ปรากฏหลักฐานที่กัลปนาครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๔๔ - ๒๑๖๓ กล่าวถึง เขาพังไกร และควนชะลิก เป็นเลขานุบาท (หนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๑๐ หน้าที่ ๔๐๐๐ พ.ศ. ๒๕๒๙) และจากทำเนียบศักดินา ข้าราชการเมืองนครราชสีมา ที่ปรากฏมีมาแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พ.ศ. ๒๒๗๕ - ๒๓๐๑ ซึ่งเป็นสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ครั้งสมัยรัชกาลที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๔ ระบุชื่อ แขวงพังไกร อยู่ในความดูแลของขุนนางตำแหน่งออกหลวงพิทักษ์ ศักดินา ๑๒๐๐ (พระณัฏฐ์ ตันประเสริฐ สภามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๔๐) ต่อมาปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัด เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้ตั้งที่ว่าการอำเภอขึ้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลเขาพังไกร เรียกว่า "อำเภอเขาพังไกร" มีหลวงประจันตจุฑารักษ์ (ก้าน สีวามวิโรจน์) เป็นนายอำเภอคนแรก ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ สมัยที่หลวงอนุสรณ์สิทธิกรรม (ขาว ณ นคร) เป็นนายอำเภอ ได้ย้ายที่ว่าการไปตั้งที่หมู่ที่ ๑ ตำบลหัวไทร และเปลี่ยนชื่อเป็น "อำเภอสว่างทรวง" จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ถูกยุบฐานะลงเป็นกิ่งอำเภอขึ้นตรงต่ออำเภอบางพลี จังหวัดนครราชสีมา จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๐ จึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภออีกครั้งหนึ่ง มีนายนาถ ศรีวิสุทธิ เป็นนายอำเภอ และได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้ง

สภาพพื้นดินของอำเภอหัวไทร โดยทั่วไปเป็นดินเหนียวบางตอนเป็นทางเดินของสายน้ำเรียกว่า "ลำมาบ" มีอยู่เกือบทุกตำบล แต่บางส่วนจะเป็นสันเนินเดี่ยว ๆ พื้นดินเป็นดินปนทราย ดังเช่น ที่บ้านเนิน ตำบลเกาะเพชร บ้านถนนเหนือ-บ้านถนนใต้ ตำบลบ้านราม และอีกหลายตำบลที่มีลักษณะเป็นเนินสูงขึ้นแบบนี้ พื้นที่อำเภอหัวไทรจะค่อย ๆ ลาดต่ำลงไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่บางส่วนของตำบลทรายขาว ตำบลแหลมและตำบลควนชะลิก ติดต่อไปจนถึงเขตอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และตอนเหนือของอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา พื้นที่ส่วนนี้เป็นที่ลุ่มลึกกว่าบริเวณอื่น เรียกว่า "พรุ" เมื่อประมาณ ๖๐ - ๗๐ ปีขึ้นไป พื้นที่บริเวณนี้เป็นป่าไม้หลายชนิด ที่มีมากที่สุดคือไม้เสม็ดขึ้นปกคลุมทั่วไป จนถึงบริเวณเอกเขาเป็นที่อาศัยของสัตว์ป่าหลายชนิด เช่น ช้าง เสือ กวาง หมูป่า กระเจิง ไก่ป่า เต่า และปลาน้ำจืด เพื่อที่จะให้มองเห็นสภาพพื้นที่เหล่านี้ในอดีตอยากจะยกตัวอย่างบันทึกเกี่ยวกับช้างป่า ซึ่งอาศัยอยู่ที่ป่าเขตอำเภอรโนด และเขตอำเภอหัวไทร ในตำบลควนชะลิก ตำบลแหลม ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกัน ดังนี้

"สภาพธรรมชาติของตำบลแหลมเรา ในสมัยก่อนที่ลูกหลานหรือเด็กน่าจะรับรู้ไว้บ้างก็ยังมีอีกมาก เช่น สภาพป่าใหญ่ทางทิศตะวันตกของตำบลแหลม เรียกว่าพรุ นั้นมีป่าใหญ่ มีไม้หลากหลายชนิด มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มาก เช่น ช้างป่า กวาง หมูป่า ปลาพรุ รวงผึ้งหลวง ครุเริ่ม ดวงคงทอง เล่าให้ฟังว่า ตอนที่ขึ้นไปอ่านหนังสือตอนเย็น ๆ บนยอดควนชะลิก แลเห็นช้างป่าออกมากินข้าวของชาวบ้านแถวตกควนบ่อย ๆ บางครั้งช้างก็หนีไปลงในทะเลนอก

พูดถึงสัตว์อื่นในฤดูน้ำท่วม พวกชอบไล่ล่ากวางจะมีเรือเพียงขนาดเล็กจุสองคน คนพายก็พายคนถือหอกหรือปืนก็ไล่ล่ากวางในฤดูน้ำท่วม บางฤดูแล้งก็ไล่ล่าหมูป่า บางทีล่าช้างป่าเพื่อเอางาและเนื้อ สมัยก่อนงาคู่ละ ๘๐ บาท" นี่คือสภาพเมื่อ ๖๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว แต่ปัจจุบันนี้สภาพป่าได้หมดสิ้นไปพร้อมกับสัตว์ป่าที่เคยอยู่อาศัย เพราะประชาชนได้เข้าไปตัดไม้ทำฟืนและหักร้างทางป่าเพื่อใช้เป็นที่ทำนา จึงเปลี่ยนสภาพมาเป็นทุ่งนาอย่างที่เห็นในปัจจุบัน แต่การทำนาในบางส่วนของพื้นที่นี้ไม่ก่อให้เกิดผล เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มลึกเกินไปประการหนึ่ง และบางตอนก็ยังเป็นดินเปรี้ยวปลูกข้าวไม่ได้ อีกประการหนึ่ง ส่วนด้านตะวันออกติดกับทะเลจะเป็นสันหาดสูงขึ้นกว่าพื้นที่อื่น ๆ ทั่ว ๆ ไปเป็นดินทรายแต่สามารถปลูกมะพร้าวขึ้นงอกงามดีตลอดแนว

อีกฟากของถนนสายนครศรีธรรมราช-หัวไทร ในบริเวณหมู่ที่ ๘ ตำบลหัวไทร มาจนปัจจุบัน บริเวณนี้เดิมเป็นบริเวณวัดหัวไทร แต่ปัจจุบันวัดหัวไทรย้ายไปอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลหัวไทร ในขณะที่ยกฐานะกลับขึ้นเป็นอำเภอครั้งนั้นมีตำบลต่าง ๆ รวม ๘ ตำบล คือ หัวไทร ทรายาว ท่าชอม เขาพังไกร แหลม หน้าสตน บ้านราม และบางนบ ต่อมาภายหลังมีตำบลเพิ่มขึ้นอีก ๓ ตำบล คือ รามแก้ว ควนชะลิ๊ก และเกาะเพชร ปัจจุบันอำเภอหัวไทรจึงประกอบด้วยตำบลต่าง ๆ ๑๑ ตำบล (วจ.ณ.)

อำเภอหัวไทร มี ๑๑ ตำบล

- ๑) ตำบลหัวไทร
- ๒) ตำบลเขาพังไกร
- ๓) ตำบลทรายาว
- ๔) ตำบลท่าชอม
- ๕) ตำบลบางนบ
- ๖) ตำบลบ้านราม
- ๗) ตำบลแหลม
- ๘) ตำบลหน้าสตน
- ๙) ตำบลเกาะเพชร
- ๑๐) ตำบลควนชะลิ๊ก
- ๑๑) ตำบลรามแก้ว

ชื่อบ้านนามเมืองของอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๔๗

อำเภอหัวไทร เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีจำนวน ๙๙ หมู่บ้าน ใน ๑๑ ตำบล มีชื่อบ้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ตำบลท่าชอม

- บ้านเสื่อหึ่ง	- บ้านโนไร่
- บ้านท่าชอม, บ้านท่าเสริม	- บ้านท่าไพล
- บ้านพรวบ	- บ้านแหลมสระ
- บ้านบางคุระ	- บ้านบางหนัง
- บ้านพัทสีมา	- บ้านเสาธง
- บ้านสระนอก	- บ้านบางพูด
- บ้านย่านยาว	- บ้านด่าน
- บ้านหนองหลา	- บ้านหนองเพ็งกรอ
- บ้านหนองชุมเห็ด	- บ้านย่านสามหลัก

๒. ตำบลบางนบ

- บ้านปากพรุ
- บ้านบางสน
- บ้านดอนหัน
- บ้านตากแดด
- บ้านหัวแคว
- บ้านหนองหมาคลอด
- บ้านบางนบ
- บ้านบางแค
- บ้านหนองจระเข้
- บ้านหนองทองจันทร์
- บ้านหนองหลุง

๓. ตำบลบ้านราม

- บ้านราม
- บ้านโคกลาน
- บ้านอ่าวเผือก
- บ้านน่านอก
- บ้านท้ายสำเภา
- บ้านหัวเปียน
- บ้านหัวทองหลาง
- บ้านถนนเหนือ
- บ้านบ่อพุด
- บ้านสระซีเหล็ก (บ้านร้าง)
- บ้านใหม่
- บ้านโคกวาด
- บ้านรับแพรก
- บ้านวัดหรั่ง
- บ้านไกรไทย
- บ้านหนองบัว
- บ้านถนนใต้
- บ้านบ่อเต็ย

๔. ตำบลทรายขาว

- บ้านหัวค่าย
- บ้านทรายขาว
- บ้านเกาะเชิงสา
- บ้านโคกแรงลัก
- บ้านโคกหรั่ง
- บ้านโคกแฝก
- บ้านโคกทราย
- บ้านชายเสม็ด
- บ้านป่าฝาง
- บ้านหัวหิน
- บ้านสวนขัน
- บ้านอู่แก้ว
- บ้านดอนแค
- บ้านไทรงด
- บ้านหัวน้ำเย็น
- บ้านโคกหมัน
- บ้านโคกพิกุล
- บ้านอ่าวบ่อ
- บ้านไทรแร้ว, บ้านโคกยาง
- บ้านขอนแก่น
- บ้านเขาน้อย
- บ้านพังการวังอ้ายควาย
- บ้านสวนเรียน
- บ้านอ้ายสี

- บ้านหลักเขต	- บ้านเสียเฒ่า
- บ้านจายยาว	- บ้านหนองก่อ
- บ้านหนองเตย	- บ้านหนองหยาง
- บ้านโคกอ้ายเล	- บ้านหัวแก
- บ้านดอนโรง	- บ้านดอนหมัว
- บ้านดอนรัก	- บ้านหัวช้าง
- บ้านตาแก้ว	- บ้านอิมอญ
- บ้านบ่อมงคล	- บ้านดอนไม้ไผ่
- บ้านหนองดี	- บ้านหนองคอโพระ
- บ้านเกาะขรบ (บ้านร้าง)	- บ้านดอนเือง (บ้านร้าง)

๕. ตำบลหัวไทร

- บ้านหัวไทร	- บ้านบางไร่
- บ้านท่าช้างสาร	- บ้านบางขน
- บ้านหัวท่อม	- บ้านหนองนกไข่
- บ้านศาลาแก้ว	- บ้านท่าทำเนียบ
- บ้านหัวลำภู	- บ้านหน้าหย่อม
- บ้านท่าเสา	- บ้านโคกหลวง
- บ้านบางแค	- บ้านอ่าวมัน, บ้านทะเลปึง
- บ้านในอ่าว	- บ้านสามแพรก
- บ้านหนองบอน	- บ้านบัวผุด
- บ้านลำคลอง	- บ้านคลองขุด
- บ้านทูนบ (บ้านร้าง)	

๖. ตำบลเกาะเพชร

- บ้านป่อคณสี	- บ้านบางสวน
- บ้านบางดิ่ง	- บ้านเนินหนองหงส์
- บ้านเนินหนองมน	- บ้านหน้าไร่ (หน้าโฮ)
- บ้านโคก	- บ้านหัวอ้ายทรง
- บ้านหัวอ้ายเต่า	- บ้านต้นสน
- บ้านบางตน	- บ้านบางปราชญ์
- บ้านไชยราม	- บ้านบางโหนด

๗. ตำบลหน้าสตน

- บ้านหน้าสตน
- บ้านเกาะยาว
- บ้านหัวท่าเข็น
- บ้านฉิมหลา
- บ้านหน้าทวด (บน)
- บ้านโพธิ์ทะเลงาม
- บ้านโพรงจระเข้
- บ้านชำนานู
- บ้านในอ่าว
- บ้านหัวไทรท่าออก
- บ้านก้ามสาร
- บ้านบางทราย
- บ้านหัวอ้ายด้วน
- บ้านหน้าศาล
- บ้านแพรกเมือง
- บ้านหน้าห้วย
- บ้านหน้าทวด (ล่าง)
- บ้านปากกระวะ
- บ้านสามแพรกโพรงจระเข้
- บ้านสามแพรก
- บ้านบางปอ
- บ้านลูกทุ่ง
- บ้านบางเคย
- บ้านบางหวาย

๘. ตำบลเขาพังไกร

- บ้านเขาพังไกร
- บ้านในเขา
- บ้านหัวไทรดอน
- บ้านมายยอด
- บ้านบางตะพาน
- บ้านไร่
- บ้านบางตัด
- บ้านหนองไทร
- บ้านบางลูกกา
- บ้านเขาคก
- บ้านตลาดดอน
- บ้านลากชาย
- บ้านท่าจิก
- บ้านตรงเตี๋ยง
- บ้านไทรห้าง
- บ้านเกาะสุด
- บ้านเกาะยาง
- บ้านหนองทองคง (บ้านร้าง)

๙. ตำบลรามแก้ว

- บ้านรามแก้ว
- บ้านคลองแดน
- บ้านปลายคลอง
- บ้านบางแหง
- บ้านโพรงจระเข้
- บ้านหัวเลน (บ้านเดิมร้าง)

๑๐. ตำบลแหลม

- บ้านแหลม
- บ้านโคกกลอย
- บ้านหัวคลอง
- บ้านโคกข่อย
- บ้านโคกสูง
- บ้านท่าเตียน

- บ้านตักป่า
- บ้านควนเลดัง
- บ้านทุ่งทับโน
- บ้านเกาะเรือ
- บ้านชายเสม็ด
- บ้านควนเอียด
- บ้านพังการทราย
- บ้านท้ายโนด
- บ้านควนโถ๊ะ
- บ้านเกาะโหมรง (เกาะสำโรง)
- บ้านท่อมหมู
- บ้านทองจันทร์
- บ้านพังการท่อม

๑๑. ตำบลควนชะลิก

- บ้านควนชะลิก (ควนใหญ่)
- บ้านหัวไทร
- บ้านควนทะเลมอง
- บ้านปากเหมือง
- บ้านดอนตอแหล
- บ้านหินกอง
- บ้านทับจีน
- บ้านมาบใหญ่
- บ้านคลองช้าง (บ้านร้าง)
- บ้านควนน้อย
- บ้านหัวไทรเขต
- บ้านหนองไม้แก่น
- บ้านดอนผาสูก
- บ้านชีนาก
- บ้านสิบหาบ
- บ้านนาโพธิ์
- บ้านพรุดงอินทร์

อำเภอหัวไทรแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ ตำบล ๘๘ หมู่บ้าน ตำบล ได้แก่ ตำบลหัวไทร เขาพังไกร ทรายขาว ท่าชอม บางนบ บ้านราม หน้าสตน แหลมควนชะลิก รามแก้ว และตำบลเกาะเพชร

ทำเนียบกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอหัวไทร

๑. ตำบลหัวไทร กำนัน : นายบัญชา ปลอดภัยสม

ผู้ใหญ่บ้านประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านหัวไทร	นางสาวสมพงศ์ หนูรัตน์
หมู่ที่ ๒ บ้านทะเลปึง	นายจำเนียร พรหมเรือง
หมู่ที่ ๓ บ้านศาลาแก้ว	นายพิมล เพชรสุข
หมู่ที่ ๔ บ้านหัวลำภู	นายบัญชา ปลอดภัยสม
หมู่ที่ ๕ บ้านหนองนกไข่	นายสมปอง คงแก้ว
หมู่ที่ ๖ บ้านโคกหลวง	นายเสียน เสนปาน
หมู่ที่ ๗ บ้านลำคลอง	นายนิคม ศรีหะรัญ

หมู่ที่ ๘ บ้านบางไร่	นายสัมพันธ์ จุลสงค์
หมู่ที่ ๙ บ้านหนองบอน	นายเจริญ ขาวจันทร์คง
หมู่ที่ ๑๐ บ้านคลองขุด	นายสุเทพ คงมาก
หมู่ที่ ๑๑ บ้านพัฒนา	นายล้วน เอียดแก้ว
หมู่ที่ ๑๒ บ้านบัวผุด	นายสนรยา หนูแบ

๒. ตำบลทรายขาว กำหนด : นายจินดา โสมจันทร์

ผู้ใหญ่บ้านประกอบด้วย	
หมู่ที่ ๑ บ้านทรายขาว	นายเลิศ นิ่มทอง
หมู่ที่ ๒ บ้านดอนแค	นายประนอม เพ็ชรทอง
หมู่ที่ ๓ บ้านไทรงด	นายจินดา โสมจันทร์
หมู่ที่ ๔ บ้านห้วยน้ำเย็น	นายเลิศ สายทองอินทร์
หมู่ที่ ๕ บ้านอ่าวบ่อ	นายสุกนธ์ คงสุข
หมู่ที่ ๖ บ้านโคกทราย	นายจิตร นวลสีทอง
หมู่ที่ ๗ บ้านโคกยาง	นายสมมาตร หนูยิ้มชัย
หมู่ที่ ๘ บ้านโคกพิบูล	นายชำนาญ จันทรใหม่
หมู่ที่ ๙ บ้านเกาะลำโรง	
หมู่ที่ ๑๐ บ้านโคกทอง	นายสวัสดิ์ บัวจันทร์
หมู่ที่ ๑๑ บ้านอิมอญ (อ้ายสี)	นายแบบ มีหิน
หมู่ที่ ๑๒ บ้านวังอ้ายควาย	นายสำราญ หนูรุ่น

๓. ตำบลเกาะเพชร กำหนด : นายไต้ วีระชาติ

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย	
หมู่ที่ ๑ บ้านบางโหนดใต้	นายสรชัย หนูหวาน
หมู่ที่ ๒ บ้านไชยราม	นายไต้ วีระชาติ
หมู่ที่ ๓ บ้านบางดิ่ง	นายไพริน แก้วหนูนา
หมู่ที่ ๔ บ้านเนินหนองหงส์	นายจรรยา โฉมทอง
หมู่ที่ ๕ บ้านหัวทรง	นายแฝด เจ๊ะตัม
หมู่ที่ ๖ บ้านเกาะเพชร	นายประดิษฐ์ กิจพิทักษ์
หมู่ที่ ๗ บ้านปางปราชญ์	นายไพโรจน์ เอียดแก้ว
หมู่ที่ ๘ บ้านย่านยาว	นายธนิศ แก้วชูใส
หมู่ที่ ๙ บ้านตันสน	นายสุชาติ สุขเภา

๔. ตำบลเขาพังไกร กำหนด : นายสุจินต์ รังสิมันตุชาติ

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านตลาดดอน	นายสุจินต์ รังสิมันตุชาติ
หมู่ที่ ๒ บ้านเขาพังไกร	นายชัยรัตน์ สงโสม
หมู่ที่ ๓ บ้านไร่	นายนิยม พูลนวล
หมู่ที่ ๔ บ้านดอนนอก (หัวไทรดอน)	นายวิลาศ ทองสงฆ์
หมู่ที่ ๕ บ้านลากขาย	นายฉลอง อินทร์ศร
หมู่ที่ ๖ บ้านท่าจิก	นายวิเชียร สุดเหลือ
หมู่ที่ ๗ บ้านบางตะพาน	นายจรูญ รุ่งเรือง
หมู่ที่ ๘ บ้านตรงเตี๋ยง	นายจรูญ พ่วงพี
หมู่ที่ ๙ บ้านเกาะสุด	นายน่วม จันทร์นวล
หมู่ที่ ๑๐ บ้านลำคลอง	นายสมนึก เอกกุล

๕. ตำบลท่าซอม กำหนด : นายประสพ จันทร์ทองเดช

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านเสื่อหึ่ง	นายวิชิต จงไกรจักร
หมู่ที่ ๒ บ้านท่าซอม (ท่าเสริม)	นายมนตรี จุลเดช
หมู่ที่ ๓ บ้านปากบางพัทธสีมา	นายพิภพ ดวงสุวรรณ
หมู่ที่ ๔ บ้านพัทธสีมา	นายประสพ จันทร์ทองเดช
หมู่ที่ ๕ บ้านย่านยาว	นายสมพร เพชรชูช่วย
หมู่ที่ ๖ บ้านบางพูด	นายสมควร กลิ่นข้า
หมู่ที่ ๗ บ้านเสาธง (ดอนทราย)	นายสมชาย ฤทธิ์จร
หมู่ที่ ๘ บ้านสระนอก	นายทวี สังข์สิงห์
หมู่ที่ ๙ บ้านหัวแค (สระนอก)	นางสาววิไล แซ่เลง

๖. ตำบลบ้านราม กำหนด : นายนิคม ชูจันทร์ทอง

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านราษ	นายอุดม กลิ้งบัวทอง
หมู่ที่ ๒ บ้านโคกหรั่ง (โคกวาด)	นายวินัย ทองปัสโน
หมู่ที่ ๓ บ้านนาออก	นายนิคม ชูจันทร์ทอง
หมู่ที่ ๔ บ้านหัวถนนใต้	นายคณิต จิมเจีย
หมู่ที่ ๕ บ้านบ่อเตี๋ยง (ชายเขา)	นายสมโชค เกิดวัน
หมู่ที่ ๖ บ้านวัดหรั่ง	นายเต็ม ส่งแสง
หมู่ที่ ๗ บ้านหัวเปียน	นายชำนาญ แก้วพรหม
หมู่ที่ ๘ บ้านโคกลาน	นายบุญนำ กรดเสื่อ

๗. ตำบลรามแก้ว กำนัน : นายสมคิด พรรณราย

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านคลองแดน	นายสมศักดิ์ พินิจ
หมู่ที่ ๒ บ้านรามแก้ว	นายสมคิด พรรณราย
หมู่ที่ ๓ บ้านโพรงจรเข้	นายภานุพงศ์ สังวรณ
หมู่ที่ ๔ บ้านปลายคลองแดน	นางหนูเสริม มะโนดำ
หมู่ที่ ๕ บ้านเทพนิมิตร	นายสมเกียรติ ปรางยิ้ม

๘. ตำบลควนชะลิก กำนัน : นายเฉลียว ชูแก้ว

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านปากเหมือง (ชี้นาค)	นางก้าจัด หนูปาน
หมู่ที่ ๒ บ้านฝั่งตน (ควนน้อย)	นายสุชาติ เพชรสังข์
หมู่ที่ ๓ บ้านแหลมราชบุรี (ดอนผาสูก)	นายจำลอง นาคะโร
หมู่ที่ ๔ บ้านควนชะลิก	นายอัมรินทร์ หัสรังษี
หมู่ที่ ๕ บ้านควนชะลิก (ควนทะเลมอง)	นางประจิม ไพจิตรจินดา
หมู่ที่ ๖ บ้านมาบใหญ่	นางเฉลียว ชูแก้ว

๙. ตำบลบางนบ กำนัน : นายปัญญาพล พัฒภูมิ

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านบางนบ (ปากพรุ)	นายปัญญาพล พัฒภูมิ
หมู่ที่ ๒ บ้านบางสน (บ้านใหม่)	นายอาคม ช่วยด้วง
หมู่ที่ ๓ บ้านดอนหัน	นายโกวิทย์ มีทองจันทร์
หมู่ที่ ๔ บ้านหัวแคว	นายอนุวัตร เฟ่งบุญ
หมู่ที่ ๕ บ้านปากพรุ	นายไพรัตน์ หนูปุย
หมู่ที่ ๖ บ้านหนองหมาคลอด	นายเจริญ สังข์แก้ว
หมู่ที่ ๗ บ้านหนองจรเข้ (หนองราดยัก)	นายสนธยา โอปลอบ
หมู่ที่ ๘ บ้านหนองทองจันทร์ (ตากแดด)	นายกำพล เมืองแก้ว
หมู่ที่ ๙ บ้านบางแค	นายละเวง วันแสง

๑๐. ตำบลแหลม กำนัน : นายชม หนูพันธ์

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านนาโพธิ์ (โคกขอย)	นายสุรินทร์ สุดจันทร์
หมู่ที่ ๒ บ้านแหลมกลาง	นายณรงค์ ชุมทอง
หมู่ที่ ๓ บ้านท่อมหมู (ชายป่า)	นายชม หนูพันธ์

หมู่ที่ ๔ บ้านแหลมตะวันตก	นายไข่ดำ บุญช่วย
หมู่ที่ ๕ บ้านเกาะสำโรง	นายวิมล เรืองสังข์
หมู่ที่ ๖ บ้านโคกสูง	นายสมพงษ์ นุ่นน้อย
หมู่ที่ ๗ บ้านท่าเตียน	นายหนูเล็ก สุกแทน
หมู่ที่ ๘ บ้านทองจันทร์ (พังการทราย)	นายบุญเสริม ภูวิวัฒนกุล
หมู่ที่ ๙ บ้านท้ายโนด	นายอนนท์ พรหมสมบัติ
หมู่ที่ ๑๐ บ้านควนโก๊ะ	นายชวน จันทรช่วยมา

๑๑. ตำบลหน้าสตน กำนัน : นายยะโกบ นิยมเดชา

ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ ๑ บ้านหน้าสตน	นายบุญร่วม ชูแสง
หมู่ที่ ๒ บ้านหัวอ้ายด้วน	นายเฟิน ศรีสง
หมู่ที่ ๓ บ้านหน้าศาลใต้	นายยะโกบ นิยมเดชา
หมู่ที่ ๔ บ้านบางทราย	นายทวีวัส เหลี่ยมดี
หมู่ที่ ๕ บ้านป่ากระวะ	นายผ่อง หนูรุ่น
หมู่ที่ ๖ บ้านหน้าทวด (ฉิมหลา)	นายสมศักดิ์ บัวมาศ
หมู่ที่ ๗ บ้านเกาะยาว	นางเจ๊ะธานี ดลอำเต๊ะ
หมู่ที่ ๘ บ้านหน้าศาลเหนือ	นายขันติ ชวลิตร
หมู่ที่ ๙ บ้านแพรกเมือง	นายชะหริ่ม แยกพงศ์

บัญชีรายชื่อโรงเรียนในอำเภอหัวไทร

• บ้านหนองบอน	• บ้านลำคลอง	• วัดทะเลบึง
• หัวไทร (เรือนๆ)	• วัดหัวลำภู	• บ้านศาลาแก้ว
• วัดอิมอญ	• บ้านหน้าศาล	• วัดหน้าสตน
• วัดฉิมหลา	• วัดป่ากระวะ	• ชุมชนวัดเกาะเพชร
• บ้านรางโหนด	• บ้านเกาะสุด	• วัดบูรณาวาส
• บ้านอากชาย	• วัดบางตะพาน	• วัดสว่างอารมณ์
• วัดรามแก้ว	• วัดควนชะลิก	• บ้านควนทะเลมอง
• วัดปากเหมือง	• บ้านหัวไทร	• วัดดอนผาสุก
• วัดท้ายโนด	• บ้านท่าเตียน	• วัดแหลม
• วัดโคกสูง	• วัดโคกยาง	• วัดอู่แก้ว
• บ้านโคกทราย	• บ้านห้วยน้ำเย็นมิตรภาพ	• วัดโคกพิบูล

- วัดหัวค่าย • วัดบ่อโพง • วัดบ้านราม
- บ้านปากพรุ • วัดนพคุณ • ชุมชนพืบลสงคราม
- บ้านสระนอแก้ว • วัดบ้านด่าน • วัดท่าเสริม
- ทนายชาววิทยา • แหลมราษฎร์บำรุง • หัวไทรบำรุงราษฎร์
- นพคุณประชาสรรค์ • วิทยาลัยการอาชีพหัวไทร • เขapingไทร

ประชากรอำเภอหัวไทร จากการสำรวจเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีผู้นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๖๘ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๔.๓๒ ประชากรรวม ๗๑,๕๕๖ คน ความหนาแน่นต่อตารางกิโลเมตร ๑๗๑.๓๗ จำนวนเปอร์เซ็นต์คงไม่ต่างไปจากเดิมมากนัก ประชากรผู้นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในตำบลเกาะเพชร ตำบลหน้าสตน และตำบลหัวไทร นอกนั้นเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ อำเภอหัวไทรมีวัด จำนวน ๓๔ วัด กับ ๔ สำนักสงฆ์ ในตำบลต่าง ๆ ดังนี้

๑. ตำบลหัวไทร มี ๕ วัด คือ

- ๑.๑ วัดหัวไทร
- ๑.๒ วัดหัวลำภู (ย้ายมาจากวัดแจ้ง)
- ๑.๓ วัดทะเลปิง
- ๑.๔ วัดศาลาแก้ว
- ๑.๕ วัดอมรานุยุตต์ (วัดอิมอญ)

๒. ตำบลหน้าสตน มี ๓ วัด คือ

- ๒.๑ วัดหน้าสตน
- ๒.๒ วัดนิมหลา
- ๒.๓ วัดป่ากระวะ

๓. ตำบลเกาะเพชร มี ๑ วัด คือ

- ๓.๑ วัดเกาะเพชร

๔. ตำบลท่าซอม มี ๔ วัด คือ

- ๔.๑ วัดท่าเสริม
- ๔.๒ วัดเสาชง
- ๔.๓ วัดพัทธสีมา
- ๔.๔ วัดบ้านด่าน

๕. ตำบลบางนบ มี ๑ วัด คือ

- ๕.๑ วัดนพคุณ (วัดใหม่)

๖. ตำบลบ้านราม มี ๓ วัด กับ ๑ สำนักสงฆ์ คือ

- ๖.๑ วัดบ้านราม
- ๖.๒ วัดบ่อโพรง
- ๖.๓ วัดหรั่ง (วัดปะการัง)
- ๖.๔ สำนักสงฆ์ไทรงด

๗. ตำบลทรายขาว มี ๔ วัด กับ ๑ สำนักสงฆ์ คือ

- ๗.๑ วัดหัวค่าย (วัดทองมีค่า)
- ๗.๒ วัดโคกพิบูล
- ๗.๓ วัดโคกยาง
- ๗.๔ วัดอู่แก้ว
- ๗.๕ สำนักสงฆ์หัวช้าง

๘. ตำบลแหลม มี ๓ วัด กับ ๑ สำนักสงฆ์ คือ

- ๘.๑ วัดแหลม
- ๘.๒ วัดโคกสูง
- ๘.๓ วัดศิลาล่อน (วัดท้ายโนด)
- ๘.๔ สำนักสงฆ์ท่าเตียน

๙. ตำบลเขาพังไกร มี ๔ วัด กับ ๑ สำนักสงฆ์ คือ

- ๙.๑ วัดบูรณาวาส
- ๙.๒ วัดคีรีวัชรชัย
- ๙.๓ วัดสว่างอารมณ์
- ๙.๔ วัดบางตะพาน
- ๙.๕ สำนักสงฆ์ลากชาย

๑๐. ตำบลรามแก้ว มี ๒ วัด คือ

- ๑๐.๑ วัดคลองแดน
- ๑๐.๒ วัดรามแก้ว

๑๑. ตำบลกวนชะลิ๊ก มี ๔ วัด คือ

- ๑๑.๑ วัดกวนชะลิ๊ก
- ๑๑.๒ วัดคีรีน้อย
- ๑๑.๓ วัดปากเหมือง
- ๑๑.๔ วัดดอนผาสูก

วัดร้าง ในอำเภอหัวไทรเดิมมีวัดมากกว่า ๓๓ วัด แต่ได้ร้างไปเนื่องจากไม่มีพระภิกษุจำพรรษา และไม่มีถาวรวัตถุ แต่บางวัดอาจยังมีโบราณวัตถุให้เห็นร่องรอยอยู่บ้าง จำนวนวัดร้างที่ปรากฏในทำเนียบวัดร้างอำเภอหัวไทร มี ๑๖ วัด ดังต่อไปนี้

๑.	วัดศาลาแก้ว (ตะวันออก)	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓	ตำบลหัวไทร
๒.	วัดแจ้ง	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑	ตำบลหัวไทร
๓.	วัดสระขี้เหล็ก	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘	ตำบลบ้านราม
๔.	วัดตาเณร	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖	ตำบลบ้านราม
๕.	วัดกำแพงยาว	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗	ตำบลบ้านราม
๖.	วัดนางชี (ติดวัดบ่อโพง)	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖	ตำบลบ้านราม
๗.	วัดบางพูด	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖	ตำบลท่าซอม
๘.	วัดศพ	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖	ตำบลท่าซอม
๙.	วัดโลกอิฐ	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖	ตำบลท่าซอม
๑๐.	วัดอู่เภา	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘	ตำบลท่าซอม
๑๑.	วัดไชยราม	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒	ตำบลเกาะเพชร
๑๒.	วัดลาด	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓	ตำบลเกาะเพชร
๑๓.	วัดสระน้ำข้าว	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒	ตำบลเกาะเพชร
๑๔.	วัดโคกราม	ตั้งอยู่หมู่ที่...	ตำบลหน้าสตน
๑๕.	วัดฉิมหลาเก่า	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕	ตำบลหน้าสตน
๑๖.	วัดทองมีคา	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑	ตำบลทรายขาว

ศาลเจ้าจีน เป็นสถานที่เคารพบูชาของคนจีน จะมีการตั้งศาลเจ้าในชุมชนที่มีคนจีนอาศัยอยู่มาก ๆ มีอยู่ ๓ แห่ง คือ

๑.	ศาลเจ้าจีนบ้านหัวไทร	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓	ตำบลหน้าสตน
๒.	ศาลเจ้าจีนบ้านเขาพังไกร	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑	ตำบลเขาพังไกร
๓.	ศาลเจ้าจีนบ้านปากพรุ	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒	ตำบลบางนบ

มัสยิด, สุเหร่า, บาไล ศาสนสถานในศาสนาอิสลามมีชื่อเรียกอยู่ ๓ อย่าง คือ บาไล, สุเหร่า และมัสยิด ความจริงแต่ละอย่างมีความหมายต่างกัน แต่มักจะเรียกรวม ๆ กันตามความนิยมว่า “มัสยิด” ทั้ง ๆ ที่บางแห่งยังไม่เป็นมัสยิด ฉะนั้นเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ขอเรียกตามความนิยมว่ามัสยิด ซึ่งมีอยู่ในตำบลหน้าสตน และตำบลเกาะเพชร ดังนี้

๑. ตำบลหน้าสตน มี ๔ มัสยิด คือ

๑.๑ มัสยิดอัลกุบรอเราะห์	หมู่ที่ ๑ บ้านหน้าสตน
๑.๒ มัสยิดมุสลิมสามัคคี	หมู่ที่ ๓ บ้านหน้าศาล
๑.๓ มัสยิดบ้านท่าเขิน	หมู่ที่ ๓ บ้านหัวท่าเขิน
๑.๔ มัสยิดมุฮัมมัดเดินไปรียะห์	หมู่ที่ ๖ บ้านแพรกเมือง

๒. ตำบลเกาะเพชร มี ๔ มัสยิด คือ

๒.๑ มัสยิดอรรอบบีฏาะตุลอิสลามียะ	หมู่ที่ ๖ บ้านเกาะเพชร
๒.๒ มัสยิดดารุสลาม	หมู่ที่ ๕ บ้านหัวทรง
๒.๓ มัสยิดบ้านแสงสุริยา	หมู่ที่ ๙ บ้านหัวเต่า
๒.๔ มัสยิดญามาอาตุลมุสลิมีน	หมู่ที่ ๙ บ้านต้นสน

ทรัพยากรที่สำคัญคือ ป่าไม้เสม็ดและปลาน้ำจืด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ มีประชากรทั้งสิ้น ๖๖,๕๕๐ คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพทำนา ประมงและเกษตรกรรมอื่น ๆ นอกจากนั้นมีการทอดผ้าเคาะยที่บ้านโลกสูง บ้านบ่อโพง และบ้านรามแก้ว ด้านการศึกษามีโรงเรียนประถมศึกษา ๔๔ โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษา ๔ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๕ โรงเรียน โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ ๒ โรงเรียน วัด ๓๓ วัด มัสยิด ๘ แห่ง ศาลเจ้า (จีน) ๓ แห่ง (พ.ศ. ๒๕๒๖) ชาวอำเภอหัวไทรมีวัฒนธรรมผสมผสานระหว่างไทย – จีน มีวัฒนธรรมมุสลิมบ้างเป็นส่วนน้อย แต่ไม่มีปัญหาต่อการปกครองแต่อย่างใด

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาและประมง สินค้าพื้นเมืองที่สะท้อนถึงทรัพยากรและวัฒนธรรมจึงได้แก่ ข้าวสาร กุ้งแห้ง กะปิกุ้ง กะปิปลา เป็นต้น

ศาสนสถานที่มีความสำคัญทางโบราณคดี เช่น วัดพัทธสีมา ตั้งอยู่เลขที่ ๒๙ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าชอม วัดหัวค่าย ตั้งอยู่เลขที่ ๒๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลทรายขาว วัดฉนวนชะลิค ตั้งอยู่เลขที่ ๒๓ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลแหลม เป็นต้น

ประวัติการจัดตั้งอำเภอและการปกครอง

จากทำเนียบศักดินาของข้าราชการเมืองนครที่ปรากฏมีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ซึ่งเป็นสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ครั้นรัชกาลที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๔ ระบุชื่อแขวงพังไกร และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น บางจาก พนางตุง บางเค็ง ทั้งสี่แขวงนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของขุนนางตำแหน่ง ออกหลวงทิพรักษา ศักดินา ๑๒๐๐

หลักฐานแรก ถัดมาจากสมุดข่อย ตำแหน่งศักดินา กรมการอำเภอ
 ก่ายด่าน เมืองนครศรีธรรมราชต้นฉบับ พระยาภักดีดำรงฤทธิ์ ซึ่งมอบให้
 นายเข็บ ศิลปภักดี ผู้เป็นบุตร เมื่อ ร.ศ. ๑๒๔๔ (พ.ศ. ๒๔๖๕) และประชุม
 พงศาวดาร ภาค ๗๓ ทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช ฉบับหอสมุดแห่งชาติ
 พ.ศ. ๒๔๑๒ กล่าวถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒
 กรุงรัตนโกสินทร์ โปรดเกล้าฯ ให้ตรวจสอบชำระทำเนียบข้าราชการเมือง
 นครศรีธรรมราช บรรดาขุนนางมีฐานะต่างกัน โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
 พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นศักดิพลเสนีย์ กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ซึ่งเป็น
 เชื้อพระวงศ์ที่มีเชื้อสายทางนครศรีธรรมราช เป็นผู้ตรวจชำระ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๔
 อันเป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลที่ ๒ ซึ่งปรากฏว่า พระ หลวง กรมการเมืองนครศรีธรรมราช
 ขาดมิครบตำแหน่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งให้ครบตามตำแหน่ง โดย
 พระ หลวง กรมการเมือง พร้อมกันให้หลวงเทพเสนา ผู้ว่าที่จำหลวงแพ่งนอก
 หลวงแพ่งใน กรมการคนเก่าเชิญพระอัยการ ตำแหน่งนายทหารหัวเมืองทรงชำระใหม่
 ขุนทิพยมณเฑียร เชิญพระอัยการในพระโกศ ซึ่งได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
 สำรองเมือง กับสมุดตำแหน่งครั้งพระยาสุโขทัยเป็นเจ้าพระยานครนั้น มีกรมการ
 ขุนหมื่นผู้น้อยอย่าด้วย จึงคัดขึ้นเป็นกรมการเมืองนครศรีธรรมราช ตามตำแหน่ง
 แต่ก่อนมีมากมาย แต่จะขอคัดเอาส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำเภอหัวไทรและอำเภอ
 ไกลเคียงมาเปรียบเทียบพอสังเขป ดังนี้

๑. เมืองรามธานี

เมืองรามธานี	นายที่เบียดัด	นา ๘๐๐
หมื่นชนะบุรี	รองที่เบียดัด	นา ๓๐๐
พันทนาย	สมุห์บัญชี	นา ๒๐๐
สิริ ขุน หมื่น	ที่เบียดัด เมือง ๑ หมื่น ๒ พัน ๑ รวม ๔ คน	

๒. บ้านพังไกร (เขาพังไกร อำเภอหัวไทร)

เมืองบาลธานี	นายที่พังไกร	ท้ายวัง นา ๔๐๐
หมื่นไกรบุรี	รองที่พังไกร	ท้ายวัง นา ๒๐๐
หมื่นโจอม	สมุห์บัญชี	นา ๒๐๐
สิริ ขุน หมื่น	ที่พังไกร	รวมหมื่น ๓ คน

จากทำเนียบศักดินาของข้าราชการเมืองต่าง ๆ ที่ปรากฏนี้ ล้วนแต่มี
 มาแล้วตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ซึ่งเป็นสมัยอยุธยาตอนปลาย ชื่อ
 เมืองรามธานี ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นบ้านราม บ้านพังไกร คงแน่ชัดว่า คือ เขาพังไกร
 ทั้งสองชื่อนี้อยู่ในอำเภอหัวไทร

จากหลักฐานที่ปรากฏชื่อ แขวงศาลาแก้ว แขวงพังไกร เมืองรามธานี ทำให้เกิดการสันนิษฐานว่าชุมชนดังกล่าวน่าจะเป็นชุมชนใหญ่มาก่อน และมีส่วนอื่น ๆ ของอำเภอมาขึ้นกับแขวงเหล่านี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าชื่อเมืองรามธานี และบ้านพังไกร ในทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราชนั้น เป็นชื่อที่เรียกกันมาตั้งแต่สมัย กรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ถ้าจะดูตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์บ้านพังไกรหรือเขาพังไกรนั้น ตั้งอยู่ก่อนไปทางใต้อำเภอหัวไทร ส่วนเมืองรามธานี หรือบ้านรามนั้น ตั้งอยู่ก่อนไปทางเหนือของอำเภอหัวไทรในปัจจุบัน ระยะทางห่างกันประมาณ ๑๗ กิโลเมตร โดยทางตรง ส่วนชื่อ เกอศาลาแก้ว หรือ แขวงศาลาแก้ว เป็นชื่อที่ปรากฏในตอนต้น กรุงรัตนโกสินทร์ ถ้าจะดูที่ตั้งทางภูมิศาสตร์บ้านศาลาแก้ว กับ บ้านราม ก็อยู่ใกล้กัน คงจะเป็นแขวงเดียวกัน

จึงได้ข้อคิดว่าอำเภอหัวไทร ตั้งแต่ก่อน พ.ศ. ๒๔๓๖ มีการแบ่งการปกครองเป็น ๒ แขวง คือ แขวงพังไกร เป็นการรวมหมู่บ้านที่อยู่ทางทิศใต้ของ อำเภอหัวไทร ส่วนแขวงศาลาแก้วก็ได้รวมหมู่บ้านที่อยู่ทางตอนเหนือของอำเภอหัวไทร มีหัวหน้าแขวงปกครอง เรียกว่า “เกอ” ตามที่กล่าวมาข้างต้น และขึ้นกับ เมืองปากพนัง

เรื่องราวของอำเภอหัวไทร มาปรากฏชัดเจนขึ้นสมัยที่ตั้งอำเภอ เพราะมีเอกสารที่อ้างถึงหลายเล่ม มีใจความตรงกัน เช่น เรื่องการปฏิรูปการปกครอง เมืองนครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง สมัยพระยาสุชุมวินิต พ.ศ. ๒๔๓๖ – ๒๔๔๔ ของณรงค์ นุ่นทอง พ.ศ. ๒๔๒๘ หน้า ๓๖ และเอกสารราชการมณฑลนครศรีธรรมราช สมัยเจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ร.ศ. ๑๑๕ – ๑๒๕ พิมพ์เป็นที่ระลึก หม่อมประยูร โสณกุล ณ ออยุธยา พ.ศ. ๒๔๒๐ หน้า ๑๔๙ ระบุข้อความตรงกันว่า “เขาพังไกร ศก ๑๑๖ นายก้าน มหาเดเล็ก เป็นนายอำเภอ” แสดงให้เห็นว่า เมื่อ ร.ศ. ๑๑๖ หรือ พ.ศ. ๒๔๔๐ นั้น หัวไทรเป็นอำเภอแล้ว เรียกกันว่า “อำเภอพังไกร” ส่วนว่าจะตั้งอยู่ใน พ.ศ.ใด ไม่ปรากฏแน่ชัด แต่แน่ชัดตั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๗ – ๒๔๔๔ เพราะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมณฑลนครศรีธรรมราชขึ้น ใน ร.ศ. ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๔๓๙) โดยมี พระยาสุชุมวินิต (ปั้น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช และมีการปรับปรุงการปกครองระดับอำเภอตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ โดยยึดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

๑. ท้องที่ทุ่งราบที่มีพลเมืองมาก จำนวนพลเมืองรวมหนึ่งหมื่นคน โดยประมาณ ให้กำหนดเป็นท้องที่อำเภอหนึ่ง

๑. ท้องที่ทุ่งราบที่มีพลเมืองมาก จำนวนพลเมืองรวมหนึ่งหมื่นคน โดยประมาณ ให้กำหนดเป็นท้องที่อำเภอหนึ่ง

๒. ถ้าเป็นท้องที่อยู่ระหว่างป่าหรือภูเขามีพลเมืองน้อย หรือตั้งบ้านเรือนแยกย้ายกันเป็นแห่ง ๆ ให้กำหนดโดยระยะทางที่จะเดินไปมาได้ตลอดท้องที่ราว ๑๒ ชั่วโมง เป็นอำเภอหนึ่ง

๓. ท้องที่ว่างซึ่งเป็นป่าดงพงเขาที่ไม่มีทำเลบ้านราษฎร จะมากน้อยเท่าใด ถึงอยู่ใกล้ชิดติดต่อกับท้องที่อำเภอใด ให้จัดเป็นท้องที่ปากขึ้นอยู่กับอำเภอ ซึ่งติดต่อกับที่ว่างนั้น

อำเภอพังไกร ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์ข้อที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ คือ เป็นพื้นที่ราบมีพลเมืองมาก ใน ร.ศ. ๑๑๖ นั้น ประชากรของอำเภอพังไกรมีจำนวน ๒๖,๖๓๐ คน จากเอกสารราชการมณฑลนครศรีธรรมราช สมัยพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ร.ศ. ๑๑๕ – ๑๑๖ พิมพ์เป็นที่ระลึกงานศพหม่อมประยูร โสนกุล ณ อยุรยา กล่าวว่าร.ศ. ๑๑๖ จังหวัดนครศรีธรรมราช มี ๕ อำเภอ

อำเภอพังไกร เป็นแขวงชั้นนอก มีนายกำน เป็นนายอำเภอ ประชากร ๒๖,๖๓๐ คน

จากข้อมูลนี้ แสดงให้เห็นว่า อำเภอพังไกร เป็นอำเภอที่มีประชากรมากเป็นอันดับ ๓ รองจากอำเภอเบ็ญตึ๊ด หรืออำเภอปากพนัง ทำให้ได้ข้อเทียบถึงขนาดของอำเภอด้วย

อำเภอหัวไทร ตั้งที่ว่าการอำเภอที่บ้านพังไกร หมู่ที่ ๑ ตำบลเขาพังไกร ในปัจจุบัน ห่างจากวัดบูรณาวาสไปทางทิศเหนือประมาณ ๑๐๐ เมตร เมื่อ ร.ศ. ๒๒๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐) มีหมู่บ้าน ๔๗๕ หลังคาเรือน ๕๕๔ ผู้ใหญ่บ้าน ๒๔๐ กำนัน ๑๘ คน มีนายกำนมหาดเล็ก ซึ่งเป็นบุตรของพระยาดำรงฤทธิ (กล่อม) เป็นนายอำเภอคนแรก และต่อมาได้รับพระราชบรรดาศักดิ์เป็น หลวงประจักษ์ จุฑารักษ์ (กำน คิวายวิโรจน์)

การแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอหัวไทรสมัยที่ยังเป็นอำเภอพังไกร ได้มีการแบ่งเขตการปกครองเป็นตำบล และหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ มีกำนัน ๑๘ คน ผู้ใหญ่บ้าน ๒๔๐ คน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่อำเภอพังไกรกว้างขวางกว่าปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านทิศใต้มีอาณาเขตจดคลองระโนดด้านเหนือ มี ๑๘ ตำบลที่หาชื่อได้มีดังนี้